

Kárpátaljai Hírmondó

XIII. évfolyam 4. (50.) szám, 2017. Tél

A beregsomi református templom

Kovács Vilmos
(1927–1977)

Falevél

**Még merészen kicsapott ablakszárnyba
szépíti magát az őszi nap,
de kékfelhős útjuknak nekivágva,
a golyák már messze szállanak.**

**Már a szekérekerekek nyöszörögve
átkozzák egymás közt a sarat,
és hangtalan perdül az ázott rögre
a levél az almafa alatt.**

**Tegnap fent pompázott az ágon,
s ma rajta, mint izzadt, dült ágyon,
vergődik a szárnyatörött szél.**

**De áll a fa s dérbe-szunnyadt föld
alatt új, almáért élő zöld
levélről álmodik a gyökér.**

Tél a Talabor folyónál

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XIII. évfolyam, 4. (50.) szám
2017. Tél

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.
Telefon: 06-1-351-7770
E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:
Benza György,
a Kárpátaljai Szövetség
elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, dr. Dupka György,
Szöllősy Tibor, dr. Zubánics László,
Kovács Sándor, Schober Ottó.

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

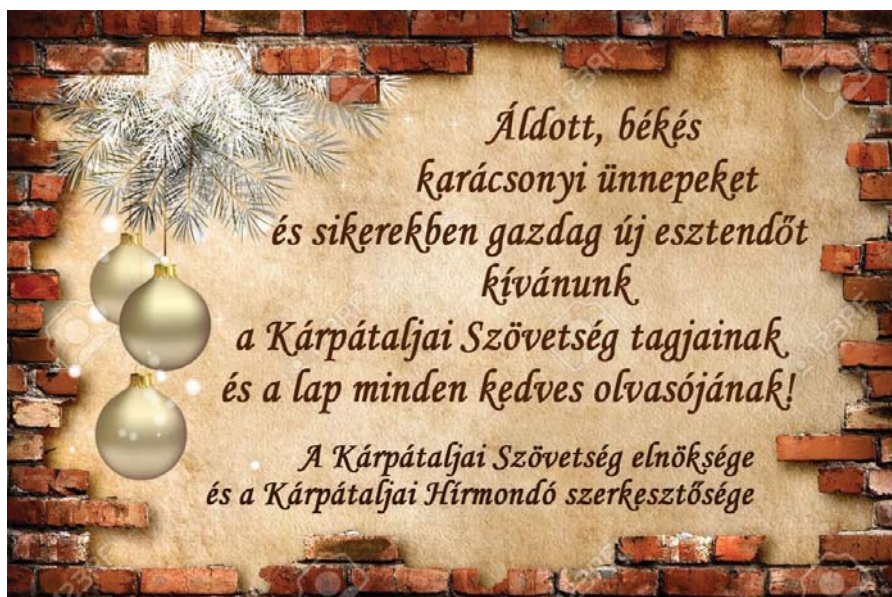
A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomból

<i>Olvassuk együtt!</i> Móricz Zsigmond: Mátyás ficfája	3
<i>Vers mindenkinek.</i> József Attila: Ars poetica	3
<i>Szervezeti élet.</i> Középpontban a kárpátaljai irodalom. Fiatal kárpátaljai irodalmárok bemutatkozása Budapesten	4
Köszönjük a támogatást! Levél az olvasókhöz	5
<i>Közös dolgaink.</i> Újabb vállalkozók kaptak támogatást. Magyar ház nyílt Kijevben	6
Megmaradásunk a tét. Megvalósul az óvodafejlesztési program	7
<i>Kultúrtáj.</i> Felavatták az első Sissi-szobrot Kárpátalján	8
III. Nagyberegi Csipkebogyó- és Beregiszóttos Fesztivál	9
<i>Hitélet.</i> „Ha a Lélek által élünk, akkor élünk is a Lélek szerint!”	10
Cserniga Gyula prédikációja	10
Kétnyelvű Bibliát adtak át Beregszászon	11
Megtartó hit, élő örökség. Konferencia a görögkatolikusok történelméről	12
<i>Lélektől lélekig.</i> Iraki üldözött keresztényeken segített a Kárpátaljai Református Egyház	13
<i>Arasznyi történelem.</i> Egy kárpátaljai sors a sorstalanságban. Bárány Sándor visszaemlékezései	14
Szolyván békességben éltünk a cigányokkal	16
<i>Anno.</i> Egy fényképnyi történelem	17
<i>Memento.</i> Sztálini repressziók áldozataira emlékeztek Kárpátalja-szerte	18
KVIT-kollázs. „Mert én lokálpatrióta vagyok”. Interjú Csornij Dáviddal	20
<i>Emlékezzünk régiokról.</i> A Lugossy nemzetség. Dr. Fodor István tanulmánya	22
<i>Évforduló.</i> Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc évfordulójára emlékeztek vidékünkön	25
<i>Örökségünk.</i> Kárpátalja történetét bemutató állandó kiállítás nyílt az ungvári várban	28
<i>Irodalom.</i> Az egyedüllet nem magány. Weinrauch Katalin írása	30
A versfordító pályázat eredményhirdetése	32
Arany – 200. Versek Arany Jánoshoz	33
<i>Korkép.</i> Orémus Kálmán és Hudák Rudolf írásai	34
<i>Hírünk a világban</i>	35
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Művészet.</i> 50 év, 50 festmény. Hájas István bemutató kiállítása Beregszászon	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Tóth Róbert festőművész	40

Címlapfotók: Szemere Judit és Bíró András

Móricz Zsigmond

Mátyás ficfája

Soha olyan hatalmas fűzfát nem láttam, amelyen gyermekkoromban állott a falu határában közel a Tisza partjához.

Törzse olyan vastag volt, hogy ha hárman össze-öleleztünk, akkor is alig értük körül. Belsejében nagy odú volt, felülről lehetett leereszkedni belé az ágak közül, mint egy kútba; csakhogy félelmes volt ez az üreg, mert mindenféle rémes mesebeli szörnyeteget láttak abból kijönni. Sárkánykígyót, halálmadarat, vipérát, és különösen sok varangyos békát, amivel tudvalevőleg nem jó szembenézni.

Titokzatos hit vette körül a fát. Nappal az volt a legkedvesebb játsz helye az egész falu apróságának, de mihelyt alkonyodott, menekült a fa közeléből minden jótét lélek. Csak a verebek tanyáztak békességben és csudálatos kedvvel éjjel-nappal a hajlós ágak közt. Valóságos országgyűlést tartott itt az egész Tiszahát veréblakosa.

Hej, valaha nem a verebek gyűléseztek itt, hanem Mátyás király tartott ezen a helyen törvénytevő gyűlést.

Róla hívják máig ezt a fát „Mátyás ficfájának”.

A dolog úgy történt, hogy Mátyás király egyszer megunt cipelni a súlyos gondú koronát, szépen elzárta azt a belső kamarába, maga meg lóra ült, s oldala mellé vevén egy kisebb hadseregére való csapatot, felrándult vadászni a beregi erdőbe.

Jó nagy út volt ez Visegrádtól. De hát nem nyargalt a nagy király éjjel-nappal.

Valóságos vadaskert volt akkor Magyarország. Ha reggel erdőt hagyott háta mögött a lovascsapat, estére megint erdőszélen pihent meg egy-egy kényelmes vadászkastély uránál.

Jóformán a szarvas nyomán értek fel a beregi hegyekre.

Útba ejtették az csesdi lápot, amelyen akkor úgy nyüzsgött a teméntelen vízi szárnyas, mint zombékjaiban a hal meg a csík.

Nyíllal, törrel, karddal, hálóval és sólyommal vadásztak mindenféle vadra. S a gazdag zsákmány meg a fárasztó testmozgás egészen elfeledtette Mátyás királlyal, hogy ő Európa leghatalmasabb fejedelme.

Most még apró gondokhoz sem volt kedve. Csak tört előre Ráró paripáján, tollas süveg a fejében, felajzott nyíl a kezében.

Hanem a nép hírül vette, hogy a király itt jár a környéken.

Nagyon ismerte már ekkor áldott urát a magyar; szerette az igazságos Mátyást. S ahol szerét ejthették, elébe toppantak, s kipanaszkodták magukat. Ha a király egy-egy kis faluban az eperfa alatt búzapép és vadpecsenye mellé ült a kerek tölgyfatörzsből készült asztalhoz, sose tudta, hogy nem válik-e vacsora alatt törvényasztalává a töke.

Így járt a mi falunkban is. Nem is tudták, csak ráfogták, hogy ő legyen a király. De mindjárt felzúdult a falu, panaszra ment hozzá:

– Uram király, hallgasd meg a bajunkat!

Mátyás király nem mondta, hogy ő bizony nem hallja. Szíves szóval kérdezte:

– Mi a bajotok, mire van panaszotok?

– A Tiszára, uram király, a Tiszára.

– Mi a patvar! A Tisza nagy úr! Azt már nem tudom, hogy tanítjuk rendre.

Elmondták aztán, mi a baj.

A Tiszának két medre van. Az egyik messze, a szomszéd falu alatt folyik el, Vári határában. Mikor ott

folyik a Tisza, akkor a mi határunk nagy. Mindenkinek van elég földje, jó kövér búzatermő földek. Olyankor nincs inség, szomorúság, de van kövér bőség, vigaság. Hanem aztán a Tisza egyet gondol, és a másik medrébe csap, amelyik itt folyik el éppen a falu alatt, a temetőt is mossa – akkor a váriak rögtön elfoglalják a Tiszáig a földeket, a mi megmunkált jó földjeinket, és a falu kenyér nélkül marad, mert a határ másik része erdős, ingoványos hely.

A király meghallgatta a panaszt, és elgondolkozott rajta.

– Hát azt mondjátok, hogy a tietek az a föld, amely a Tisza két árka között van.

– Azt, uram királyom.

– Jól van, jól, fiaim. Holnap kimegyünk arra a helyre. Adjatok hírt a váriaknak, hogy ők is eljőjenek, megmondani, mit tartanak a dolgról.

A király lefeküdt egy kicsi nádfedeles házikóban, de jó puha tollas ágyra, s olyan jóízűen aludt, mintha a királyi palota hatyúpelyhes, selyem vankosain nyugodnék. Tán még jobban, mintha nem is király volna, csak tiszaháti szegény ember.

Hej, bizonyosan jobban, mint a falu népe. De még a váriaknál is jobbízűen.

A két faluban egész éjszaka a holnap nagy igazságra készültek.

Össze is gyűltek másnap túl a Tiszán a vitás földön, s a két falu öregje elmondta, ki mit tud.

Bezzeg kiderült, hogy a váriak szinte azt mondják, hogy ők a föld mindig, ha a Tisza nem az ő határukon folyik.

Mátyás hallgatta, csak hallgatta a pörölőket. Végre kettészakította őket.

– Fiaim, tudom én már, hol az igazság. Ha Váriban foly a Tisza, a váriak koldusok, ha Császáriban foly a Tisza, ti vagytok koldusok. Osztozzatok szépen. Fele a földnek mindig Várié, fele mindig Császárié legyen. Itt leütöm ezt a fűzfavesszőt, ez lesz a határ időtlen időközéig.

Leütötte a földbe a fűzfavesszőt.

De a váriak haragudtak az osztásért, s titokban azt gondolták, hogy jöjjön csak az éjszaka, majd továbbviszik ők ezt a vesszőt. A mieink is szerették volna, ha nekik kedvez a király, hisz a mi vendégünk és éppen ezt forgatták, hogy ők viszik tovább a fűzfavesszőt.

Hanem csoda történt.

A vesszőszál abban a szempillantásban megfogant, ahogy a király leszúrta.

Gyökeret eresztett, s szemük láttára olyan vastagra nőtt, hogy azt ember ki nem húzhatta többet.

Térdre borult mind a két falu a nagy király előtt. És áldották Igazságos Mátyást.

És megnyugodtak örök időközéig. Mert legjobb az igazság.

Lám, azóta hányszor cserélt helyet a Tisza, de a fa áll, és megvan minden falunak a határa.

All a fa?

Hej, dehogyan áll. Most három éve rettentő vihar pusztított a Tiszahátán. Dörgött az ég, villámlott, s egy iszonytató mennykő lecsapott a fűzfába.

Odalátszott a lángra Váriba. Ellátszott hozzánk is.

És a két falu szomorúan nézte a Mátyás ficfájának pusztulását.

Ki mutatja már meg a határt ezentúl?

(1908)

Ifjúsági írások. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1958.

József Attila

Ars poetica

Németh Andornak

Költő vagyok – mit érdekelne engem a költészet maga? Nem volna szép, ha égre kelne az éji folyó csillaga.

Az idő lassan elszivárog, nem lógok a mesék tején, hörpintek valódi világot, habzó éggel a tetején.

Szép a forrás – fürödni abban! A nyugalom, a remegés egymást öleli s kél a habban kecsesen okos csevegés.

Más költők – mi gondom ezekkel? Mocskolván magukat szegedig, koholt képekkel és szeszekkel mimeljen mámort mindegyik.

Én túllépek e mai kocsmán, az értelemig és tovább! Szabad ésszel nem adom ocsmány módon a szolgálta ostobát.

Ehess, ihass, ölelhes, alhass! A mindenséggel mérd magad! Sziszegve se szolgálak aljas, nyomorító hatalmakat.

Nincs alku – én hadd legyek boldog! Másként akárki meggyaláz s megjelölnek pirosuló foltok, elissza nedveim a láz.

Én nem fogom be pörös számat. A tudásnak teszek panaszt. Rám tekint, pártfogón, e század: rám gondol, szántván, a paraszt;

engem sejdít a munkás teste két merev mozdulat között; rám vár a mozi előtt este suhanc, a rosszul öltözött.

S hol táborokba gyűlt bitangok verseim rendjét üldözik, fölindulnak testvéri tankok szertedübögni rímeit.

Én mondom: Még nem nagy az ember. De képzelet, hát szertelen. Kisérje két szülője szemmel: a szellem és a szerelem!

Középpontban a kárpátaljai irodalom

2017. november 9-én a Kárpátaljai Szövetség Városligeti fasori székházának előadótermében a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) tagjait ismerhették meg az érdeklődők.

Idén lenne 90 éves Kárpátalja egyik legnagyobb költője, a társaság névadója, Kovács Vilmos, akinek tiszteletére iro-

adásra számíthattak a jelenlévők.

A zenés irodalmi összeállítást Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnöke nyitotta meg, aki köszöntőjében elmondta, hogy a jövőben hagyományossá szeretné tenni az ilyen jellegű eseményeket.

Az irodalmi társaság tagjai közül Csordás László (elnök),

mégsem szakadtak el onnan. Ennek eredménye lett az est, ahol a fiatal irodalmárok bemutatkozhattak, valamint a további együttműködés szándékát is felvetette. Itt Marcsák Gergely

a kötetek megjelenésének terve, hiszen mindannyian az első könyvük megjelenése előtt állnak, majd egy újabb megzenésített vers és a művek vették át a főszerepet.

A bemutatkozások után Schober Ottó, a Kárpátaljai Szövetség kulturális tevékenységért felelős alelnöke vette át a szót, aki meleg szavakkal mondott kö-

dalmi esteket rendez a KVIT. Ennek keretében látogattak el Budapestre a fiatal irodalmárok. A rendezvény főszervezője Seremet Sándor, a szövetség irodavezetője volt. Az esemény iránt nagyszámú közönség érdeklődött, így teltházas elő-

Marcsák Gergely (alelnök), Shrek Tímea, Kertész Dávid, Csornyij Dávid és Szabó P. Dóra volt jelen.

Shrek Tímea bevezetőjében örömet fejezte ki, hogy bár a szövetség jelenlévő tagjai elszármaztak a szülőföldjüktől,

vette át a szót, aki Bakos Kiss Károly *Útlevel* című megzenésített versével nyitotta meg a felolvasást, ezzel is érzékelte a mindmáig álló határt.

A beszélgetés moderátora Csordás László volt, aki első körben a társaság kulturális tevékenységéről kérdezte a jelenlévőket, akik elmondták annak eredményeit, majd felolvastak saját műveikből. Második körkérdés kapcsán az egyéni terveikről beszéltek, publikációs lehetőségekről, nívós folyóiratokban való szereplésről. Szóba került

szöveget a fiatal szerzőknek, amiért megosztották gondolataikat az irodalombarátokkal, további sikereket kívánt nekik, illetve felvetette a kárpátaljai himnusz megírásának lehetőségét.

Az est kötetlen beszélgetéssel és állófogadással zárult, jócskán túllépve a kiszabott időkorlátot. Ez azt jelenti, hogy az ilyen jellegű rendezvényekre szükség van a határ mindkét oldalán. Reméljük, hogy a jövőben együttműködésünk sikeres lesz.

Tudósítónk

Fotók: Balogh József

III. Zuglói Szláv Nap

November 18-án a Zuglói Horvátok Önkormányzata, a Zuglói Német Önkormányzat, a Zuglói Ruszin Önkormányzat, a Zuglói Szerb Önkormányzat, valamint a Zuglói Szlovákok Önkormányzata szervezésében Budapesten nagy érdeklődés mellett rendezték meg a III. Zuglói Szláv Napot. A rendezvényen a Kárpátaljai Szövetséget Kövér Katalin alelnök és Rajcsinecz Kornélia, a Felügyelő Bizottság tagja képviselte.

Az Interneten is elérhető a Kárpátaljai Hírmondó

A Kárpátaljai Szövetség és az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) között létrejött együttműködési megállapodás értelmében a *Kárpátaljai Hírmondó* korábbi lapszámait az Interneten is elérhetők. Az OSZK szervezeti egységként működő E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya őrzi a magyar tudomány, oktatás és kultúra írott dokumentumait elektronikus formában. A *Kárpátaljai Hírmondó* az Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis (EPA) gyűjteményében érhető el az epa.oszk.hu web-oldalon.

Lapunk természetesen továbbra is megjelenik papír alapon, hiszen számos olvasónk ragaszkodik a hagyományos formához, szívesebben tartja az olvasnivalót az éjjeliszekrényén, mintsem az Internetet böngéssze. Azok viszont, akik már megbarátkoztak a modern technika vívmányaival, és annak idején nem jutottak hozzá a folyóirathoz, a fentebb említett oldalon néhány kattintással megtalálhatják a Kárpátaljai Szövetség fórumának eddigi 48 számát. A feltöltés folytatódik, féléves késéssel olvashatják majd a lap elektronikus változatát a világhálón.

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaknak a szövetség célkitűzéseinek anyagi támogatásáért. Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a Kárpátaljai Hírmondó megjelenítésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

Almási Judit (Budapest), **Nemeséri Lászlóné Filemon Mária** (Budapest), **Horváth Sándor** (Jászberény), **Kuhárné dr. Voloscuk Katalin Edit** (Jászberény), **Dr. Báthory Katalin** (Budapest) és **File Lajos** (Budapest) tagtársainknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2017-ben (lapzártáig) az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Antónik Tiborné Polónyi Katalin (Kisvárdá)
Ács Bálint (Budapest)
Dr. Badik Adrianna (Budapest)
Balácsi Rozália (Nyírbátor)
Bárány Elza (Csömör)
Behun Lajos (Békéscsaba)
Dr. Bencze Gyula (Budapest)
Bíró Katalin (Budapest)
Borbély Edit (Eger)
Dr. Borkó László (Gyömrő)
Dalmay Árpád (Nyíregyháza-Sóstóhegy)
Dr. Duliskovics István (Dunakeszi)
Engi Gábor (Fehérgyarmat)
Fábián Edit Klára (Mátészalka)
Dr. Fábián István (Nyíregyháza)
Fekete Amália (Budapest)
Dr. Fodor István (Gödöllő)
Gavallér Gyuláné (Budapest)
Giricz Vera (Aszód)
Dr. Harajda András (Budapest)
Harsághy Szakonyi Margit Katalin (Budapest)
Hegedűs Imre (Budapest)
Hegedűs Zsuzsanna (Mogyoród)
Hrabár Tamás (Pestlőrinc)
Hudák Rudolf (Napkor)
Dr. Husznai Katalin (Budapest)
Kacsó József és neje (Budapest)
Dr. Károly Lajos (Kisvárdá)
Dr. Kiss Márta (Budapest)
Kónya Lászlóné (Budapest)
Kovács Zsolt (Budapest)
Dr. Kövér László (Debrecen)

Krasznai Józsefné (Miskolc)
Dr. Kristofori György (Sirok)
Dr. Lendvai Margit (Szolnok)
Locker István (Baktalórántháza)
Locker László (Szőlősgyőrök)
Lódár Györgyné (Mezőtúr)
Lusztig Gábor (Szentendre)
Magasházy Valéria (Fedémes)
Dr. Medgyessy István (Debrecen)
Méhes László Mátyás (Budapest)
Molnár Béla (Budapest)
Molnár Lajos (Budapest)
Dr. Nyulászi András (Budapest)
Dr. Ortutay György (Érd)
Papp Jenő (Budapest)
Pongor Istvánné (Budakeszi)
Dr. Popovics László (Nagytarcsa)
Simon Imréné Pándy Ágnes (Biatorbágy)
Skrabák István (Márokpapi)
Sváb Erzsébet (Budapest)
Szathmáry Alajosné Sipos Mária (Szeged)
Dr. Székely Károly (Dunaharaszti)
Szimjon Magdolna (Nyíregyháza)
Szirmay Aladár (Budapest)
Tatárné Csonka Márta (Budapest)
Dr. Terentyak Júlia (Kiskunmajsa)
Tóth Zoltán (Budapest)
Tyentyés László (Budapest)
Újfalussy István (Oroszáza)
Dr. Ujj Emília (Gödöllő)
Weinrauch Katalin (Kisvárdá)

Tisztelt Tagtársunk és Előfizetőnk!

Mindenekelőtt kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt kívánunk, békességben, erőben, egészségben!

Örülünk, hogy tevékenységünket összetartó közösség támogatja, amiről rendezvényeinken és különösen a balatonföldvári hagyományos találkozónkokról évről évre meggyőződhetünk.

Köszönjük anyagi támogatásukat, amely révén meg tudjuk valósítani, hogy szövetségünk hidat képezzen a szülőföldön maradt és az anyaországban élő kárpátaljaiak között.

Tisztelt Tagtársaink!

Arra kérjük Önöket, hogy az 1000 Ft, illetve nyugdíjasoknak 600 Ft éves tagdíjat, valamint a Kárpátaljai Hírmondó előfizetési díját, amely egy évre 3000 Ft, továbbá az esetleges támogatásokat egy összegben, lehetőleg az OTP banknál

szíveskedjenek befizetni a Kárpátaljai Szövetség számlájára év elején. A közlemény rovatban a nevet és címet kell feltüntetniük. Figyelmességüket előre is köszönjük.

Programunk teljesítéséhez segítséget nyújt a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlása a Szövetség számára, ezért változtatlanul számítunk arra, hogy minket tekintenek kedvezményezettnek.

A nem adózó tagtársakat arra kérjük, hogy hívják fel családtagjaik, barátaik, ismerőseik figyelmét tevékenységünkre annak érdekében, hogy az adójuk 1%-át a Kárpátaljai Szövetség részére ajánlhassák fel.

Adószámunk: 18046629-1-42,

Kárpátaljai Szövetség

Munkánkban – lehetőségeinkhez mérten – igyekszünk felhasználni a híradástechnika korszerű eszközeit. A

kapcsolattartás megkönnyítése érdekében közöljük elérhetőségeinket:

Postacím: 1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.

Telefon- és faxszám: (36) 1 351-77-70

Kapcsolattartónk telefonszáma:
06-70-317-35-38

E-mail:

karpataljaiszovetseg@gmail.com

Honlap: www.ksz.egalnet.hu

Számlaszám:

11711034-20834951-00000000
Nemzetközi számlaszám (IBAN):
 HU37 1171 1034 2083 4951 0000 0000,
 BIC (SWIFT) KÓD OTPVHUHB

Tevékenységünkről a Kárpátaljai Szövetség facebook-oldalán is értesülhetnek.

Tisztelettel

a Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Újabb vállalkozók kaptak támogatást

Október 27-én Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában került sor az Egán Ede Gazdaságfejlesztési Program vállalkozásfejlesztési kategóriája győztes pályázatainak aláírására. A rendezvényen Magyar Levente, a Külgazdasági és Külügyminisztérium miniszterhelyettese tartott beszédet. Emlékeztetőül elmondta: 2016-ban nagyjából 1000 vállalkozó kapott támogatást mintegy 7 milliárd forint értékben. Az idei évben 1444 mezőgazdasági pályázónak fizettek ki 3,2 milliárd forintot, most pedig közel ezer, pontosan 987 kárpátaljai magyar vállalkozó mintegy 2,3 milliárd forintnyi támogatásban részesül.

Azt is közölte, hogy a megkezdett munkának nincs vége, hiszen a következő napokban Kárpátalján újra megnyílik a mezőgazdasági vállalkozók, gazdálkodók számára a pályázati lehetőség eszközbeszerzésre, fejlesztésre, a gépállomány korszerűsítésére. Ez a lehetőség azok számára is nyitott, akik korábban már nyertek támogatást. Jelezte: földbérleti pályázati támogatás is indul, hogy minél több magyar gazdálkodó juthasson földterülethez a gazdaságok bővítése, a termelés növelése érdekében. Azt is elmondta, hamarosan indul-

nak Kárpátalján a nagyberuházások, amelyek több ezer munkahelyet teremtenek majd.

Magyar Levente kitért arra is, hogy az utóbbi időben sajnálatos módon megromlottak a magyar–ukrán kapcsolatok. Ukrajna váratlanul támadást indított a kárpátaljai magyarság nyelvhasználati jogai ellen, s ezáltal a magyar közösség ellen is, pedig a magyar kormány eddigi támogatásai nem csupán a magyarokat célozták meg, hanem a többségi nemzetet is. A politikus kijelentette: minden kétoldalú és nemzetközi lépést megtesznek annak érdekében, hogy ez a helyzet megváltozzon. A magyar kormány a kárpátaljai magyarságnak eddig nyújtott támogatások minden formáját nemcsak fenntartja, hanem bővíteni fogja, így a közösség minden korábrinál nagyobb támogatásra számíthat. Magyarországnak megvan az ereje ahhoz, hogy felülkerekedjen a nehézségeken: a magyar kormány biztosítani fogja, hogy Kárpátalján megmaradjon a magyar tannyelvű oktatás.

Brenzovics László, az Egán Ede Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ Jótékony-sági Alapítvány elnöke köszönetét fejezte ki a magyar kormánynak a támogatásokért, örömmel konstataulta, hogy a jövőben ezek a lehetőségek bővílni fognak. Bejelentette, a

kormánybiztosság támogatásával hamarosan vállalkozásfejlesztési tanácsadó központok nyílnak Kárpátalján, ahol a vállalkozók jogi és egyéb kérdésekben kaphatnak tanácsot.

Magyar Levente a rögtönzött sajtótájékoztatón elmondta: év végéig a támogatott kárpátaljai magyar pályázatok száma elérni majd a 22 ezret. Ez mintegy tízmilliárd forintnyi beruházást jelent. Ebből az összegből a magyar állami hozzájárulás közel 7,5 milliárd forintot tesz ki. A segítségnyújtást folytatni kívánják: hamarosan újra lehet pályázni.

A kétoldalú kapcsolatokról szólva a politikus kiemelte: olyan időszakot élünk, amely korábban nem volt jellemző. Az ukrán kormány még a szovjet időkben sem tapasztalt mélységbe kívánja taszítani a kisebbségi jogok rendszerét. „Mindez nem változtat azon, hogy a kárpátaljai magyarságot, Kárpátalja egészét támogatni kívánjuk, és Ukrajna jólétében és stabilitásában is messzemenően érdekeltek vagyunk. Tehát ezt a küzdelmet meg kell vívunk, és azt gondolom, hogy nem állunk rosszul, hiszen egyre nagyobb nemzetközi támogatás övezi a törekvéseinket” – mutatott rá a miniszterhelyettes. Azon reményének is hangot adott, hogy hamarosan megszületik egy olyan kompromisszumos megoldás, amely garantálni fogja azt, hogy a kisebbségi jogok semmilyen módon ne csorbuljanak.

Hegedűs Csilla

Kijevben átadták a Magyar Házat

A kijevi Magyar Ház megnyitása annak köszönhetően vált lehetővé, hogy Magyarország gazdaságilag és lélekben is egyaránt erősödött – hangsúlyozta Grezsa István, a Miniszterelnökség Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének és összehangolt fejlesztési feladatainak kormányzati koordinációjáért felelős kormánybiztos az ukrán fővárosban azon a rendezvényen, amelyen ünnepélyesen megnyitották és átadták a Kijevi Magyarok Egyesületének a Magyar Házat.

A Kijev belvárosában lévő lakást – ahol ezentúl a kijevi magyarok összegyűlhetnek, különböző rendezvényeket tarthatnak – a magyar állam vásárolta meg, és átadta használatra az ukrán fővárosban élő magyar kisebbség egyesületének. Az ünnepélyes megnyitón jelen volt Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériuma képviselőjében Balogh Csaba közigazgatási államtitkár, Bacskai József helyettes államtitkár és Keskeny Ernő, Magyarország kijevi nagykövete.

Grezsa István kiemelte, hogy amikor Magyarország erősödik, akkor nemcsak az országon belül élők életkörülményeit kell javítania, hanem anyagi eszközökkel támogatnia kell a határain kívül élő magyarságot is. „Magyarország kormánya elhatározta, hogy a világon élő 15 millió magyart egy nemzeti közösséggé szervezi, és ebbe a kijevi magyarok is beletartoznak” – mondta.

A kormánybiztos kitért arra, hogy a kijevi Magyar Házat olyan időszakban adják át, amikor Magyarország és Ukrajna viszonya megromlott.

„Szeretnénk ezzel bemutatni, hogy mi volna a kölcsönös bizalmon alapuló együttműködés kerete” – fűzte hozzá. Reményét fejezte ki, hogy mihamarabb rendeződnek a viták a két ország között. „Magyarország kész a továbbiakban is az együttműködésre Ukrajnával, amennyiben a jelenlegi elfogadhatatlan helyzet megváltozik” – szögezte le, utalva a nemrég elfogadott új oktatási törvénynek a nemzeti kisebbségek

anyanyelven történő oktatását szűkítő rendelkezéseire, ami ellen az ukrainai magyar szervezetek, valamint Magyarország és több, Ukrajnával szomszédos állam szót emelt.

Grezsa István az MTI-nek adott külön nyilatkozatában úgy fogalmazott: Ukrajnának stabilitásra, kiszámíthatóságra lenne szüksége, ezért jó volna, ha Nyugat felől nem nyitna

maga ellen újabb frontokat. Hangsúlyozta, hogy Magyarország, a visegrádi országok, valamint Románia komoly befolyást gyakorolnak az Európai Unióban, és ezek az országok szeretnének segítséget nyújtani Ukrajnának abban, hogy minél hamarabb a béke, a stabilitás és a kiszámíthatóság útjára lépjen. Felhívta a figyelmet arra, hogy a Kijevben élő magyarok egyesülete zömében olyanokból áll, akik az ukrán fővárosban szereztek felsőfokú diplomát, és befolyásos személyiségek a kijevi közéletben.

Petneházy Gyula, a Kijevi Magyarok Egyesületének (KME) elnöke beszédében hangsúlyozta, hogy a kijevi Magyar Ház megnyitása kiemelkedő esemény az Etelközben élő szórványmagyarság számára. A kijevi magyar közösséghez tartozóknak több mint harminc éves álma, hogy működtessenek egy magyar házat az ukrán fővárosban, ahol megélhetik magyarságukat, gyerekeiknek továbbadhatják nyelvüket, kultúrájukat.

A KME elnökének szavai szerint az elmúlt évek azt mutatták, hogy óriási igény van a magyar nyelv oktatására a második és harmadik generációs szórvány magyarok számára. Elmondta: a most átadott közösségi ház otthont fog adni a vasárnapi magyar iskolának, a magyar néptánciskolának, a hittanóráknak, a református gyülekezetnek és a magyar könyvtárnak. Jelenleg mintegy ötszáz főre becsülik a Kijevben élő magyarok számát, akik közül jelenleg 206-an tagjai egyesületüknek.

A rendezvényen a Kijevi Magyarok Egyesülete által alapított Etelköz Díjjal tüntették ki Dmitro Tkacsot, Ukrajna volt magyarországi nagykövetét, az ukrán–magyar baráti társaság elnökét az Ukrajnában élő magyarságért, az ukrán és a magyar nép közötti barátságért tett erőfeszítéseirért.

(Az MTI nyomán)

Megmaradásunk a tét

A gyermek a jövő, szokták mondogatni. De a jövőért tenni is kell! A gyermekek számára biztosítani kell a legjobb körülményeket ahhoz, hogy testileg, lelkileg egészségesen fejlődjenek. Akkor, amikor az ukrán oktatási törvény 7. cikkelye a kisebbségben élő fiataloknak az anyanyelvi oktatáshoz való jogát csorbítja, még inkább felértékelődik a magyar kormány sokoldalú támogatása. Ezúttal 4,5 milliárd forinttal segíti a kárpátaljai magyar óvodák-bölcsődék fejlesztését.

A közelmúltban Grezsa István a Miniszterelnökség kormánybiztosa és Orosz

minden magyar óvodába megérkezik az a játszó- vagy magyarsarok, amely erősíti a gyermekek kötődését a magyar nyelvhez és kultúrához. Azt is elmondta, hogy úttörő kezdeményezésként 50 millió forint értékben ovifocipályákat telepítenek a négy legnagyobb létszámú óvodába, az egyiket épp Nagydobronyba. Kifejtette, hogy ez a grandiózus óvodafejlesztési program nem csak gyermekeket, pedagógusokat érint, de szülőket, nagyszülőket, a befogadó és támogató

szintén nincs magyar óvoda, de az egyház felajánlotta üresen álló ingatlanait, s ott gyermekintézményt létesítenek. Ezeket a felújítás után a pedagógusszövetség átadja a települések önkormányzatainak, amelyek vállalják a fenntartásukat.

Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) elnöke, az ukrán parlament képviselője azt hangsúlyozta, hogy minden közösség számára a legfontosabb a gyermekek jövőjének biztosítása, aminek elengedhetetlen feltétele a megfelelő nevelés és oktatás. Örvedetesnek tartja, hogy a magyar kormány gondolt a külföldi nemzetségek megsegítésére, és soha nem látott mértékben nyújt támogatást a határon túli magyar óvodák fejlesztésére, amiből Kárpátalja is igen jelentős mértékben részesül. Ez mindenképpen erőt, biztatást ad a kárpátaljai magyarok számára a jövőt illetően, emelte ki az elnök.

Minden óvodában nagy örömmel fogadták a felújítás mellett azt az ajándécsomagot is, amely mesesarkot, 50 gigabyte-nyi magyar népmesékkel feltöltött laptopot, vetítőt, vásznat, illetve a módszertani munka könnyítését szolgáló háromfunkciós színes fénymásolót tartal-

Ildikó, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) elnöke hat felújított óvodát adott át. Ezek az Ungvári és a Munkácsi járásban Császlócon, Kisdobronyban, Nagydobronyban, Izsnyétén, Dercenben és Fornoson található. Az átadó ünnepségek kapcsán Nagydobronyban sajtótájékoztatóra is sor került. Ezen Grezsa István hangsúlyozta: szeretnék elérni, hogy a jelenleg 54 079 magyar óvodába járó „külföldi nemzetségek” számát 60 ezer fölé emeljék, ami által a magyar kisiskolások száma is nőni fog. Ehhez viszont intézmények felújítására, bővítésére, létesítésére van szükség. Mint megtudtuk, november végéig Kárpátalja különböző járásaiiban összesen 34 felújított óvodát adnak át. A magyar kormány két ütemben valósítja meg a Kárpát-medencei óvodafejlesztési programot összesen 38 és fél milliárd forint összegben, Kárpátalja ebből 4,5 milliárd forint támogatást kap. Grezsa István hangsúlyozta: jelenleg ez a legnagyobb költségvetésű Kárpát-medencei nemzetpolitikai program, amivel „a kormány a magyar nemzet gyökerét és törzsét kívánja megerősíteni”. Kárpátalján a program első szakaszában 22 új óvodát-bölcsődét szeretnének építeni, illetve 80-at felújítani, a következő szakaszban pedig újabb 10 óvoda-bölcsőde épül és 50 újul meg. Emellett nagyon fontosnak tartják a pedagógusok felkészítését is. Ennek érdekében regionális továbbképzéseket szerveznek számukra. A kormánybiztos abbéli reményének is hangot adott, hogy karácsonyig

önkormányzatokat is, így az egész magyar közösség életében jelentős változásokat eredményez.

Az óvodafejlesztési program lebonyolításában részt vevő Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke elmondta: arra törekedtek, hogy a programnak köszönhetően Kárpátalján minden magyarok, illetve magyarok által is lakott településen legyen magyar óvoda, és mindegyik meglévő óvoda részesüljön a támogatásból. Van, ahol új gyermekintézményt építenek, van, ahol ingatlant vásárolnak, vagy a meglévőt újítják fel, korszerűsítik. Akadnak olyan települések, ahol nincs magyar oktatási-nevelési intézmény, viszont a szülők igényelték az anyanyelvű oktatást, ezért az ukrán óvodákban most magyar csoportot nyitottak, így a második szakaszban bekerülhetnek a programba, felújíthatják az óvodát. Illetve vannak települések, ahol

mozott. A gyerekek mindenütt kedves műsorral mondtak köszönetet a támogatóknak.

Marton Erzsébet

A magyar kormány támogatásával zajló Kárpát-medencei óvodafejlesztési program keretében november 21–23-án újabb óvodákat adtak át Kárpátalján.

A programsorozat november 21-én sajtótájékoztatóval kezdődött, melynek az Ungvári 6. Számú Óvoda adott otthont. Az eseményen egyben átadták a felújított épületet. Ugyanezen a napon sor került a palágykomoróci és a tisztaásványi óvodák átadására is. November 22-én a felújított Beregszászi 5. Számú Szanatórium-Óvodát, a beregszászi 6. és 18. számú, valamint a csongori és barkaszoji óvodákat adták át. A felújított nagyberegi, kovászoji, borszovai és csomai óvodák átadására november 23-án került sor.

Felavatták az első Sissi-szobrot Kárpátalján

A szépséges bajor hercegnő, később Ferenc József császár felesége, Erzsébet királyné alakját számtalan szobor örökíti meg Magyarországon és szerte a nagyvilágban. Kárpátalján most állítottak először emléket a magyarok kedvencének: a Schönborn parkban avatták fel ünnepélyes keretek között Wittelsbach Erzsébet, becenevén Sissi szobrát.

Az eseménynek több apropója is volt. Az egyik az Osztrák–Magyar Monarchia létrejöttének 150. évfordulója, a másik a császárné születésének közelgő 180. évfordulója, a harmadik pedig az, hogy a Perecsenyi járásban, Turjavágás (Turja Paszika) település mellett a Vojevodinóban található park 4 éve nyitotta meg kapuit.

Az üdülőkomplexumban sétálva sok érdekességet fedezhetünk fel, szinte minden elemnek szimbolikus jelentése van. A bejárati kaput 12 torony és 4 főtorony díszíti. Ezek az év hónapjaira és az évszakok számára utalnak. A bejáratot két, XIX. századi osztrák és magyar örökhöz szobrára védi, mellettük a park névadójának, Schönborn grófnak a mellszobra áll.

A sétányt a hét napjait szimbolizáló 7 egyedi díszlámpa szegélyezi, az út mentén csobogó patakon 12 kishíd vezet át, ezek egy-egy csillagjegyet ábrázolnak.

A park a druidák naptárát formázza, a közepében egy tóval, amelynek körvonala az Osztrák–Magyar Monarchia 1867-es határait idézi. A tó körül, melynek közepén kis sziget található, 24 díszlámpa áll a nap 24 óráját szimbolizálva. A területen 22 padot helyeztek ki azoknak a birodalmaknak és országoknak a címereivel, amelyekhez a több évszázados történelem során Kárpátalja tartozott.

A parkban megtekinthetjük a Szent Jánosról elnevezett vízimalmot, a Sissi és Ferenc József-forrást, a ferences típusú keresztutat, a négy evangélista hidját és sok más egyebet.

– Két évvel ezelőtt felavattuk a parkban Ferenc József császár és kedvenc vadászkutyájának szoborkompozícióját. Most eljött az ideje, hogy felesége, a magyarok királynéja is a parkba „költözzön”.

Élethű szobrát Mihajlo Kolodko szobrász terve alapján fiatal tanítványai készítették el fehér parkbetonból, amit bekennek majd mohaspórákkal, hogy jobban illeszkedjen a környezetbe – mondta Fegyir Sándor turisztikai szakértő.

Sissi szobra egy domboldalon magaslik, a róla elnevezett forrás fölött, amelynek vize állítólag gyógyhatású. A hagyomány szerint emésztési problémák esetén ajánlott a fogyasztása.

A szobor leleplezését követően vízre engedtek egy tőkésréce párt. Így ismét gyarapodott a tavon úszkáló vadkacsák családja.

Köztudott, hogy klímaváltozás megy végbe, és az általános felme-

legedés hatására enyhül az éghajlat, s így itt is beérik a szőlőtermés. Ezért a parknak egy távolabbi részében ünnepélyesen elültették a Perecsenyi járás első szőlőültetvényének egyedeit: kékfrankost, amely Magyarország egyik legerősebb vörösbor-szőlőfajtája, a monarchiában a XIX. században nemcsak önállóan palackozták, hanem fő alkotója volt az egri és a szekszárdi bikavérnek is, valamint a fehér bakatort, amely Ezerjó néven ismertebb. Ezek keverékéből készítik majd a Shâteau Schönborn márkájú szárazbort.

– Igyekszünk újjáéleszteni azoknak a területeknek a történelmét, amelyekhez Kárpátalja tartozott a múltban – hangsúlyozta Szerhij Mosak mecénás. – Amióta letettük az alapkövet a Schönborn parkban, azon vagyunk, hogy fejlesszük ezt a rendkívüli pozitív energiát sugárzó helyet.

Nos, a szervezők, kivitelezők és mecénások lelkesedését látva, nem fér kétség ahhoz, hogy a hely sok meglepetést tartogat még a kárpátaljaiak és az ide látogató turisták számára.

Rehó Viktória

Zádor Dezső- emlékest Budapesten

November 18-án Budapesten, a Magyarok Házában emlékeket tartottak Zádor Dezső kárpátaljai zeneszerző születésének 105. évfordulója alkalmából. A rendezvényt a Fővárosi 3., 6., 8., 16. Kerületi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat, valamint a Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Egyesület szervezte.

A megjelenteket Ljavinecz Marianna elnök asszony üdvözölte, és méltatta a zongoraművész, zeneszerző munkásságát.

Az esten nagy sikerrel szerepelt Zádor Dezső lánya, Izabella, a Prímavera Kamarakórus Nitkulinecz Zsanett karnagy vezetésével, Csuprik Etelka, Ukrajna érdemes művésze, zongoraművésznő, Lába Mariana szoprán operaénekesnő, valamint a Boniszlávszky Attila vezette Hodinka Antal Quintet.

Zádor Dezső zeneszerző, zongoraművész, pedagógus, népdalkutató 1912. október 20-án született Ungváron. Prágában szerzett diplomát zongora, orgona és karmesteri szakon. Az Ungvári Zeneművészeti Szakközépiskola első igazgatója és a Kárpátaljai Megyei Filharmónia művészeti vezetője, egyidejűleg az ungvári szimfonikus zenekar karnagyja is volt. Sokat tett vidékünk zenei kultúrájának fejlődéséért. Később meghívták professzornak a Lembergi Állami Zeneakadémia zongora és zeneszerző szakára. Őt választották a lembergi Zeneszerzők Egyesületének vezetőjévé. Ismert növendékei között találjuk Márton István neves zeneszerzőt is.

Zádor Dezső számos zeneművet szerzett. Méltán híres a cimbalomra és szimfonikus zenekarra írt koncertje. Műveit játsszák Ukrajnában, Magyarországon, Németországban, Franciaországban, Oroszországban is. 1985-ben, 72 évesen hunyt el Lembergben.

Ungáron 1991-től a nevét viseli a zeneművészeti szakközépiskola és a zenei társaság.

Büszkék vagyunk rá, és őrizzük emlékét.

B. J.

III. Nagyberegi Csipkebogyó- és Beregiszóttos Fesztivál

Azt szokás mondani: ha egyszer megtörténik valami, az lehet véletlen, a második alkalom szerencse, de ha harmadszor is sikerül megszervezni egy rendezvényt, akkor már hagyományt teremtettünk. Október 14-én Nagyberegen az Együtt Nagyberégért civil szervezet, a helyi polgármesteri hivatal és a református egyházközség szervezésében immár harmadik alkalommal rendezték meg a Csipkebogyó- és Beregiszóttos Fesztivált.

A rendezvény ünnepi istentisztelettel kezdődött, amelyen Tóth László református lelkész hirdette Isten igéjét, majd a falu főterén folytatódott, ahol ez alkalommal is számos, a hagyományos mesterségeket bemutató, illetve kézműves termékeket kínáló stand várta az érdeklődőket, a sátrakból természetesen nem hiányozhattak a „főszereplők” sem. Gyönyörködhattunk a helyi szövönők csodálatos szötteseiben, megízlelhattuk a csipkebogyóból készült lekvárt, teát.

És hogy miért éppen csipkebogyó és beregi szóttos? A csipkebogyót bárhol megtalálhatjuk a település határában, a beregi szóttos pedig messze földön híres; múltja, jelene és jövője van – ezekkel a szavakkal nyitották meg a fesztivált Bíró András ötletgazda és Püspöki Attila polgármester.

Dr. Torzsa István, a beregszászi magyar külképviselet konzulja, aki már több alkalommal részt vett Nagyberegen különböző rendezvényeken, elmondta: mindig nagy örömmel látogat a településre, hiszen mindannyiszor szép és meghatározó ünnepeken vehet részt, és a mostani sem kivétel ez alól.

Köszöntötték a megjelenteket Vitalij Matyij, a Beregszászi Járási Állami Közigazgatási Hivatal veze-

tőjének első helyettese és Halász László, a járási művelődési és turisztikai osztály vezetője is.

Szép szokássá vált, hogy a fesztivál alkalmával átadják a település díszpolgári címét. Azok kapják ezt, akik a falu szülöttei, és itt élve, dolgozva sokat tettek vagy tesznek a községért, jó híret elviszik szerte a világra. 2015-ben Füzesi Magda költő, 2016-ban Fulga Erzsébet gyermekorvos és Antonikné Polónyi Katalin iparművész, Ukrajna érdemes népművésze lett Nagyberég díszpolgára. Idén három személynek adományozták a címet: két, jelenleg Sopronban élő nyugalmazott pedagógusnak, Polczer Endre fizikatanárnak, illetve Polczer Irén magyar nyelv és iroda-

Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola hallgatója a hungarikummá minősített hangszeren, a tárogatón kuruc dallamokat adott

elő. Ezután felléptek a helyi óvodások, iskolások, a kultúrház növendékei, előadásukban népi gyermekjátékokat, néptáncokat láthattunk.

A fesztiválon bemutatkozott a magyarországi Főnix Somogyi Nagyasszonyok Egyesülete, amelynek elsődleges célja a nők munkához segítése, és az önkéntes munkavégzők tevékenységének elismerése, elismertetése. Tevékenységük révén napvilágra kerülnek, fellelvenednek a kistelepüléseken rejlő értékek, kincsek, így a rég elfelejtett dalok, használati tárgyak, népszokások, de céljaik között szerepel a természet és a környezet védelme is. Nagyasszonnyá szorgos munka, önzetlen segítségnyújtás és az ezáltal értékteremtés révén válhat valaki Magyarországon vagy a határain túl. A mostani fesztivál alkalmával nagyasszonnyá avatták Bakó Olga szóttoskészítőt, a népművészet mesterét.

A Tiszapéterfalváról érkezett Kokas Banda különböző tájegységek zenéivel és táncával szórakoztatta a közönséget, majd táncház keretében hívták táncba a közönséget. Az esti órákban a református templomban Sebestyén Márta népdalénekes és Andrejszki Judit csemballista koncertjére került sor. A közönség vastappsal jutalmazta a művésznőket, akik lélekmelengető műsorral zárták a fesztivált.

Sz. J.

„Ha a Lélek által élünk, akkor élünk is a Lélek szerint!”

Intelek titeket: a Lélek szerint éljétek, és a test kívánságát ne teljesítsétek. Mert a test kívánsága a Lélek ellen tör, a Lélek pedig a test ellen, ezek viaskodnak egymással, hogy ne azt tegyétek, amit szeretnétek. Ha pedig a Lélek vezet titeket, nem vagytok a törvény uralma alatt.

A test cselekedetei azonban nyilvánvalók, mégpedig ezek: házasságtörés, paráznaság, tisztátalanság, bujálkodás, bálványimádás, varázslás, ellenségeskedés, viszálykodás, féltékenység, harag, önzés, széthúzás, pártoskodás; irigység, gyilkosság, részegeskedés, tobzódás és ezekhez hasonlók. Ezekről előre megmondom nektek, amint már korábban is mondtam, akik ilyeneket cselekszenek, nem öröklik Isten országát.

A Lélek gyümölcse pedig: szeretet, öröm, békesség, türelem, szívésség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás. Az ilyenek ellen nincs törvény. Akik pedig Krisztus Jézuséi, a testet megfeszítették szenvedélyeivel és kívánságaival együtt.

(Pál levele a Galatákhöz 5,16-26)

Intéssel kezdeni bármilyen megszólítást nem szerencsés választás. Már kezdettől fogva gyanakodva fogadjuk mindazt, ami utána jön, akár van benne igazság, akár nincs, akár jogos, akár nem. A kötelező köröket előtte illik lefutni. Természetesen Pál sem ront ajtóstól a galaták lelki világába. A kiválasztott igeszakasz a levél egyik csúcspontja, markánsan megfogalmazott tanítása és intése. Tudhatjuk azt, hogy Galácia gyülekezetei „más evangéliumhoz pártoltak” a Jézus Krisztusban megismert szabadtítás után. A keresztyén életet a Törvény betartásával igyekeztek kiegészíteni, teljessé tenni. Így a cselekedetek által elnyert üdvösség tévedésének csapdájába estek.

Ezért Pál nagyon sarkalatosan elválasztja egymástól a test és a Lélek szerinti életet. Ne gondoljuk, hogy csupán szembeállítja egymással a testi és a lelki dolgokat. Sokkal inkább a földi és a mennyei dolgok szembeállítását mondja ki. Az ember lelkének önmagában nincs olyan ereje, hogy gyümölcset teremjen, de képes felismerni Isten Lelkének vezetését. Amikor Pál a Lélekről beszél, az Isten Lelkének vezetéséről beszél. A test kívánsága pedig az Isten Lelke ellen tör. Olyan belső harcot ír le, ahol az Isten Lelke hadakozik bennünk.

Ez így van minden ember életében. Valahol a mi lelkünk is érzi, mit kellene tennie, mi lenne a helyes, a jó, mi adna boldogságot – csak nem bírjuk megtenni. A test és a lélek egyaránt megromlott, s a valóban jó cselekedetekhez a bennünk munkálkodó Lélek ad erőt és útmutatást.

A test cselekedeteit a híres prédikátor, Jóó Sándor így értelmezte, határozta meg: amit az ember képes önmaga megtenni. Azt mondja erről az ige, hogy ezek nyilvánvalóak. A test cselekedetei, amit képes

az ember megtenni: az nyilvánvaló. S van itt egy hosszú, kellemetlen, kényelmetlen érzéseket ébresztő felsorolás ezekről a cselekedetekről. Nem egy gonosztevőt ír le az ige! Az ember ilyen! Az emberre jellemzőek ezek a vágyak, kívánságok, melyek cselekedetekben öltönek testet. Az emberre jellemző, hogy: házasságtörő, bálványimádó, ellenségeskedő, féltékeny, pártoskodó és a többi... Nem a gonosz, mihaszna és semmirekellő emberekre, hanem az emberre (mindannyiunkra) jellemző, hogy a test kívánságai, a test cselekedetei uralkodnak rajta.

Egy pszichológus, hosszú pályafutása után úgy summázta tapasztalatait az emberekéről, hogy úgy élnek, úgy látják magukat, mintha friss, festett vakolattal el lehetne takarni a valódi énjüket. Ezt mutatják másoknak, néha még maguk is elhiszik ezt a kisminkelt képet. Jézus azt mondja a farizeusoknak: meszelt sirok vagytok! Kívülről szépnek látszotok, de belül tele vagytok mindenféle tisztátalansággal. A test cselekedetei uralkodnak rajtatok! S mi magunk is, bár elítéljük ezeket a cselekedeteket, kívánságokat, s megpróbáljuk neveléssel, büntetéssel kijagázítani, kordában tartani, nem sikerül. Évezredek óta próbálkozunk, de nem sikerül. Megpróbáljuk még magunk előtt is letagadni a vakolat alatt rejtőzködő testi embert.

Stanisław Lem egy olyan lovashoz hasonlítja az embert, aki letakarja a lovát, s energiáinak nagy része arra megy el, hogy féken tartsa az állatot, és eltüntesse vagy a lehető legszolidabb, legjobb színben tűntesse fel mások előtt az állatot, amit nem bír megfékezni. S szégyenkezve retteg attól, hogy kiderül: a megzabolázhatatlan állat irányít. Mert a vakolat alatt, a takaró alatt

ott van a testi ember. A paráznaságával, viszálykodásával, önzésével, irigységével... Uralni akar, és nem lehet megszelídíteni.

A test kívánsága a Lélek ellen tör, a Lélek pedig a test ellen, ezek viaskodnak egymással. Ebben zajlik az életünk, ebben a viaskodásban. Emberileg a harc vége az lenne, ha legyőznénk ezeket a kívánságokat. A Törvény is a test cselekedetei ellen van. Bár nem képes kordában tartani, de tanúskodik ellene, vádol minket. Ez a törvény átka, ez a vád, nem tudsz tenni ellene, nem tudod legyőzni! A test követeli a magáét, éhes, mohó, sosem lesz elégedett. Az ember, a bűntől megromlott emberi természet követel, éhes, mohó, sosem lesz elégedett!

S ha a szívünk mélyén tudjuk is, hogy nem így kellene, vágyunk arra, hogy ne így legyen – nem tudjuk legyőzni. Olyan sokat hallunk, talán beszélünk is a Lélek gyümölcseiről. Jó példa erre a szeretet, melyről így karácsony közeledtével még többet lehet hallani. De amíg emberi cselekedetekről beszélünk, emberi szeretetről, addig kudarcra van ítélve. Ez az a lepel, vakolat, amivel időnként eltakarjuk a csúf igazságot, egy kis karácsonyi csomaggal, cipősdobozzal, kis jótékonykodással megpróbáljuk a képzelt mérleget átbilienteni, hogy úgy tűnjön, nem vagyok rossz ember! Ne kelljen beismerni, hogy elveszítem a csatát és nem a Lélek uralkodik bennem.

Amíg magunkban keresünk erőt ehhez a harchoz, kudarcra vagyunk ítélve. Isten ígéje ma nem arról beszél, hogy a bennünk megbabolázott állapot mit győzhetjük le! Nagyon sok vallás ezt hiteti el velünk, hogy te vagy az, aki ellenállsz, aki legyőződ a kísértést, akin nem uralkodik a test, a testi kívánság... Ez önbecsapás. Az aszkéta életmód nem menekít ki a test cselekedeteinek börtönéből! Az álarok mögé bújtatott bűnös emberi természet újra és újra előtör és uralkodik.

Arra szólít fel Isten ígéje, arra int Pál apostol is, hogy ha a Lélek által élünk, akkor élünk is a Lélek szerint! Az Isten Lelke által élünk, nyerünk életet. Hiszen az Isten Lelke hadakozik és viaskodik bennünk a test kívánságai ellen. Nem külön-külön a kívánságok ellen, hanem a test ellen, az ó-ember ellen, akiben ott maradtak a kívánságok. Ezt mondja Pál: akik pedig Krisztus Jézuséi, a testet megfeszítették szenvedélyeivel és kívánságaival együtt; akikben Jézus Krisztus által az Isten Lelke uralkodik, akik elnyerték a Lélek ajándékát és a Lélek gyümölcset.

Pál apostol nem azt mondja, hogy

■ a Lélek gyümölcsei! Nem többes számot használ. A Lélek gyümölcse egy: az, hogy maga a Lélek a tiéd lehet, harcol érted, s ezzel együtt megkapod ezeket a látható jeleket, következményeket, de nem tulajdonságokat. A Lélek gyümölcse egyszerre lesz a tied: a szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelidség, önmegtartóztatás. Isten Lelke adja, hozza magával ezeket. Ezekből látszik, hogy munkálkodik benned.

A test cselekedeteiből pedig az látszik, hogy nem engedted be az Isten Lelkét! Így a test kívánsága uralkodik. S azt mondja Pál a testről és a törvényről: ha engedted, hogy a törvény határozzon meg, az csak vádolni fog, mert a test cselekedeteit látja: akik ilyeneket cselekszenek, nem öröklik Isten országát. Akikben pedig a Lélek munkálkodik: az ilyenek ellen nincs törvény. Hol van az Isten Lelke a te életedben? Beengeded, uralkodik benned?

A Heidelbergi Káté azt tanítja, hogy ha bűneinket szívből fájlaljuk, gyűlöljük és kerüljük, és Jézus Krisztusban lelki öröm van bennünk, vágyakozás és készség, hogy Isten akarata szerint éljünk – akkor minden bizonnyal Isten Lelke uralkodik bennünk, és miénk a Lélek gyümölcse.

Bárcsak mondhatnánk azt, hogy ezután a test cselekedetei nem hatnak ránk. De bizony ez nem így van. Életünk végéig tart a harc, a viaskodás, folyamatosan választani és dönteni kell az ó-ember és a Lélek uralkodása között.

Ha csak a magunk erejére kellene támaszkodni, igencsak kétségbeejtő helyzetben lennénk. A szőlővessző a tőkén maradvá hoz gyümölcsöket, s nem az életkérdés, hogy mekkora gyümölcsöket hoz, hanem, hogy a tőkén maradjon. Elkövetjük azt a hibát, hogy a szeretetet, örömet próbáljuk megélni és nem az Istennel való közösséget a Lélek által. Ez az élő kapcsolat magával hozza a gyümölcsöt. Isten Lelke viaskodik értünk és bennünk, hogy megnyerjük a Lélek gyümölcseit, s a Lélek szerint éljünk.

*Cserniga Gyula
református lelkipásztor,
Beregszász*

Kétnyelvű Újszövetséget adtak át Beregszászon

Az ige összekerít

A Reformáció 500. évfordulójának alkalmából a Magyar Bibliatársulat képviselői kétnyelvű – ukrán–magyar – Újszövetségeket adtak át a Kárpátaljai Református Egyházkerületnek (KRE), intézményeinek és gyülekezeteinek, illetve a Kárpátalján működő ukrán protesztáns egyházak vezetőinek.

Köszöntő beszédében Zán Fábán Sándor püspök elmondta, hogy a KRE több programmal is készült a jubileumi év méltatására, amelyekkel szeretnék volna felhívni az emberek

a magyar–ukrán is, hogy mindenki anyanyelvén olvashassa a Bibliát, amelyen a legjobban megérti azt.

Pecsuk Ottó, a Magyar Bibliatársulat főtítkára bemutatta azt a napelemmel működő, hangzó Bibliát, amelyet a vakok és gyengénlátók számára készítettek, s amelyből Kárpátaljára is hoztak. A logisztikai részt a Magyar Református Szeretetszolgálat vállalta magára.

Hunyadi Attila, a Máramaros-Ugocsa Református Egyházmege esperese az érintett

figyelmét a bibliaolvasás fontosságára. Ezek közül az egyik legfontosabb ennek a kétnyelvű Szentírásnak a megjelenése, hisz mi itt, a Kárpátok lábánál felekezeti- és nyelvhatáron élünk. A kétnyelvű Újszövetség pedig felülírja a nyelvi határokat, egyesít bennünket.

Fekete Károly, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke igei szolgálatában a János evangéliuma 12. részének 1–11. versei alapján egy szolgáló családon keresztül mutatott rá, hogy mindannyiunknak megvan a maga szolgálati helye, feladata, amit észre kell vennünk és krisztusi lelkülettel végezni azt.

A hit összekapcsol és nem elválaszt – fogalmazott Szabik Imre, a Magyar Bibliatársulat elnöke, aki bemutatta az általuk kiadott kétnyelvű Újszövetséget. Elmondta: az 1949-ben alakult Bibliatársulat már induláskor célul tűzte ki, hogy a határon túl élő magyar testvérekhez is eljuttassák a Szentírást, illetve kétnyelvű Bibliát adjanak a vegyes házasságban élők kezébe. A magyar–német, magyar–román, magyar–szerb, magyar–szlovák Újszövetség után most a reformáció 500. évében elkészült

gyülekezetek, Tóth László lelkész-igazgató, a KRE oktatási bizottságának elnöke pedig a református líceumokban tanuló 500 fiatal nevében mondott köszönetet az ajándékért. Rajcsinec Anatolij és Bronovickij Volodimir az Ukrajnai Bibliatársulat képviselőitében köszönték meg a kétnyelvű Újszövetséget, illetve bemutatták az 1991-ben alakult szervezetük munkáját.

Zárszavában Zán Fábán Sándor azt kérte, hogy minden ember életének vezérfonala a Biblia legyen, s akkor békességben, szeretetben élhetünk, s könnyebb egymásra találnunk Jézusnál, mint Brüsszelben.

Marton Erzsébet

Megtartó hit, élő örökség

Konferencia a görögkatolikusok történelméről

1646-tól, létrejötté óta hosszú, küzdelmes utat járt be a görögkatolikus egyház. Különösen igaz ez az egyháztest azon részére, amely a második világháború után szovjet fennhatóság alá került. Sztálin a negyvenes évek végén egyszerűen feloszlatta a görögkatolikus egyházat. Annak papjait, közülük azokat, akik nem voltak hajlandók áttérni a pravoszláv hitre, évtizedekre a gulágra számították. A Rákóczi Főiskolán tartott egyháztörténeti konferencia az ugyancsak görögnyelvű

a görögkatolikusoknál találjuk meg, kezdte előadását Csatóry György, a Rákóczi-főiskola tanszékvezető tanára, aki számos olyan nevet említett – közöttük Hodinka Antalét –, kiknek tudományos munkássága nélkül igen csak hiányosak lennének ismereteink vidékünk történelméről.

Isten elsősorban nem azt várja tőlünk, hogy célba érijünk, hanem hogy a keresés állapotában folyvást útközben legyünk, ezekkel a szavakkal köszöntötte a résztvevőket Marosi István főszervező, a főiskolán működő GörögKör irányítója.

Ezen a fórumon legfőképpen azt vizsgáljuk, hogy milyen utak, küzdelmek, illetve milyen személyek tevékenysége vezetett oda, hogy 1771-ben végül is a

kezdetekről szól, amely az 1771-ben létrejött Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye felállításáig tartott.

Megyénkben a görögkatolikus hívek száma jelenleg meghaladja a 370 ezer főt, közöttük a magyar anyanyelvűek közel 30 ezren vannak. Ez 45 közösséget jelent. A hívek lelki gondozását 18 áldozópap végzi – tájékoztatta a jelenlévőket Demkó Ferenc helynök, a Beregszászi Magyar Esperesi Kerület irányítója, aki arra emlékeztette a jelenlévőket, hogy bármilyen nehézséggel is kellett szembenéznie az egyháznak, az Úristen mindig adott erőt ezek leküzdéséhez, állított a gyülekezetek élére olyan elkötelezett egyéneket, akik sikerrel vették fel a harcot a külső ellenséggel és a belső bomlasztó erőkkkel szemben.

A görög rítusú kereszténységnek mindig is erős bástyái voltak Magyarországon, hangsúlyozta köszöntőjében Potápi Árpád János nemzetpolitikaért felelős államtitkár, aki a továbbiakban arról szól, hogy a görögkatolikus hívek – lásd részvételüket a Rákóczi, illetve a Kossuth és Petőfi nevével fémjelzett szabadságharcainkban – mindig is jelentős szerepet játszottak a nemzet függetlensége és felvirágoztatása érdekében vívott küzdelmekben.

Ha a kárpátaljai tudományosság gyökereit keressük, azt legtöbbször

görögkatolikusok szerves egységbe, egyházmegyébe szerveződtek.

Az 1054-ben bekövetkezett nagy egyházszakadás után hosszú tisztulási folyamat indult el, mutatott rá előadásában Szolánszky Ágoston teológiai tanár (Ungvár), aki beszámolt legfrissebb kutatási eredményeiről is. Csöppet sem meglepő, mondta, hogy a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye létrejötté előtt a papok egy része igen sokáig ortodox liturgikus könyveket használt.

Bendász Dániel egyháztörténész édesapja, Bendász István irodalmi hagyatékát értékelte. A számos alapos munkája közül talán az a legjelentősebb, amelyik a görögkatolikus papoknak a szovjet érában elszenvedett meghurcoltatásairól szól.

A délután folyamán még előadások hangzottak el többek között a homonnay Drugeth-famíliának az ungvári unió előkészítésében játszott szerepéről (Zubánics László, Ungvári Nemzeti Egyetem), valamint az erdélyi fejedelmek és a keleti szertartásúak kapcsolatáról (Csatóry György, Rákóczi-főiskola), a máriapócsi ikon évszázadokra visszanyúló általános és mély tiszteletéről (Földvári Katalin, hittudományi főiskola, Nyíregyháza).

Otthon és közösség

Lerakták a görögkatolikus kollégium alapkövét

Az összefogás, a hit és a közös akarat eredménye a mai nap – hangsúlyozták az Ortutay Elemérről elnevezett, hamarosan felépülő kollégium épülete alapkövének megszentelésén tartott ünnepség szónokai. Beregszászon, a Puskin utca 1. szám alatti telken megépítésre kerülő objektum negyven, a főiskolán tanuló görögkatolikus fiatal otthona kíván lenni. A tervek szerint a későbbiekben ugyanitt kápolna, könyvtár és múzeum, valamint közösségi terem is helyet kap majd.

A központ alapkövetelésénél mondott beszédében Potápi Árpád János nemzetpolitikaért felelős államtitkár arról szólt, hogy a közös múlt, a kultúra és az anyanyelv a legerősebb kapocs a Kárpát-medence különböző térségeiben és a világ számos országában élő magyarok között. Ezt erősíteni mindannyiunk kötelessége. A szónok méltatta a névadó érdemeit: Ortutay Elemér, dacolva a veszéllyel, a sztálini diktatúra legsötétebb éveiben egyszemélyes teológiai akadémiát működtetett, titokban képezve a papi hivatásra készülő ifjakat. Az államtitkár nagyra értékelte a kárpátaljai magyar görögkatolikusoknak az általuk működtetett egyházi közösségeknek és szervezeteknek az itteni magyar identitás megőrzése érdekében kifejtett sokirányú tevékenységét, és beszámolt arról, hogy a közeljövőben magyar állami támogatással tizennyolc görögkatolikus parókia újulhat meg.

A beregszászi polgármesteri hivatal elkötelezett támogatója minden olyan ügynek, amelyik a város lakóinak a szülőföldön való megmaradását és bol-

dogulását szolgálja. Különös tekintettel a fiatalok továbbtanulását célzó kezdeményezésekre, hangsúlyozta Babják Zoltán, Beregszász polgármestere.

Kocsis Fülöp hajdúdorogi érsek-metropolita az alapkö megszentelésekor azt hangsúlyozta, hogy a kollégium több kíván lenni egyszerű szálláshelynél, annak megálmódói egy olyan otthont kívánnak létrehozni, ahol a fiatalok a közösségben találják meg, építhetik fel önmagukat, ahol megtanulhatják azt, hogy önmaguk kiteljesedése akkor valósul meg, ha az közösségépítő munkával párosul.

A magyar állam a görögkatolikus kollégium és központ építéséhez hatszáz millió forinttal járul hozzá.

Az oldal anyagait Kovács Elemér készítette

Iraki üldözött keresztényeken segített a Kárpátaljai Református Egyház

Néhány nappal ezelőtt tért vissza iraki missziós útjáról Taracközi Ferenc, a Beregszászi Református Egyházközség vezető lelkipásztora, aki üldözött keresztényeknek juttatott el pénzdórmányt. Ezzel kapcsolatos tapasztalatait, élményeit a beregszászi református gyülekezeti teremben osztotta meg az érdeklődőkkel november 21-én.

A lelkipásztor előadásának kezdetén ismertette az adománygyűjtés és az utazás történetét. A Kárpátaljai Református Egyház által idén augusztusban Nagydobronyban szervezett egyházkerületi családi csendesnap egyik fő témája az üldözött kereszténység volt, ezért a szervezők úgy döntöttek, gyűjtést szerveznek azok számára, akiket nap mint nap sérelem, bántalmazás ér istenhitük miatt. A csendesnap kiemelt vendége volt Balog Zoltán Magyarország emberierőforrás-minisztere, akinek az összegyűlt adományt Zán Fábán Sándor, Kárpátalja református püspöke adta át. A miniszter a magyar állam nevében – az adományhoz egy nagyobb összeget csatolva – felajánlotta a kárpátaljai református egyház képviselőinek, hogy maguk vigyék el az anyagi támogatást az üldözött keresztények otthonába a Hungary Helps kormányzati program vezetőinek segítségével.

Taracközi Ferenc, Heltai Péter, a Hungary Helps Program utazó nagykövete és Azbej Tristan, az

üldözött keresztények megsegítéséért felelős helyettes államtitkár együtt indultak útnak az összegyűlt adománnyal. Az úti cél az iraki Kurdisztán tartomány volt, ahol az Iszlám Állam (ISIS) katonái több ezer keresztényt mészároltak le hitük miatt, lerombolták, aláaknázták és felgyújtották a keresztény templomokat, házakat, amelyekből családok ezrei kényszerültek menekülésre. Jelenleg 600–2000 fős menekülttáborokban próbálják túlélni a mindennapjaikat a rengeteg betegséggel és aknával teli hazájukban.

Az összegyűjtött pénzt Petros Mouchénak, Moszul szír katolikus érsekének adták át azzal a céllal, hogy segítsék a keresztények visz-

szaköltözését azokon a helyeken, ahol sikerült az ISIS katonáit visszaverni, és visszafoglalni tőlük a várost.

A lelkipásztor előadását követően Zán Fábán Sándor osztotta meg gondolatait a segítségnyújtással, menekültügyi kérdéssel és üldözött kereszténységgel kapcsolatban. Örömet fejezte ki, hogy bár a Kárpátaljai Református Egyház kicsi és nehézségekkel küzdő közösség, mégis tud segítséget nyújtani nála jóval nehezebb sorsú keresztény közösségeknek, ugyanis – mint mondta – „nem azok segítenek, akiknek sok van, hanem azok, akiknek a szívük a helyén van”.

Molnár Krisztina
Fotó: Taracközi Ferenc

Cselekvő szeretet

A Magyarországi Református Egyház Budapesten működő Bethesda Gyermekkórháza kezdeményezésére a reformáció évfordulójának tiszteletére jótékonyági futást szervezett *500 év 500 kilométer a gyermekekért* címmel. A *Mozgasd meg a lelked!* jötevő futói – a kórház orvosai, nő-

vérei, összesen mintegy harmincan – Budapestről indultak, hogy több száz kilométer megtétele után megérkezzenek Nagydobronyba, az Irgalmas Samaritánus Gyermekotthonba, ahová jelentős mennyiségű adományt – főleg gyógyászati, diagnosztikai berendezéseket és más kellékeket – hoztak. A futókat, akikhez útjuk során több mint ezren csatlakoztak, Nagydobronyban, az esemény egyik fővédnöke, Hercegh Anita, Áder János köztársasági elnök felesége fogadta.

A futás számunkra ezúttal eszköz volt abból a célból, hogy minél több adományt gyűjtsünk a gyermekotthon lakói számára – nyilatkozta a megérkezéskor Gui Angéla főszervező. Ugyanakkor megható volt az a nagyfokú figyelem és szimpátia, amely végigkísérte egész utunkat. Köszönet és hála, hogy hosszabb-rövidebb szakaszokon összességében több mint ezren csatlakoztak hozzánk, ezzel is erősítve és bátorítva bennünket.

Velkei György, a kórház főigazgatója arról számolt be, hogy a Bethesda gyermekkórház immár huszonöt éve áll a magyarországi reformátusság rendelkezésére. E negyed század alatt Nyugatról igen sok segítséget kapott az intézmény, ezért úgy illik, hogy ők is adjanak a náluk mostohább sorban élő testvéreknek. Így esett a választás a nagydobronyi gyermekotthonra, ahol száz gyerek komplex egészségügyi vizsgálatát is elvégezték.

A vendégeket Katkó László, a gyermekotthon vezetője fogadta, aki úgy fogalmazott, hogy ezúttal csoda történt: mivel rengeteg önzetlenül segíteni kész ember összefogására volt szükség ahhoz, hogy a mostani terv megvalósuljon.

Hercegh Anita a gyermekotthon lakóival kiválasztotta azt a legszívesebben ítélt rajzot, melyet a jótékonyági futás résztvevői gyűjtöttek útjuk során. Ennek témája: az egyik gyerek miként segíthet a nála rosszabb sorban élő társainak.

Az intézmény növendékei megható mozzanatokban bővelkedő koncertet adtak a vendégek tiszteletére.

Kovács Elemér

„Az Élet él és élni akar”

(Ady Endre: *Intés az Őrzőkhöz*)

Egy kárpátaljai sors a sorstalanságban

Hogy lettem kémikus?

1954 júliusában Moszkvába készültem felvételemet kérni valamelyik fővárosi egyetemre (pontos elképzelésem, mi akarok lenni és melyik egyetemen, szakon akarok tanulni, nem volt, mindent a véletlenre bíztam), de a sors, illetve az Össz-szövet-ségi Mezőgazdasági Kiállítás megnyitása éppen ebben az időben ezt megakadályozta, talán szerencsémre. Ugyanis csak egy vonat járt naponta Moszkvába Csapról, és ezen az egy vonaton sokáig minden helyet lefoglaltak a baráti népi demokratikus országok delegációi, valamint Kárpátalja küldöttei, akik az említett kiállításra igyekeztek. Ilyen prózai okok folytán aztán Kijevbe utaztam, átszállással Lembergben (Lvovban), a 71-es Lvov–Kijev vonat fülledt, bűdös „Platzkarte” vagonjában, egy alvársra szolgáló priccsen, sok megállóval. Az utazás egy teljes napot vett igénybe. Kijevben egy pár napig Druzsynyina földrajztanárnőm szüleinél laktam, akik igen kedvesen fogadtak, finom ételekkel traktáltak. Ekkor volt alkalmam először tapasztalni az eltérő étkezési szokásokat: a vendéglátóim reggel főtt ételt, húst körettel, salátákkal, frissen sült házi zsemleket (bulocskákat), dzsemet, mézet, sok teát fogyasztottak, ami igen eltérő volt a mi szerény vajaskenyér-tejeskávé reggelinktől. Elbűvölt a nagyváros forgalma, lüktető élete. Esténként sokáig bámultam a kivilágított, csilingelő sárga villamosokat, a trolikat, a taxikat, a közlekedési lámpák fényeit, a hömpölygő emberáradatot.

Az érettségi bizonyítvánnyal és az iskolai ajánlóval a zsebemben elindultam keresni az „én egyetememet”. Először a híres Kijevi Műszaki Egyetemet kerestem fel, ahol sokáig nézegettem a különböző karok kiállításait, eredményeket bemutató posztereit, az itt konstruált gépek, berendezések makettjeit, hatalmas gérek, gépsorok fényképeit, ahol az itt végzetek tevékenykedtek. De a látottak nem dobtak fel, ettől inkább megijedtem. Soha nem vonzottak a gépek, a technikai képességeim kifejezetten gyengék voltak, az érdeklődésem inkább a humán tárgyak és a természettudományok irányába fordult. Így aztán a Kijevi Tarasz Sevcsenko (a nagy ukrán népi költőről elnevezett) Tudományegyetemet vettem célba. A mechanika-matematika karon, ami először vonzónak tűnt számomra, eléggé ridegen fogadtak: „igen, jelentkezhetsz nálunk, az érme alapján joga van erre” – valami ilyesmit mondtak a felvételi bizottságban.

Ezután átmentem körülnézni a vegyi

karra, ami az egyetem udvarán egy külön épületben helyezkedett el. Itt a felvételi bizottságban egy aranyos mosolygós lány fogadott (mint utóbb kiderült, ez Lidija Kosztenko későbbi évfolyamtársunk volt, akit az előző évben nem vettek fel, és egy évig laboránsként dolgozott a karon). Ő azonnal érdeklődött, miben segíthet, van-e szükségem kollégiumi elhelyezésre, nem akarok-e elbeszélgetni a kar komszomoltikárával (ez a felvételi proce-

dúra kötelező része volt). Nem is várva válaszomra máris bemutatott Szláva Csernov harmadéves diák-komszomoltikárnak (később még szó lesz róla). Ő is kedves volt hozzám, érdeklődött, honnan jöttem, miért akarok kémikus lenni, esetelte a kar nagyszerű oktatói gárdáját, hagyományait és hogy milyen nagyszerű itt tanulni, de azt is hozzátette, hogy nagy a verseny és komoly „beszélgetés” (ami felér egy nehéz vizsgával) vár rám a dékánal.

Valóban nagy volt a verseny, akkortájt a karra csak ötven hallgatót vettek fel, ebből 25 érmet, a többit nyolc felvételi vizsga alapján. A 25 helyre 110 érmes pályázott. Két nap múlva került rám a sor, hogy a dékánal „beszélgessek”, előtte persze lázasan átnéztem az iskolai kémiaanyagot a kölcsön kapott könyvekből. Elöttem egyre-másra jöttek ki a kémikusjelöltek „nem ajánlom” eredménnyel. A dékán, Fedor Danyilovics Sevcsenko docens (a nagy költő névrokona) egy fellábú, mankóval járó háborús veterán volt, nagydarab kerek arcú ember, szép nagy, sötétbarna szemekkel, átható, „vesébe látó”, kutató tekintettel. Azzal kezdte, hogy miért akarok kémikus lenni, majd – miután belenézett papírjaim-

ba – váratlanul azt kérdezte, hallottam-e, hogy a kijevi Dinamo futballcsapatban játszik egy Molnár nevű játékos, aki állítólag szintén Beregszászról (Beregovóból – ök így mondták) való.

– Igen, hallottam – mondtam –, ez valóban így van.

– Mondja csak, miért vesztette el a magyar futballválogatott, a világ legerősebb csapata a berni világbajnokságot? – hangzott a következő kérdés.

Erre elmondtam neki mindent, amit a magyar „aranycsapatról” tudtam, szerencsére akkor még nagy focirajongó voltam (ma már nem). Legalább egy jó húsz percet beszélgettünk a fociról, tudniillik a dékán – mint később megtudtuk – nagy focidrukker volt, bérlete volt a Dinamo stadionba. Végül megkérdezte, hogy állok az ukrán nyelvvel. „Sehogy” – volt a válaszom. Mire ő megjegyezte, hogy a tárgyak csaknem felét ukránul adják elő, ez nehézséget fog nekem jelenteni. Erre kicsit henecegre azt válaszoltam, hogy ha sikerült elsajátítanom az orosz nyelvet, akkor az ukránnal is megbirkózom. Nono, majd meglátjuk – mondta, de a „beszélgetés” alapján – amelyen egyetlen kérdés sem hangzott el kémiaiából –, javasolta felvételemet a karra, nyilvánvalóan abból indulva ki, hogy aki ért a focihoz, abból jó kémikus lehet. Tehát úgy tűnt, hogy a fociiban való jártasságomnak köszönhetően nyertem felvételt a kijevi tudományegyetem vegyész karára. Persze ma már tudom, hogy ez nem egészen így volt, valószínűleg felvettek volna a tanulmányi eredményeim és a tudásom alapján is, hiszen a karnak is érdeke volt, hogy a diákok minél szélesebb „földrajzot” képviseljenek, hosszú évekig csak két kárpátaljai diákja (Miron Povchan (akkor másodéves) a beregszászi ukrán iskolából és jómagam) volt a kémiai fakultásnak.

Az első évben sikerült kollégiumi elhelyezést nyernem a város szívében, a Zsertv Revoljuciji utcában lévő volt apácázárda épületében, szemben a Planetáriummal. Ez egy elit hely volt, itt voltak elszállásolva a külföldi diákok (sokan voltak Lengyelországból, Csehszlovákiából, Romániából, magyarok nem voltak, ők a műegyetemen tanultak), a polgárháborús spanyol menekültek diágyerekei, árvái, aspiránsok, néhány kivételezett aspiráns-házaspár. Mi, belföldiek, természetesen a legrosszabb szobákat kaptuk. Én huszonkettő magammal egy óriási hodályban kaptam helyet, a szoba felszerelése 22 szűk vaságyból, két beépített szekrényből, két kis asztalból és pár székből állt. Tanulni itt nem lehetett, ezért főleg az egyetemi könyvtárba, ritkábban a közeli köztársasági könyvtárba jártunk.

Érdekes társaság jött össze ebben a szobában, főleg kémikus, matematikus és fizikus hallgatók, voltak közöttünk városiak, falusiak, tanyabeliek, leszerelt katonák, őrmesterek, csendesek, vitatkozók, okoskodók. A rendet a nálunk 3-4 évvel idősebb leszerelt katonák tartották fent. Én

Egy kárpátaljai sors a sorstalanságban

■ csendben meghúztam magam, az otthonról hozott szokásaim, neveltetésem folytán nagyon elütöttem a társaságtól, akik az átlagos háború utáni szovjet társadalmat képviselték. Mivel én nem lelkesedtem minden „szovjetért”, és néha egy-egy félénk kritikái megjegyzést is megengedtem magamnak, egy páran rám sütötték, hogy nem vagyok „szovjet” ember, ennek a címkének később kárát is láttam.

Rendes öltönye – rajtam kívül – nem volt senkinek, a leszerelt katonák katonanadrágban és zubbonyban jártak, a többség gyapjú sportruhában (melegítőben), télen szedett-vedett kabátban, más öltözék nem volt, és nem is lehetett kapni a boltokban. Az én egyetlen öltönyöm is az apám régi öltönyéből átvart ruhadarab volt. Ennek ellenére kicsit az irigység tárgya volt, a szobatársak gyakran – kérelem nélkül – kölcsönvették, ha randevúzni vagy színházba mentek. Volt egy rendes, csehszlovák gyártmányú kimenő pár cipőm is, amire nagyon vigyáztam, éjszakára sámfli tettem bele, amin a szobatársaim ugyancsak elcsodálóztak, mert nem ismerték a sámfli. Egyszer, amikor nem voltam otthon, el is vették a sámfli, felakasztották az ajtó felett, és úgy rögzítették, hogy amikor beléptem az ajtón, rám esett. Így büntették a „burzsuj” szokásomat és a „nem szovjet” viselkedésemet.

Végül a társaság összeboronálódott, a kevésbé művelt és felkészült falusiak felzárkóztak, és egyesek le is körözték az eleinte jobb eredményeket felmutató városiakat. A szobatársaimnak legalább a fele komoly tudományos karriert futott be: nagydoktorok, professzorok, akadémikusok (hármán) lettek belőlünk. Már az elején nagyon összebarátkoztam Jan Owczarek lengyel évfolyamtársammal, akivel a barátság és a kapcsolat hosszú éveken át fennmaradt. Ő pár évvel idősebb volt nálam, megfontolt, pragmatikus, higgadt, éros „parasztos” kezekkel, nem olyan lobbanékony és lázongó, mint jómagam. Ő is a kollégiumban lakott, persze sokkal jobb, négyágyas szobában, biológus honfitársaival.

A külföldiek ösztöndíja a miénknek a 3,5–4-szerese volt, és bizony irigykedve néztük, hogy ők sokkal jobb és főleg több élelmiszert vásárolnak, éttermekbe is eljárnak. Teljesen megdöbbenő volt, hogy a külföldi diákoknak – főleg a cseheknek – több szép öltönyük, sok pár cipőjük, elegendő felöltőjük, kabátjuk volt, ez kiemelte őket a szürke tömegből.

Szombat esténként a kollégium klubjában táncesteket rendeztek, az élő muzsika (az egyik spanyol gyönyörűen játszott tangóharmonikán) váltakozott a lemez-

játszókból áramló, akkor divatos tangókkal (Bésame mucho), keringőkkel, csa-csa-csával, foxtrottal. Itt szövődtek a diákszerelmek. Az egyik ilyen diákszerelmből a szépséges lengyel Marija biológus hallgató (családi nevét nem tudom) és a mackótermetű és járású ukrán Jurij Cserbark orvostanhallgató között házasság lett. Szokatlan módon a család nem költözött Lengyelországba (az oroszok vagy ukránok a külföldiekkel házasságot kötött, általában arra használták, hogy kimeneküljenek az országból). A tehetséges Jurij, az orvosi tevékenysége mellett, írogatni is kezdett, híressé váltak a csernobili katasztrófáról szóló cikkei és könyve; a Gorbacsov-éra alatt ismert parlamenti képviselő, a zöldek szócsöve lett, gyakran szólt fel, így országos ismeretségre tett szert. Az önálló Ukrajnának ő lett az első környezetvédelmi minisztere, majd ukrán nagykövet Izraelben, az USA-ban és Kanadában.

Voltak nem „happy end”-el végződő kapcsolatok is, főleg azért, mert a külföldiek sokszor évekig együtt éltek a helybéli diáklányokkal, majd az egyetem elvégzése után egyszerűen leléptek. Több ilyen eset lebeg most is a szemem előtt.

A lengyelek, akik igen kedvesek voltak hozzám, többször meghívtak a konzulátusukra, ahol ping-pongoztunk, táncoltunk, filmet néztünk. Ez privilégiumnak számított, orosz vagy ukrán diáktársaim általában nem kaptak ilyen meghívásokat. A lengyelek ki is használták a barátságot, s az ösztöndíj kiegészítésére törekedve olcsó férfiöltönyöket hoztak be, amelyeket velem beadattak bizományi boltokba realizálásra (a külföldieknek ez meg volt tiltva), haza pedig mechanikus számológépeket vittek. A közvetítő szerepemet soha nem honorálták, ilyesmi akkor eszünkbe sem jutott, ez baráti szívességnak számított.

A karon nagyszerű tanáraink voltak, megérdemelnek egy pár meleg szót. Most nem beszélek a párttörténelem, közgazdaságtan, filozófia, matematika, fizika, stb.

tanárokról, akik a maguk nemében szintén jók voltak. Kémia tárgyaink előadói mind világhírű professzorok, akadémikusok, elismert kutatók voltak, akik az egyetemen többnyire másodállású tanszékvezetőként, professzorként tevékenykedtek, és fő munkahelyük az Ukrán Tudományos Akadémia valamelyik kutatóintézete volt.

A szerves kémiai Jurij Delimarszkij professzor, akadémikus, az Ukrán TA Általános és Szerves Kémiai Intézetének igazgatóhelyettese, majd igazgatója, a só-olvadékok elektrokémiájának egyik világhírű megalapítója oktatta ukrán nyelven, kissé monoton hangon, de az utolsó két előadását a periódusos rendszer jelentőségéről és a kémia jövőjéről oroszul mondta el lebilincselően, hallatlanul magas színvonalon: ez úgy hangzott, mint egy kémianak szentelt óda. Tőle kaptam az első TDK-dolgozatom témáját, ez egy irodalmi összefoglalás volt a technécium (egy mesterségesen előállított elem) szintézisééről és kémiai tulajdonságairól.

A szerves kémiai a második-harmadik évfolyamon a kistermetű, mozgékony Andrej Ivanovics Kiprianov akadémikus, a TA Szerves Kémia Kutatóintézetének igazgatója adta elő, kitűnően, sallangmentesen, élvezet volt hallgatni. Nagyon szeretett saját maga kísérletezni, mindennap szentelt annak pár órát, hogy valamit saját kezűleg szintetizáljon – ez nem volt jellemző a magas pozíciókat elért tudósokra. Ő volt a szerves kémiaiában elterjedt, de a szovjet materialista filozófia által akkor elítélt (neki is önkritikát kellett gyakorolnia) rezonánselmélet egyik művelője és alkalmazója, nevéhez fűződött

a szerves cianinfestékek számos csoportja szintézisének, valamint a szerves festékanyagok színezése elméletének kidolgozása. Kellemes emléket hagyott bennem, hogy vizsgáztam nála szerves kémiából. Valahová sietett, nem volt ideje várni, hogy az első öt diák egy órát készüljön a feleletre, alig 15 perc gondolkodás és felkészülés után kihívott a táblához, hogy ott feleljek, írjam fel krétával a képleteket és reakciókat. Szerettem és tudtam is a szerves kémiát, jól ment a felelés, a végén pótkérdésként megkért, hogy írjam fel a hűgysav (nem egyszerű) képletét. Szerencsére ezt is tudtam, így ötöst kaptam. Kezet nyújtott (nem volt szokás), és gratulált a kitűnő eredményhez. Később a Szerves Kémiai Intézet könyvtárában, ahová akkor már be-bejártunk, a könyvtáros hölgy mesélte nekem, hogy Andrej Ivanovics a vizsga után elmondta az intézetben a munkatársainak, hogy aznap egy külföldi diák, azt hiszi, egy lengyel, olyan jól felelt, hogy kézfogással gratulált neki. Mondanom sem kell, hogy ez a „lengyel” én voltam. ■

Egy kárpátaljai sors a sorstalanságban

▲ Az analitikai kémiát jegyző tanár, Kirill Babko akadémikus nem volt igazán jó előadó, de nagyszerű, iskolateremtő tudós volt, számos évfolyamtársam nála készítette a kandidátusi disszertációját. Ő vezette be, a világon elsőként, a lépcsőzetes disszociáció fogalmát, tanulmányozva a vas-rodanid komplex vegyületek oldatokban megvalósuló disszociációját.

Nagyszerű előadó volt a nehéz fizikai kémia tárgy jegyzője, Valentin Eremenko tanszékvezető docens,

később professzor és akadémikus, a fémötvözetek, fémoldvadékok termodinamikájának nemzetközileg ismert és elismert művelője. Ettől a vizsgától nagyon féltünk, sokan el sem mentek, a hallgatók csaknem fele elégtelent kapott és többször pótvizsgázott annak ellenére, hogy Eremenko nem volt túlságosan szigorú vizsgáztató. Jómagam jelesre vizsgáztam.

Az egyetemet vörös diplomával végeztem, minden jegyem jeles volt egy kivételével: a sors iróniája folytán éppen abból a tárgyból, a kolloidkémiaiból kaptam négyest, amit később csaknem egy egész életen át műveltem, amiből kandidátusi és nagydoktori disszertációkat védtem, és aminek tudományos pályafutásomat köszönhetem. Mojszej Tovbin professzor – az egyik legjobb előadó – volt a kolloidkémia tanárunk. Mindig az első között vizsgáztam, de ezúttal az évfolyamtárs lányaink már korán reggel sorba álltak, engem az ajtó közelébe se engedtek, csak délután kerülhettem rám sor. Rosszkedvemben elmentem a közeli városi fürdőbe, ahol szaunáztam és megittam egy üveg sört, a vizsgára így vidáman, kicsit spiccesen mentem be. Nem tudtam a szokásos módon koncentrálni, nem voltak teljesek és pontosak a válaszaim, így megérdemelten kaptam négyest. Megfogadtam magamban, hogy kolloidkémiaival soha

nem fogok foglalkozni, ezt a tudományágot nagy ívben elkerülöm. Én vagyok az élő példa arra, hogy „soha ne mondd, hogy soha”.

A diplomamunkám konzulense Andrej Matvejevics Golub, a szervetlen kémiai tanszék docense, később professzora volt. Őn és ólom perklorátok dioxánnal képzett komplex vegyületeit tanulmányoztam. Akkor még nem tudtuk, hogy milyen veszélyes robbanóanyagokkal van dolgunk. Két évvel később egy néhány gramm ilyen – már kiszáradt – anyagokat tartalmazó exikátor (üveg szárítódény) felnyitása közben erős robbanás történt, amely során életét vesztette Oleg Andrejcsenko aspiráns, és több száz méteres körzetben betörték az ablakok. Megrázó baleset volt, én is áldozata lehettem volna. Golub egy igen érdekes figura volt, a kémia megszállottja, és ezt a kémiaszeretetet be is tudta oltani tanítványaiba. Félig behunytt szemmel tartotta nagyszerű előadásait, a katedrán úgy szerepelt, mint egy hásszereplő a színpadon. Csak ukránul beszélt, ukrán nacionalistának tartották, ami akkortájt bűnnek számított. Éjszakáig bent volt a kutatólabor melletti irodájában. Tőlünk is megkövetelte a kemény munkát, volt eset, amikor éjjel egy körül együtt másztunk ki a földszinti labor ablakán, mert az épület már be volt zárva. A sok kémia okozta korán bekövetkezett halálát is (52 éves korában), a szervezetebe került rengeteg vegyi anyag (boncoláskor a vérében és a májában csaknem az egész periódusos rendszer elemeit kimutatták) egyszerűen megmérgezte. A kijevei egyetem szervetlen kémiai tanszéke és az Ukrán Kémikusok Egyesülete jelenleg a nevét viseli, a független Ukrajnában biztosan magas beosztásokba került volna. Nagyszámú tanítványa, köztük magam is, tisztelettel és szeretettel adózik emlékének.

Prof. Dr. Bárány Sándor, Miskolc
A képeken: jómagam 1955-ben; 1959-ben két lengyel diáktársammal és barátommal, balról Staszek Zsebracky, jobbról Jan Owcharek; egy lap az egyetemi végzős albumból, velem szemben feleségem, Lilija Szimonovics.
(Elejét lásd lapunk 2017. nyári és őszi számaiban. Folytatása következik.)

Szolyván békeességben éltünk a cigányokkal

Mint minden településen, egykor Szolyván is a külterületeken, táborokban éltek a cigányok. A vasútállomás közelében, a híres savanyúvíz gyógyforrás mögötti kúp alakú dombon tanyáztak. Jó helyen, mert az agyagos föld jövedelmet biztosított számukra a vályogvetés által. Pontos és minőséges munkát végeztek, a cigánybíró ügyelt a rendre, a törvények betartására, amit a kormányzó minden állampolgártól elvárt.

A cigánybíró példás életet élt, tekintélye volt a táborban. Volt egy kisméretű szekere kicsi hucul lovacskával, ezzel szállították az építkezőknek pontos időre a megbeszéltnyi mennyiségű vályogot. Mi is a legnehezebb időkben, 1957-ben építkeztünk, a kőművesek kevés téglá hozzáadásával vályogból húzták fel a falakat, mégis olyan lett a házunk, mint egy kis ékszerdoboz.

Ünnepnapokon a cigányok is lejöttek a templomba, gyalog megtéve több mint fél kilométert. Elöl a pipázó, összes hajú, hatalmas termetű bíróval és családjával, a szintén nagynövésű lányával és fiával.

Kétféle cigány élt mezővárosunkban, és a távolságot is tartották egymástól. A zenészek úri cigánynak nevezték egymást, a vályogvetőket pedig „beleseknek” titulálták, mert a hentesektől ők hordták el a marhabendőt. A mezővárost átszelő Szolyva patakban kimoszták azt, és nagy lakomát tartottak a táborban. (A pacalpörkölt ma az éttermekbe kerül, sokan fogyasztják jó étvágygal.)

Az utcánkban zenészek – két sógor – vettek egy telket, és építettek egy nagy házat. Józsi bácsi, a bögös és Feri bácsi, a terces muzsikáltak nagy ünnepek alkalmával, akiket illet megvendégelni. Mivel nem volt gyerekük, a táborból örökbe fogadták a göndör hajú Mancikát, és közösen nevelték. Emlékszem, vele is együtt játszottunk. Anna néni, az egyik anyuka megtanított bennünket arra, hogy ha sebes a lábunk, éhnyállal kenjük be.

Minden megváltozott azomban, amikor 1944 októberében bejöttek a szovjetek. A cigánytábor melletti lovas-tüzér laktanyát november közepére haláltáborrá alakították át, és bizony a cigányokat bízták meg azzal, hogy a családtagjaikat kereső nőket fosszák ki, karókkal zavarják el őket, mert a láрма zavarta az öröket.

1947-ben egy központi banki ellenőr felesége Szolyván nyitott egy cigányiskolát; a kultúrházban muzsikáltak a cigányok a katonai tangóharmonikások mellett. Így rend lett a táborban is.

A bátyám halála után meglátogattam három gyermekét. Évike, a legidősebb francia szakos tanárnő. Elvállalta a francia nyelv tanítását a cigányiskolában. Nemcsak a nyugdíj-kiegészítés miatt, hanem azért is, mert jól esik neki, ha az utcán a cigánygyerekek is franciául köszöntik.

Harsághy-Szakonyi M. Katalin

Egy fényképnyi történelem

„Ha majd egyszer Isten segédelmével eljő az az idő, amikor következmények nélkül, nyíltan lehet beszélni, közhírré tenni mindazt, amit Kárpátalja magyarsága megélt az úgynevezett „szovjet felszabadítás” utáni korszakban, úgy mindazt, amit elmondtam a nevem mellőzésével a sokat szenvedett nemzetársaim nevében, írja meg” – mondotta mintegy végzőként K. István técsői lakos, aki megtisztelt bizalmával; olykor könnyekkel küzdve elmesélte azokat a szörnyűségeket, amelyeket átélt a szovjet „átnevelő” és büntető lágerekben mint a bűnös nemzet egyik ártatlan tagja.

A visszaemlékezést a hetvenes évek elején rögzítettem, az ismert körülmények miatt féltve és rejtve őriztem, majd a leírtak kiegészültek egy fotóval, amelyet a kilencvenes években bízott rám mint corpus delictit, ami tárgyasítja a korábban zárt ajtókat, ablakok mögött elszuttogottakat.

A vallomást rögzítő lapokat tönkretette a tiszai árvíz, de a fotó – csodával határos módon – megmaradt, és emlékezetem is szinte lenyomatként megőrizte (majdnem) mindazt, amit azóta már a menny békés kertjében pihenő István bácsi mesélt.

„Ugye emlékszik arra, amit évekkkel ennek előtte meséltem? Nézze csak ezt a fényképet (a nyíllal megjelölt magam vagyok), vidám, jól táplált társaságot lát rajta, akiknek semmi gondja... Pedig... Az előzmények: 1944 novembere, 18 éves voltam, apámmal, bátyámmal, valamint több száz técsői és városkörnyéki magyarral egyetemben a szolvyvai gyűjtőtáborba masírozottak a gépfegyveres ruszki katonák: ez volt az úgynevezett málenyikij robot kezdete, azaz a tudatos megsemmisítés előszobája. Onnan a tél kellős közepén, apámtól és testvéremtől elszakítva, gyalogosan a Kárpátokon át Szamborba hajszoltak, ahonnan marhavagonokba zsúfolva, két hétig utaztatva Krasznouralszk környéki erdőben épített barakkokba vittek, azaz a gulág egyik telepére, ahol embertelen körülmények közepette laktunk, napi 12–14 órát kényszermunkát végezve... Hullottak az emberek, mint a legyek ősszel: aratott az éhínség, a betegségek, a kimerültség, a reménytelenség, az embertelenség... Egy idő után már nem is számláltuk a napokat, hisz nem volt értelme, nem volt „meddig”...

Egy napon – akkor már harmadszor tavaszodott – a reggeli szokásos sorakozón így szólott a táborparancsnok:

– Aki tud, ha nem is tökéletesen, oroszul, az lépjen előre!

Én elég jól tudtam ruszinul, hisz jó kapcsolatunk volt az otthoni ruszin ismerősökkel. (A várost övező gyümölcsösökben a tulajdonosok engedélyével ruszin családok

települtek le, akik őrizték, ápolták a terület gyümölcsfáit, elvégezték az esedékes munkákat stb.).

Fogalmam sem volt a felszólítás céljáról, csak valami jobbat, valami emberibbet reméltem, és... nem csalódtam.

Kocsira parancsoltak mindannyiunkat, akik jelentkeztünk, és elszállítottak egy másik táborba, úgy félszáz kilométernyire, ahol is egy más világba csöppentünk: frissen festett barakkok fogadtak, mindenütt ideális rend, tisztaság, az új lakhelyünkben ágyak, zuhanyzó, illemhely

(nem pottyantósok), meleget ontó kályha, klub- és moziterem a központban, kantine, sportpálya stb.

A napi háromszori étkezés szinte megszervező volt a fűrészesporos, rothadtkaosztás, savanyúuborka-löttyök után – egy héten belül kilókat híztunk, annál is inkább, mert mindenki a polgári mesterségét folytathatta vagy kartondobozok összeállításával, ragasztásával üthette el a napi nyolc óra munkaidőt.

Ami a fényképen is látható: magyar katona- és/vagy tiszti uniformisban feszítünk, amit megérkezésünk másnapján adtak ránk, miután megfürdettek, megnyírtak, fertőtlenítettek mindannyiunkat.

Úgy három hét elteltével készítették rólunk ezt a fotót, amelyen fogolytársaimmal a táborparancsnok is (középen, nem tiszti egyenruhában) pózolt. A fotózó tiszttől ránk parancsolt, hogy mosolyogjunk, ami nem esett nehezünkre, hiszen pihentek, jóllakottak voltunk...

Estéknként a helyi klubban propaganda-filmeket vetítettek nekünk, előadások hangzottak el öndicsérettel, ömlengésekkel telítve és körítve, mígnem... megoldódott

a rejtély: mi ez a jótékonysági cirkusz, amelynek szereplői vagyunk?!

A Janus-arcú táborparancsnok tisztek társaságában kioktatott és ránk parancsolt:

– Holnap magas rangú vendégek, külföldiek érkeznek, a nemzetközi vöröskezeszt és vörösfélhold mozgalom képviselői, akiktől nem kérdeznek, nem elegendnek szóba velük, ha ők kérdeznek, akkor jól mondanak magukról, ittlétükről, ami – mosolygott kaján fintorral – igaz is. Jegyezzék meg, és ehhez tartsák magukat: maguk nem civilek, hanem hadifoglyok. Csakis arra válaszoljanak, amelyik kérdés oroszul hangzik el. Amennyiben más nyelven, arra ne reagáljanak, azt majd megteszik a mi tolmácsaink.

Mondanom sem kell – vetette közbe

István bácsi –, egyetlen volt katona sem akadt közöttünk, mind civilek voltunk, akiket magyarságuk miatt hurcoltak el.

– Aki nem úgy fog viselkedni, ahogy most megparancsoltam, annak már nem lesz szüksége vacsorára – fejezte be a táborparancsnok.

... Nem kérdeztünk, nem válaszoltunk, nem elegendtünk szóba a négy látogatóval – három férfi és egy nő volt –, mert éppen ebédeltünk, finomabbnál finomabb falatokat élvezve a terített (!) asztaloknál. Ők lassan elsétáltak asztalaink között, nézegettek, valamiket mondtak volt egymásnak, majd köszönésfélét mondva felénk, eltávoztak.

... Kora este levétették rólunk ideiglenes egyenruháinkat, teherautóra ültettek, és visszavittek előző „lakhelyünkre”, miután ránk parancsoltak: egy szót se szóljunk a történetekről, mert azonnal kivégeznek mint... szökni próbálkozót, akit elfogtak a közeli erdőben.

... A fotót, amint az kész lett, haza kellett küldeni postán, lágeri jólétünk bizonyítékaként.”

Szöllősy Tibor

Szolyvai megemlékezés

A Szolyvai Emlékparkbizottság a történelmi egyházakkal, valamint magyar és német társadalmi szervezetekkel közösen november 18-án ökumenikus istentisztelettel egybekötött koszorúzást tartott a Szolyvai Emlékparkban a kárpátaljai magyar és német nemzetiségű férfi lakosság 1944 őszi „málenkij robotra” történet elhurcolásáról való méltó megemlékezéséért.

A rendezvényen Szilágyi Péter, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára kiemelte: a magyarság 1944–45-ös tragédiájáról évtizedeken át még csak beszélni sem volt szabad, rendszerváltásra volt szükség ahhoz, hogy a hallgatás falát sikerüljön áttörni. Megköszönte a kárpátaljai magyaroknak a bátor helyállást, azt, hogy amikor tehettek, nem hallgattak tovább a magyar nemzet egyik legnagyobb tragédiájáról, s összefogásukkal utat mutattak az anyaországnak is, létrehozták a Szolyvai Emlékparkot, amely az elmúlt két évtizedben a kárpátaljai magyarság leghangsúlyosabb közösségi helyszínévé nőtte ki magát.

A politikus rámutatott: 73 három évvel ezelőtt ezen a napon olyan emberek váltak egy pusztító rendszer áldozataivá, akiknek nem volt más bűnük, mint a nemzeti hovatartozásuk. „A legkevesebb, amivel emlékünek tartozunk, hogy kimondjuk: nem tűrjük el, hogy ma Európában bárkit nemzetiségi hovatartozása, magyarsága miatt megbélyegezzenek. Kimondjuk azt, hogy nem engedünk a magyar közösségeket megillető jogokból semmilyen visszalépést, legyen az emberi, politikai, nyelvhasználati vagy

éppen oktatási jog” – hangsúlyozta, azt is hozzátéve, hogy ebben a küzdelemben a kárpátaljai és a Kárpát-medencei magyar közösség mindig számíthat az anyaországra, a magyar kormányra. „A sztálini terrort elszenvedettek embertelen körülmények között tanúsított szilárd helyállása intsen minket arra, hogy

bátran fel merjünk szólalni a nemzetünk tagjait érő igazságtalanságok ellen. Erre tegyünk ma fogadalmat, amikor az emlékezés koszorúit elhelyezzük az ártatlan áldozatok emlékművénel” – zárta szavait Szilágyi Péter.

Barta József, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) alelnöke, a Kárpátaljai Megyei Tanács elnökének első helyettese a 73 évvel ezelőtt elhurcolt ártatlan kárpátaljai magyarok és németek szenvedéseit felidézve emlékeztetett arra, hogy velük szemben a szovjet hatóságok a kollektív bűnösség elvét alkalmazták. Rossz jelnek nevezte, hogy a magát jogállamnak deklaráló Ukrajna ma az új oktatási törvény elfogadásával jogtíprást követ el. „Mi, kárpátaljai magyarok azt követeljük, hogy Ukrajna legyen demokratikus jogállam, biztosítsa a nemzetiségi kisebbségek jelenleg meglévő jogait” – hangsúlyozta.

Hennagyij Moszkalj, Kárpátalja kormányzója sajnálatos tragédiának nevezte az 1944 novemberében a kárpátaljai magyarokkal és németekkel történt igazságtalanságot. Az ártatlan áldozatok emlékét örökre meg kell őrizni – mondta. Emlékeztetett arra, hogy Kárpátalján évszázadok óta békében élnek együtt a különböző nemzetiségek, s ezt a békét meg kell őrizni, mert csak közösen építhető a jövő.

A megemlékezés keretében sor került a magyarországi Csonka-Bereg 23 településéről és a szlovákiai Ung-vidék 17 községéből elhurcolt 1768, illetve 199 áldozat nevét megőrkítő 22 emléktábla felavatására, felszentelésére. Őket a 4. Ukrán Front katonai tanácsa 0036. sz. rendelete alapján hurcolták el 1944 őszi Szolyvára.

Az ökumenikus szertartást követően a jelenlévők megkoszorúzták az áldozatok emlékművét.

Tudósítónk

Fotó: Kovács Sándor

„Nevük élni fog nemzedékről nemzedékre”

Gulág-emlékkonferencia Beregszászon

Már hagyomány, hogy a Szolyvai Emlékparkbizottság és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) novemberben, a „háromnapos” munkára való elhurcolások évfordulója kapcsán nemzetközi emlékkonferenciát szervez. Idén a beregszászi Európa–Magyar Ház adott otthont a „Nevük élni fog nemzedékről nemzedékre” című rendezvénynek.

Házigazdaként Zubánics László, a KMMI elnöke köszöntötte a megjelenteket, majd bemutatta a vendégeket.

A konferenciát dr. Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke nyitotta meg. Röviden ismertette az emlékpark történetét, beszámolt az időközben elvégzett munkálatokról, felújításokról. A Szolyvai Emlékpark a kárpátaljai magyarok zarándokhelye, a Kárpát-medence egyik legnagyobb emlékhelye. Az emlékpark léte nagyban hozzájárult a magyar-magyar megbékéléshez, amit az is mutat, hogy 2015-ben 20 év után ismét együtt emlékezett a sztálini megtorlások áldozataira a két meghatározó kárpátaljai magyar szervezet. Az emlékparkbizottság munkáját a magyar állam vezetése is számos kitüntetéssel ismerte el.

Dupka György, az emlékparkbizottság titkára gyertyát gyújtott az áldozatok emlékére, majd Pocsai Vince és Kiss László református lelkészek imádkoztak az életben maradtakért.

Gulág-émlék- konferencia Beregszászon

■ Ezután a *Kárpátaljai tragédia* című dokumentumfilmet tekinthették meg a jelenlévők. A vetítés előtt Hajduk Márta rendező beszélt a film keletkezésének történetéről, a forgatás körülményeiről. A filmben megszólalnak a lágerek túlélői, valamint a témával foglalkozó történészek, mint Molnár D. Erzsébet, Bognár Zsolt, Dupka György, Zubánics László.

A szakmai konferencia első részében elismert kutatók előadásait hallhatták a jelenlévők. Matkovits-Kretz Eleonóra, a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Körének elnöke, a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékére létrehozott emlékbizottság tagja képes beszámolójában az általa irányított szervezet legutóbbi emléktúrájának jelentősebb állomásait ismertette. A Pécsi Német Kör tagjai kárpátaljai kutatókkal kiegészülve idén Örményországban, Kazahsztánban, Üzbegisztánban követték a magyar rabok nyomát. Dr. Dupka György „Adalékok a 4. Ukrán Front egységei által területszerzési szándékkal megszállt Csonka-Beregből, a szlovákiai Ung-vidék településeiről 1944–1945-ben Szolyvára és más gyűjtőlágerekbe elhurcoltak tragikus történetéhez, az áldozatok emlékének megörökítéséhez” címmel tartott előadást. Kovács Sándor a szovjet terror kárpátaljai emléktérképére létrehozásának folyamatáról beszélt. Alekszej Korszun történész az Erőszakos politikai represszió a kárpátaljai lakosok ellen a szovjetizálás befejező szakaszában 1947–1953 között című előadásában a levéltári dokumentumok alapján összeállított legújabb könyvét mutatta be. A fontosabb tudnivalókat Dupka György fordította magyar nyelvre.

A szakmai konferencia második részében, a fiatal kutatók fórumán Bimba Brigitta és Marcsák Gergely, a Debreceni Egyetem PhD-hallgatói, Csordás László, a Debreceni Egyetem abszolvált PhD-hallgatója, Kosztyó Gyula, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem abszolvált PhD-hallgatója és Mádi Bianka, az Városvári Nemzeti Egyetem történelem szakos hallgatója ismertették legújabb kutatásaik eredményeit.

A rendezvény zárásaként a résztvevők elhelyezték az emlékezés koszorúját a sztálini terror beregszászi áldozatainak emlékművénel.

Sz. J.

Ökumenikus istentisztelet, gyertyás felvonulás

A XX. század a kárpátaljai magyarság számára kemény próbatételek sorát hozta el. Úgy tűnik, hogy a súlyos küzdelmekkel és a komoly kihívásokkal való szembenézés időszaka még ma sem ért véget. Sok nehéz éven jutottunk túl, s a legválságosabb időben is érezhettük a gondviselő Isten jelenlétét – hangzott el azon az ökumenikus istentiszteleten, amelyet a „málenkij robotra” hurcoltakra való megemlékezés jegyében tartottak a beregszászi református templomban.

A keresztyény ember számára az emlékezés azért is fontos, mert így higgadtan újra tudja értelmezni a történeteket, és józan ésszel átgondolhatja a korábbi eseményeket. 1944 őszének tragédiáját, az azt kiváltó okokat hetvenhárom év távlatából már világosan látni, mint ahogy az is egyértelmű, hogy az ártatlanul elhurcoltak számára az embertelen bánásmód, a mindennapi megaláztatás csak úgy vált elviselhetővé, ha a fogva tartottak Jézus életéből, szenvedéséből merítették erőt. Szüleink, nagyszüleink helytállása ismét bebizonyította: a hit erőssé tesz bennünket. Am a vértanúk áldozatvállalásának csak akkor van értelme, ha a ma élők minden tettükkel azt bizonyítják, hogy számukra alapvető fontosságú az anyanyelv megtartása, a szülőföldre való ragaszkodás.

A bibliai Jeremiás példája azért lehet elgondolkodtató a XXI. század embere szá-

kell abban – főleg akkor, ha teszünk is érte –, hogy a világ rendje hamarosan helyreáll.

Ezután megható pillanatok következtek: egyenként elhangzottak a városból a lágerekbe elhurcoltak és odahaltak nevei.

A jelenlévők ezután az emlékezés és a kegyelet gyertyáit a kezükben tartva a sztálini lágerek mártírjainak a Puskin téren álló emlékművéhez vonultak.

Városunkból több mint ezer férfi járta meg a XX. századi golgotát, így elmondhatjuk, hogy az akkor közel húszezer lelket számláló Beregszászon nem volt olyan család, amelyiket ne érintette volna ez a tragikus

esemény – kezdte beszédét Babják Zoltán, Beregszász polgármestere. A lesújtó halálzási adatok ismeretében – minden harmadik internált polgártársunk odapusztult – joggal feltételezhetnénk, hogy a kilátástalanság erőt vett a szögesdrót mögé zárt szenvedőkön. Ám a visszaemlékezésekből tudjuk, hogy a hónapokon, éveken át embertelen körülmények között életüket végül is az Istenbe

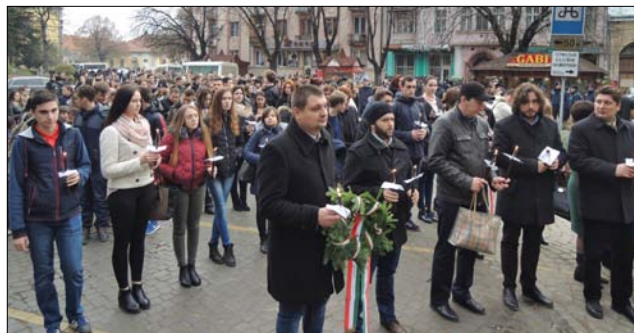
vetett hit, a családjukhoz való ragaszkodás és a szülőföldjük iránti szeretet megtartotta. Az odahaltak emléke arra kötelez bennünket, hogy helytálljunk a mostani nehéz időkben. Mostanság szeparatizmussal vádolnak bennünket, akik csupán szerzett jogainkhoz, anyanyelvünkhöz, iskoláinkhoz, egyházainkhoz ragaszkodunk. A mártírok emléke továbbá arra is kötelez bennünket,

hogy kiálljunk az identitásunkért, oktatási intézményrendszerünkért, hogy ne engedjük megfélemlíteni magunkat a nacionalista szélsőséges erők által.

Az utóbbi napokban meggyőződhattunk arról is, hogy városunk ukrán nemzetiségű lakóinak túlnyomó része szolidáris velünk, a békés egymás mellett élés feltétlen híve. Adjon ez is erőt további küzdelmeinkhez – zárta szavait Babják Zoltán.

A jelenlévők ezután elhelyezték a kegyelet virágait és koszorúit az emlékmű talapzatán.

-ardai-

mára, mert ahogy az ő korában a bibliai hős, úgy sokszor mi sem értjük az embereknek az egymáshoz való viszonyát. Miért is van igazságtalanság, kirekesztés, megfélemlítés, a nagyhatalmak részéről a kis nemzetekkel szemben megalázó bánásmód? Mindezt atyáink nemzedéke már átélte, és sajnos, mi is megtapasztalhatjuk a kirekesztés érzését – mondta igehirdetésében Taracközi Ferenc, a beregszászi református gyülekezet vezető lelkésze, aki egyben arra is emlékeztetett, hogy az Isten számon tartja az övéit, a jó és a rossz cselekedeteket egyaránt. Bízunk

„Mert én lokálpatrióta vagyok”

Interjú Csornyij Dáviddal

Csornyij Dávid történész, a költészettel kacérkodó tollforgató, a Debreceni Egyetem doktorandusza, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság tagja, az Előretolt Helyőrség Íróakadémia elsőéves hallgatója. Amikor a beregszászi Beatrice nevével teraszán találkoztunk, egy megnyerő külsejű fiatalember érkezett, akinek határozott tervei vannak, tudja, mit akar.

lényegében a folyóirat állandó szerzője vagyok.

– *Gratulálok, de közben már számos más lapban is publikáltál.*

– Igen, verseim jelentek meg az Oláh András vezette Partiumban, a Szózatban, a Somogyban, de publikáltam már az Irodalmi Jelenben, a Helikonban, a Szabad Magyar Szóban és még sorolhatnám.

– *Tehát rövid időn belül kiléptél a kárpátaljai keretből, és verseid eljutnak a Kárpát-medence olvasóihoz.*

– Igen, ez örömmel tölt el, hogy a verseimet minél szélesebb körben olvassák, de számomra továbbra is a legfontosabb a szülőföldem, Kárpátalja. Ebből kifolyólag fontos, hogy rendszeresen publikáljak az Együttben.

– *Miért pont a költészet?*

– Az irodalmi műfajok közül ez áll a legközelebb hozzám, versben tudom a legjobban, a legmaradéktalanabban kifejezni magamat. A prózát is szeretem, de a vers a nagy szerelmem. Számomra ez könnyedebb, ugyanakkor roppant nehéz is. De én arra töreksem, hogy a költészetem minél jobb, tökéletesebb legyen.

– *A verseid többnyire egy behatárolt témáról szólnak, ez mennyire tudatos?*

– Igen, a verseim fő témája az idő, az időtlenség, az idő múlása, az időutazás stb. Természetesen írtam már más témákban is, de a fő sodor az idő, komolyan foglalkoztat a létezés és az elmúlás.

– *Milyen kritikákat kaptál, gondolkodtál akár a szakmára, akár az olvasókra?*

– Eddig vegyes kritikát kaptam, de szerencsére zömmel pozitív visszajelzések jöttek. Mint említettem, Vári FABIÁN LÁSZLÓ közlésre méltónak találta a verseimet, de számos dicséretet és építő jellegű kritikát kaptam másoktól is, akik között fellelhetők a szakma jeles képviselői. Az olvasói reakciók pedig egyértelműen pozitívak.

– *Ma már nem csupán a Kárpátalján művelt magyar irodalom vérkeringésében veszel részt tevékenyen, hanem az összmagyar irodalomában is. Hogyan tudod összeegyeztetni a tanulást, hiszen ösztől két iskolában is hallgató vagy, és egyben eleget tenni az egyre több meghívásnak?*

– Mint mondtam, 2015 óta tagja vagyok a KVIT-nek, ami nem csak műhelymunkákat jelent. Számos kulturális rendezvényen, irodalmi esten, író-olvasó találkozón fordultunk meg a tagtársakkal Kárpátalján és Magyarországon. De részt veszek a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, a Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közössége és a főiskola rendezvényein is. Nemrég, Lőrincz P. Gabriellákkal közösen léptünk fel Felvidéken a Kultfesztén.

Ösztől pedig az Előretolt Helyőrség Íróakadémia és a Debreceni Egyetem oktatásai kezdődnek. Eddig nem volt gond az összeegyeztetéssel, de igyekszem, hogy az irodalmi tevékenységem ne menjon a tanulás rovására és fordítva.

– *Benned egy történész kollégát tisztelhe-*

tek. Nemrég diplomáztál a beregszászi főiskolán, mi volt a szakdolgozatod témája?

– Én lokálpatrióta vagyok, ebből kifolyólag kárpátaljai témát választottam, Adalékok Beregszász történetéhez az 1918–1919-es években címmel. Ez egy izgalmas téma, ahol számos fehér folt van, sok a feldolgozatlan történet. Ennek a témának egy részét fogom kutatni a továbbiakban, mégpedig Bereg vármegye történetét a Tanácsköztársaság időszakában. Érdekes dolgozni a történelemnek ezen időszakán, mert a kutatása erősen hiányos, illetve maga a téma rettentően érdekfeszítő.

– *Mi a véleményed az ukrainai magyar történelemoktatásról? Szerinted az anyaországi magyarok mennyire ismerik Kárpátalja történetét, az itt élő magyarság helyzetét?*

– Tény, hogy a kezdetekhez képest a magyar történelem oktatása hatalmas változáson ment át. Úgy gondolom, hogy a tanárok mindent megtesznek annak érdekében, hogy a gyerekek színvonalas oktatásban részesüljenek, megismerjék az anyaország történetét, jeles eseményeit, képviselőit. Ebben segítenek az iskolák vezetői is, mivel a magyar történelem fakultációs tantárgy, így a magyar tannyelvű iskolák vezetősége dönti el, hogy oktadják-e a tantárgyat vagy sem. Tapasztalataim szerint szinte kivétel nélkül igyekeznek mindenhol tanítani, ami nem könnyű. Sok esetben felmerül az eszközhiány és az elavult tankönyvből való oktatás, amelyek megnehezítik a tanárok helyzetét, ennek ellenére mégis igyekeznek minél minőségesebb munkát végezni.

Kárpátalja története sokszínű és fiatal, ugyanis politikai értelemben Kárpátalja mint olyan 1919-től létezik. Az anyaországi magyarokban inkább a hányatott sorsra utaló anekdota maradt meg, hogy Pista bácsi Beregszászon született, volt az Osztrák–Magyar Monarchiában, Magyarországon, Csehszlovákiában, Szovjetunióban, Ukrajnában, pedig ki sem lépett a házból. A másik jelentős történelmi esemény, amelyet ismernek, a málenkij robot, mely nemcsak a kárpátaljai történelem egyik tragikus eseménye, hanem mind a mai napig úgy a kárpátaljai, mint az anyaországi köztudatban aktuális történelmi téma.

Ebből kifolyólag ismerik a helyi magyarság mindennapjait, azonban előfordul az is, hogy torzított módon kapnak információkat, ami nem ritka eset. Az anyaországi magyarság nagy része inkább az ottani hírközlő oldalak, újságok alapján tájékozik, amelyek sok esetben nem hiteles vagy nem pontos adatokat közölnek, így például ennek köszönhető, hogy néhányan azért nem jönnek Kárpátaljára, mert úgy tudják, itt is háború van. Viszont az tény, hogy folyamatosan próbálnak az érdeklődők információkhoz jutni a helyiek életéről, azaz most kiemelten foglalkoznak Kárpátaljával, lényegében paradox módon a háború miatt.

– *Mi a véleményed a Kárpátalján művelt magyar irodalomról? Mennyire ismerik a Kárpátalján született írók műveit Kárpátalján illetve Magyarországon?*

– A kárpátaljai magyar irodalom gyakorlatilag komoly fejlődésnek indult, ha pozitív értelemben elfogult lennék, azt mondanám, virágzik. Köszönhető ez az előző és jelenlegi generációk áldozatos munkájának és a kulturális szervezeteknek. Azt látom, hogy az a regionális irodalmi elzártság, amely jelen volt, ➤

– *Mikor és hogyan kezdte el írni?*

– Gyermekkorom óta írok, úgy 11–12 éves lehettem, amikor megszülettek az első verseim, ezek még amolyan zsengek voltak. Később sokat olvastam a világirodalom remekeit és szakmai munkákat. Tizennyolc éves voltam, amikor komolyabban kezdtem foglalkozni az írással, az irodalommal, a költészettel. Az ekkor született verseimet már másoknak is megmutattam.

– *Van mentorod vagy példaképed?*

– Lőrincz P. Gabriella volt az, aki betöltötte a mentor szerepét, elismert költő, foglalkozik velem és a költészetemmel. Ő volt, aki először véleményezte a verseimet. Már a kezdeti, bizonytalan lépéseimmel is ott volt és segített. Ő tanította meg nekem a szakma szabályait, fortélyait. Példaképem nem igazán van, de szeretem Lőrincz P. Gabriellán kívül még Vári FABIÁN LÁSZLÓ és Bakos Kiss Károly műveit is, akik szintén sokat segítettek nekem.

– *Mikor kerültél kapcsolatba a KVIT-tel?*

– 2015 decemberében, Lőrincz P. Gabriella meghívására elmentem a KVIT egyik műhelymunkájára. Megtetszett, ottragadtam. Igyekszem ott lenni a rendszeres foglalkozásokon.

– *Mi történik ezeken a műhelymunkákon?*

– A kezdetekben Csordás László, a KVIT elnöke különböző műveket és témákat adott meg, amelyeket közösen kielemeztünk és véleményeztünk. Sok mostanság nem változott, de annyi igen, hogy most mi, a tagok adjuk meg a témákat. Minden tagnak kötelessége egy műhelymunkán előadást tartani egy általa meghatározott témáról, amelyet közösen átrágunk, megbeszélünk. De ami izgalmasabb, hogy egymás műveit is szabadon kielemezzük, kritizálhatjuk. Természetesen ezek építőjellegű kritikák, senki sem veszi rossz néven az esetleges keményebb véleményeket. Ezeket a foglalkozásokon néha ismertebb vendégek is megfordulnak, mint Vári FABIÁN LÁSZLÓ, Füzesi Magda, Finta Éva stb.

– *Ma már az Együtt szerzői köréhez tartozol. Mikor jelent meg először írásod Ukrajna egyetlen magyar nyelvű irodalmi és kulturális folyóiratában?*

– Fontos dolog volt az életemben, hogy megismerkedtem Vári FABIÁN LÁSZLÓVAL, az Együtt főszerkesztőjével. 2015-ben kérésére átadtam neki néhány versemet. Jó kritikát kaptam tőle, amire büszke voltam, és motiváltta tett, majd jelezte, hogy közölni fogja őket, és a jövőben is szívesen látja a munkáimat. Azóta

„Mert én lokálpatrióta vagyok”

lassan megszűnik. Ebből következik, hogy a kárpátaljai irodalom egyre nagyobb ismertségre tesz szert a Kárpát-medencében. Mi, kvit-esek is igyekszünk kivenni ebből a munkából a részünket, hiszen a szervezet részben a helyi irodalmi élet fellendítése és népszerűsítése érdekében jött létre, így ahol csak járunk – legyen az itthon, Magyarországon, Erdélyben vagy Felvidéken, mindenhol igyekszünk tudatni az emberekkel: Kárpátalján létezik irodalom, és nem is akármilyen.

– **Szerinted mikor lesz az ember írogatóból költő? Ki a költő igazából?**

– Elgondolkodtató kérdés. Azt gondolom, hogy a költő az, aki képes néhány szó felhasználásával egy olyan világot teremteni, amelybe az olvasó beleképzelheti magát, átérzeheti azt, élhet benne. Az önértelmezését ezeken a világokon keresztül mutatja be, egyfajta önkifejezési mód. Természetesen rengeteg szabálynak megfelelően kell ezt megvalósítani. Mikor lesz valakiből költő? Szerintem akkor, amikor a tehetséget fedő kevélység és tudatlanság bőre egyszer csak hámlani kezd. Ehhez fel kell nőni, a folyamatos tanulás és tapasztalatszerzés mellett kell egyfajta érettség és alázat is hozzá. Ezek eredménye lesz majd a kötet, ha akarjuk, értelmezhetjük úgy, mint egy dolgozatot: ha a szakma és az olvasók is pozitívan értékelik, akkor lehet valaki költő elismerten is.

– **Mi a mottód, mit üzensz a költészetteddel?**

– Ha az idő úgy gondolja, hogy feleslegesen költi ránk a perceit, valaki másnak adja majd azokat. Kicsit antropomorf meglátás ez, de én így gondolom.

Lehet, hogy csak a mi képzelőerőnk eredménye az idő. Szeretünk mindent megtestesíteni, de én abban hiszek, hogy az idő létező dolog, amely a képzelet határát súrolva a teret körbeölelő gyűrű, vagy egy vonat, amire jegyet váltunk menetirányba, előre. Az idő kincs, amelyet nem tudunk örökre birtokolni itt a Földön, így ne higgyük azt, hogy időtlenek vagyunk. Ne mondjuk azt, hogy nincs időnk. Sokszor nem akarjuk értelemmel megtölteni, szeretjük értelmetlenül elherdálni. Az embereknek talán egy doktorra lenne szükségük, aki kigyógyítja őket az időpocsékoló elmebajukból. Mert ha nem ez történik, akkor az idő kigúnyolja az embert. Neki teljesen mindegy, mert ő nem függ tőlünk, nélkülnk is létezni fog, és haladni előre a maga önzőségével. Elszalasztott lehetőségek, meg nem történt élmények, elmulasztott szerelmi vallomások, igen, az idő a múlt formájában mindent megbosszul, ha nem becsüljük meg. Ne feledjük hát: legalább akkora ellenségünk lehet, mint amilyen jó barátunk most.

Lengyel János

Csornyij Dávid

Határeset

Elmámorított a tintakék bájjal; kábulat és időutazás: felébredek a tegnapi, felidézek mindent, parancsolnak az álarcok, kapaszkodok a szék karjába, hiszem: átmeneti öröm után káosz a törvényszerűség.

Homályos spirálok cikáznak a szempilláim között, gondolkodom; hány istent kell még eljátszanom az utcalámpa alatt, angyalok helyett hódémonok nyomait látom.

Milyen unalmas a mennydörgés, ha itt a világvége... Kitámasztom az eget, hiába, elsodor a szupernóva, vágyom a posztmortem megváltásra, ó Nemeszisz, szokott-e tükörbe nézni a lelkiismereted?

Nem érdekelnek a helyhatározók, mert mindenhol ott leszek, te is; vállamon megfáradt fejedet simogatom, töpregek: izgalmas teremtéstörténet ez, az idő sebként hordozza magán, mint valami pimasz szemérmelenséget a bibliánk címlapján.

Bolond játékot üzöl velem, te magad is az vagy. Bolond. Követeled, hogy megteremtselek, alkotok, fejet hajtok a sorsnak, hullik a pallos. Elfogadás. Én vagyok az ember tragédiája, vagy legalább határeset. Ellentétpár ez az egész komédia.

KVIT-hírek

Szeptember 16-án Magyarország Ungvári Főkonzulátusának szervezésében került sor az első hUNGary Fest-re, ahol társaságunk is külön standdal szerepelt.

Szeptember 27. Részek és párbeszéd. A Fiatal Írók Szövetsége és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság közös rendezvényén Dobás Kata irodalomtörténész, szerkesztő, kritikussal Csordás László beszélgetett az Ungvári Nemzeti Egyetem könyvtárában.

Október 19. Részek és párbeszéd. A Fiatal Írók Szövetsége és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság közös rendezvényén Szöllősi Máttyás költővel, íróval, fotográfussal Csordás László beszélgetett az Ungvári Nemzeti Egyetem könyvtárában.

Október 21-én tartotta műhelymunkáját a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság. A találkozó első felében Franz Kafka munkásságáról volt szó,

különös tekintettel *Egy falusi orvos* című novellájára. Egy, a témához kapcsolódó animációs filmet is megtekintettek. A beszélgetést Marcsák Gergely moderálta.

Október 25-én a Magyar Írószövetség és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság közös rendezvényt tartott, amelynek célja a kárpátaljai fiatal alkotók bemutatása. A tagok közül Shrek Tímea, Csornyij Dávid és Nagy Tamás volt jelen. Az estet Szentmártoni János, a Magyar Írószövetség elnöke nyitotta meg. A beszélgetést Csordás László moderálta.

November 7–10. között rendezte meg a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet

(KMMI) a Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közösségének (MÉKK) közreműködésével a XI. Együtt Írótabort. Az egyes állomásokon a Kovács Vilmos Irodalmi Társaságot Csordás László, Marcsák Gergely,

Shrek Tímea, Kertész Dávid és Nagy Tamás képviselték.

November 9-én a Kárpátaljai Szövetség meghívására Budapestre érkezett a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság néhány tagja. A szövetség székházában zenés irodalmi este került sor. Résztvevők: Csordás László, Shrek Tímea, Marcsák Gergely, Kertész Dávid, Szabó P. Dóra és Csornyij Dávid.

November 29–30. I. Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok. A rendezvényt, amelynek a KVIT volt a főszervezője, a Bethlen Gábor Alap jóvoltából valósult meg.

A Lugossy nemzetség

Mint már azt a Kárpátaljai Hírmondó egyik tavalyi számában megírtam, mióta nyugdíjas lettem, több időm van különböző kedvtelésekre. Egyik ilyen hobbi a családfaszerkesztés lett. Érdekesnek találtam a rokonok felkutatását: több tucatnyi ismeretlen személyt fedeztem fel Közép-Európában, Amerikában, sőt Ausztráliában is, akik sosem kerültek volna a figyelmem középpontjába, ha nem próbáltam volna követni a nyomukat, még ha túlnyomó többségük gyakorlatilag továbbra is rokoni kapcsolatokon kívül marad. De a családfakutatásnak lehet gyakorlati haszna is. Például, ha figyelembe vesszük a közeli rokonaink jellemző egészségi állapotát vagy az elhalálozásukat okozó betegséget, elvben meg lehet állapítani, milyen rendelkezések fenyegethetik az utódokat, hiszen azok közül sok betegség vagy hajlam öröklődik.

Az elmúlt egy-két évszázad alatt Európa több megrázkódtatáson ment át, ami kihatott a közösségek életmódjára is. Korábban a Magyar Királyság településeinek lakosai akár néhány évszázadon keresztül is egy helyen laktak, a családok 5–10, de akár 15 tagúra is gyarapodtak úgy, hogy a rokonok ismerték egymást, kapcsolatban voltak egymással, ami nagyobb biztonságot jelentett a fiatalabb nemzedék számára, különösen sorsdöntő lépések esetén. De a család a bajba jutott idősebb rokonok kiségitésében is fontos szerepet játszhat.

A 20. században bekövetkezett háborúk gyakran szétzilálták a rokoni kapcsolatokat, Európa népeit, és az ezt követő elszegényedés, a jobb boldogulás reményében tömeges kivándorlásra készítették a Magyar Királyság népeit is. Fél évszázad alatt mintegy negyedmillió kárpátaljai vándorolt el idegenbe, többségük az USA-ba. Rengeteg család esett szét vagy került távol a szülőföldjétől és a rokonságától, soha nem térve vissza. A hajóval szállított emigránsokat az USA-ban már megérkezésükkor a kikötőben regisztrálták. A rendszeres népszámlálások most is megkönnyítik a szétszakadt családok újraegyesülését.

A Kárpátaljai Hírmondó olvasóinak korábban felidéztem az ungvári gyökerekkel bíró Polányi család sorsát, feltűnő sikereit, melyek a természettudományban elért eredményekért odaítélt Nobel-díjhoz vezettek.

Most a vidékünk szomszéd megyéjéhez köthető Lugossy nemzetséget idézem fel, akik, értelmiségiek lévén, a művészetek és a tudomány terén értek el sikereket az elmúlt században a Magyar Királyságban.

A családfakutatásban gyakran használják a címeres leveleket, amelyeket a magyar királyok és erdélyi fejedelmek adományoztak. A címeres levelek kora Magyarországon Károly Róberttől IV. Károlyig tartott. A közel hat évszázad alatt mintegy százezer nemeslevelet adományoztak, aminek legfeljebb 10 százaléka maradt meg napjainkig. A címeres leve-

lekből feltételezhető, hogy a legismertebb nemzetségek eredetileg Erdélyben éltek.

A Lugossyak már a 17. század elején ismertek voltak: Lugossy János (Gyéres, 1610), Hosszúaszó, Ujtorda (erdélyi települések, 1610), Lugossy István (Szatmár megye, 1634). Lugossy Tamás és felesége, Török Ágota, Lugossy Menyhért és fia, Lugossy János a címeres levelet 1637-ben kapták. Általában Lugossyék nagy családokban éltek, és viszonylag gyorsan terjeszkedtek. A Lugossy név és annak változatai (Lugossi, Lugosi, Lugassy) megtalálhatók Magyarországon különböző megyékben. Az eredeti nemeslevelet letétben a debreceni kollégium könyvtárában őrzik.

A minket érdeklő Lugossy nemesek leszármazottai, Lugossy Mihály és Miklós a címeres levelet Bihar megyében kapták 1754–55-ben. Lugossy Mihály utódairól végül sikerült olyan adatokat találni, amelyek alapján nagyjából össze lehet állítani a nemzetség családfáját úgy, hogy az elmúlt 250 év kapcsán 200-nál több személy rokonságát sikerült bizonyítani.

Lugossy Mihállyal és feleségével Sebő (Zsebő) Máriával indulunk, akik a 18. század elején születtek, és családjukban több gyermeket neveltek fel: öt fiú mellett (József, János, Péter, Ferenc és Mihály) két lány is világra jött náluk, akik neve már nem maradt fenn. János (szül. 1746. 01. 30. †1789. 01. 04.) családjában (felesége: Gerendási Mária, sz. Szabolcs, 1760. 01. 15. †Püspökadány, 1811. 01. 06.) négy gyermek született (József, János, Mária, Gábor), közülük csak Józsefről van adatunk (sz. Püspökladány, 1779. 08. †Felsőbánya, 1853), aki Felsőbányán lelkész és esperes volt. 1809. 03. 05-én kötött házasságot Belényesi Máriával (sz. Nagybánya, 1785. 04. 24.). Ismeretes, hogy nyolc gyermekük közül Lugossy József (1812. 12. 03., Felsőbánya – 1884. 03. 07., Debrecen) akadémiai tanár lett Debrecenben orientalista szakágban. 1841-ben néhány hónapig szatmári pap volt, majd máramarosszigeti tanár, 1845-től a debreceni

kollégium tanára és könyvtárosa. Részt vett a szabadságharcban, utána néhány hónapig bujdosott, nevelő volt, majd Pesten bibliográfiával foglalkozott. 1851-től 1861-ig ismét a debreceni kollégiumban tanárkodott. 1858-ban az MTA rendes tagjává választották, 1877-től szanszkrit nyelvet tanított. Számos nyelvészeti és bibliográfiai értekezése jelent meg. A germán nyelveken kívül a román, a héber, az arab, a perzsa és a tibeti nyelvet is megtanulta. Julianna lányuk Géresi László viski lelkészhez ment férjhez, Mária pedig Széles Endre színérváraljai lelkész felesége lett. További 5 gyerekről (János, Sarolta, Katalin, Péter, Ferenc) nem maradtak adatok. Valószínű, hogy Lugossy Julianna volt az első olyan személy a nemzetségből, aki Kárpátalján, Visken telepedett le.

Julianna bátyja, Lugossy József (1812–1884) családjában született Lugossy Endre, aki Munkács melletti, alsógerebeni lányt vett feleségül, Telgarecz Máriát (1857–1942). A Beregszászban élt családban két fiú született, az idősebbik, Lugossy Gyula (1889–1976) a beregszászi tanítónőt, Hordonka Annát vette feleségül. Gyula öccse, Lugossy Endre József (1900–?) Borzovai Nagy Mária Valériával kötött házasságot. Az előbbi családban 5, az utóbbiban 4 gyermek született.

A továbbiakban a beregszászi származású Lugossy Gyula és közvetlen rokonsága sorsát követjük. Feltételezhető, hogy jó anyagi helyzete és társadalmi megbecsülése (pénzügyi főtanácsos lett Budapesten) fontos szerepet játszott a Lugossy nemzetség többi tagjának és családjaik sikeres polgárosodásában. A pénzügyi főtanácsos elsősorban anyagilag és kapcsolatokkal támogathatta a Lugossy-Hordonka családban született gyerekek sorsát. Közülük ketten sikeres értelmiségiek lettek: Dr. Lugossy Gyula kimagasló orvosi és tudományos eredményeket ért el Magyarországon és külföldön egyaránt. Öccse, Lugossy István (1943) filmművész lett. A Lugossy nemzetség e két jeles képviselője tevékenységét alább részletezzük.

A Lugossy-Hordonka házaspár beregszászi házasságkötésük után valószínűleg Torontól vármegyébe, Nagybecskerekre költözött; első gyermekük, Dr. Lugossy Gyula már itt született 1913. 05. 17-én. Érdekes, hogy az orvosi oklevelét 24 éves korában a szegedi tudományegyetemen kapta, 4 évvel később letette a szemész szakorvosi vizsgát. A tudományok terén is egyenletesen gyűjtötte be az elismeréseket, fokozatokat, így 45 évesen meg-

Kiváló beregvidéki származású értelmiségiek

A Lugossy nemzetség

■ szerezte az orvostudományok kandidátusa fokozatot, 72 évesen megvédte az akadémiai nagydoktori disszertációját. A szokásosnál magasabb életkor azzal magyarázható, hogy a disszertáció 1978-ban esedékes védését elhalasztották, mivel egyik külföldi munkalátogatása közben a vámosok be nem jelentett kisebb összegű valutát találtak nála Budapesten. A hatóság vizsgálatot rendelt el, amit csak 8 évvel később szüntettet meg, ami után megtörténhetett a védés és a fokozat elnyerése. Közben, 1941-ben Dr. Lugossy Gyula Budapesten is vállalt orvosi állást, többek között az Országos Reumatológiai és Fizioterápiái Intézetben (ORF), ahol a Szemészeti Osztály főorvosa lett (1951–1978).

A Magyar Szemorvos Társaság (1960-tól) és a Magyar Allergológiai és Klinikai Immunológiai Társaság vezetőségének, valamint a Korányi Sándor Társaság, a Magyar Orvostörténeti Társaság és a Magyar Reumatológusok Egyesületének tagja volt. Szakmai tekintélye rendkívüli volt külföldön is, így az angol, a francia és a belga szemorvosi társaságok tagjává választották. Végül, 1991-től 2006-ban bekövetkezett haláláig (dec. 31.) az Orvostovábbképző Egyetem tanára volt.

Említésre méltó Dr. Lugossy Gyula magánélete is. Felesége, Stubenvoll Anna magyar-francia szakos középiskolai tanár volt, aki vegyes, magyar-német származású szülőktől született. Anna apja, Stubenvoll Ferenc (1895–1967) szintén ismert orvos és a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) tagja volt, ami hazánkban a tudósok és az egyetemi tanárok legmagasabb rangja. Édesanyja, Csengery Anna Csengery Ferenc János (?–1946) lánya, aki Csengery János (1856–1945) ismert irodalomtörténész, klasszikus filológus, az MTA tagjának leánytestvére volt. Anna férjének, Stubenvoll Ferencnek hűséges asszisztense volt férje haláláig (1. kép). Érdekes, hogy Anna nagyapja, Csengery Ferenc János bátyja, Csengery Antal (1822–1880) szintén kiváló reformpolitikus volt az országban, valamint közgazdász, közíró, az MTA tagja (1858), és egy ideig alelnöke is. Nagyváradon született és tanult, a további tanulmányait Debrecenben folytatta, aztán a Pesti Hírlap főszerkesztője (1845–1848) lett. A szabadságharc bukása után jelentős közéleti tevékenységet folytatott mint országgházi képviselő, termékeny és sokoldalú író (2. kép). Magas műveltségű neje, König Róza több jeles színművet fordított a Nemzeti Színház részére. Budapesten hunyt el, ott is

van eltemetve. Csengery János másik bátyja, Csengery Imre (1819, Nagyvárad – 1885, Budapest) politikus Deák Ferenc szorosabb köréhez tartozott. Nagyon szokatlan az ilyen család, amelyben egyszerre hárman is az MTA tagjai voltak. Annak ellenére, hogy Stubenvoll Anna anyai ágon közeli felmenői rendkívül magas rangúak voltak, az ő társadalmi szerepe meglehetősen szerény maradt. Testvére, Stubenvoll Magdolna az ungvári illetőségű Homoky Józsefhez ment férjhez.

A Csengery-Stubenvoll házaspár

A családjukban több gyerek született, azonban sorsukról adatokkal nem rendelkezem. Most térjünk vissza a Dr. Lugossy Gyula

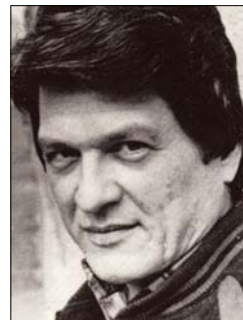

Csengery Antal

la-Stubenvoll Anna házaspárhoz, akiknek összesen 4 gyermekük született: Lugossy Gyula (sz. 1939) író (3. kép), Lugossy István (sz. 1943) filmművész, Lugossy Mária

(1950–2012) szobrászművész (4–5. kép), és Luger-Lugossy Ferenc (sz. 1946).

Lugossy Gyula Szombathelyen született (1939. nov. 11.), 1958-ban Budapesten érettségizett, majd a Budapesti Műszaki Egyetemen tanult, miközben érdeklődése az irodalom és a nyelvek felé fordult. Irodalmi lapjaink 1966-tól rendszeresen közölték írásait. A hatvanas évek végén feltűnt fiatal lázadó írógeneráció egyik jellegzetes képviselője lett. Műveiben sorsuk szorításában vergődő fiatalokat ábrázol (novellák: Körforgások, 1970; Alámerülések, 1978; Kínos ügy, 1994; regények: A jövevény, 1971; A lézengő, 1972; Széthullások, 1975, A lázadó, 1984). A kritika általában tehetségét, egyéni látásmódját dicsérte. E sorok szerzője A lázadót olvasta, amely egy nagy szerelemről szól. Fiatalok, váratlan és véletlen találkozások furcsa fordulatokkal, generációk konfliktusa cinikus, szabadelvű, immorális közösségi háttérrel. Korábbi regényeit általában céltalan életű, önző karakterek, ütköztek, elgondolkoztató részletek jellemzik. A regény tanulsága, hogy a céltalan élet a mélyen kiábrándult társadalomban az egyén megsemmisülését vonhatja maga után. A szerző a kádárista társadalom mély erkölcsi válságát érzékelteti az olvasóval. Az író az utóbbi években, hosszabb szünet után, jóval termékenyebb lett. Így megírta a többkötetes Büntársak c. regényét (A barátó. Bp., 2016; A bosszúálló. Bp., 2016; Az élettárs. Bp., 2016; Jelenségek. Elbeszélések. Bp., 2016; A könyvügnök. Bp., 2016; Alélekrabló. Bp., 2016; A leszámolás. Bp., 2016; A megrontó. Bp., 2016; A megszállott. Bp., 2016), és megjelent a Történekek. Elbeszélések (Bp., 2016) c. könyve is.

Lugossy Gyula
író

Lugossy István 1943. aug. 21-én született Budapesten. Filmművész és színész. Ismertebb művei: Amerikai anizs (1975), Októberi vasárnap (1979), Az áldozat (1994). Az utóbbi film történései az 1956-os forradalom napjait idézik. A Péterffy Sándor utcai kórház nagyon fontos szerepet játszott a sebesültek mentésében és ápolásában. Mivel az országos mentőszolgálat nem volt képes feladatának ellátására, a kórház fiatal orvostanhallgatói, ■

Kiváló beregvidéki származású értelmiségiek

A Lugossy nemzetség

Orvosai önkéntes mentőszolgálatot szerveztek, amelynek vezetője Péch Géza volt. Hihetetlen önfeláldozással végezték munkájukat, többen közülük a harcok színhelyein vesztették életüket. A forradalmat követő megtorlás során Péch Gézát államellenes szervezkedés vezetése és hűtlenség vádjával halálra ítélték, és 1958 áprilisában kivégezték.

Lugossy Mária (1950. 05. 09. Budapest – 2012. 08. 15. Budapest) ötvös-, szobrász-, üvegtervező-, éremművész. Érdemes művész. A Magyar Iparművészeti Főiskolán az ötvös tanszéken tanult, majd

Lugossy Mária szobrászművész

1973–1975 között a főiskola Továbbképző Intézetében folytatta tanulmányait. Később különböző hazai és külföldi szimpóziumokon vett részt. (Győr, Frauenau, Nový Borb, Sars-Poteries, London, Hergiswilb, Immenhausen, Château Beychevelle, Pilchuck). Számos díjjal tüntették ki hazánkban és külföldön is, többek között Japánban, Angliában és az USA-ban. Több művészeti egyesület és társaság (a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia, a Magyar Szobrász Társaság, a Magyar Művészeti Akadémia, a G. A. S. /Glass Art Society, USA/, a FIDEM /Fédération Internationale de la Médaille d'Art/) tagja volt. 1992-ig a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Érem Szakosztályának vezetője, később a Küldöttgyűlés tagja, és a Szobrász Szakosztály vezetője volt. Ezenkívül a Szobrász Társaság vezetője, 2005–2008 között pedig a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) állandó szakmai Képzőművészeti Kollégiumának tagja.

Művészetében a kozmikus látomás után az élet keletkezése vált az 1980-as évek elejétől induló alkotói periódusának témájává. Sajátos világvégében az Östenger, Öskövület hasadéka, Ósanya nyer megfo-

galmazást, amelyek magukban hordozzák az életet. A geometriai formában (gúlában, lencsében) megjelenik az életet szimbolizáló kisebb motívum (üveglencse, higany, acélgolyó, a későbbiekben bronzfigura), amely a művészetet jelképező zárvány megfelelője. A magasabb rendű életet az üvegtömbbe süllyesztett, bronzból készült torzóra emlékeztető formák előlegezik. Majd figurák, emberi testek, fejek, bronz-, illetve vasöntvények kerülnek a szabályos mértani testbe, amelyet burjánzó, matt felületű matéria vesz körül (Minden idők áldozatai, Kristály-éjszaka alkotások).

A közel két tucat díjából kiemelném a legfontosabbakat: Balázs Béla-díj (1978), Munkácsy Mihály-díj (1983). Londonban (1992), Párizsban (1993), Hágában (1998) is elismerték munkásságát. Érdemes művész címmel is kitüntették (2012). 26 hazai, 24 külföldi egyéni kiállítása volt, és 83 tárlaton vett részt (többségében külföldön).

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia levelező tagja (1993). 11 köztéri mű fűződik a nevéhez, többek között a Forradalom lángja (fekete gránit, 1996, Budapest, Kossuth Lajos tér). Lugossy Mária-ról portréfilm is készült.

Házastársa (1970), Bohus Zoltán (1941 – 2017), szobrászművész, üvegtervező, egyetemi tanár, Munkácsy Mihály-díjas (1984), Érdemes művész (1997), a Nemzet Művésze (2014), Kossuth-díjas (2014). Fiuk, Bohus Áron (1971) szintén sikeres ötvösművész. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Érem Szakosztályának vezetőségi tagja.

Végezetül e sorok írója még adós maradt a magyarázattal: mi készítette őt erre a nem könnyű munkára?

Nem véletlenül kezdtem hozzá a Lugossyak családfájának tanulmányozásához. Mint az írás elején már említettem, egyik hobbim a családfánk szerkesztése, és ennek egyik pozitív oldala, hogy kutatás közben az ember rábukkanhat érdekes

személyekre, akik csak szűk rokoni körben ismeretesek. Ez történt Polányi János esetében is, aki ma is Kanadában él, és amint azt közismertté tettem az említett cikkben, a Nobel-díjas biokémikus ungvári gyökerekkel büszkélkedhet. Hasonlóan, az apai ágon kutatva az interneten, feltűnt, hogy a Lugossy nemzetségnek is vannak kb. 100 éves kapcsolatai a családukkal. Ami meglepett, a Lugossy családban a 19. század végén és a 20. század elején az átlagnál jóval magasabb volt a kiváló értelmiségiek száma. Ezenkívül sokan hazafias lelkületűek voltak, amiről az is tanúskodik, hogy az 1956-os forradalom leverése után több családtagot zaklatott a hatóság. Olyan is volt, hogy hazafias cselekedeteik miatt ketten-hárman börtönben is ültek.

A családfánk két korábbi, Kerschbaum és Telgarecz ága rokonságba került a Lugossy és néhány más (Homoky, Révay, Halász, Fodor, Iváncsó) családdal. Így állt

A forradalom lángja (1956) szobor (Lugossy Mária műve) a budapesti Kossuth téren

össze a családfánk több száz személlyel egy diagrammon. Nem volt könnyű feladat, mivel Magyarországon a genealógiai kutatások európai, és különösen amerikai mércével mérve jóval fejletlenebb szinten vannak az átlag lakosság, de a szakemberek körében is. A regionális levéltárakban, amelyek Kárpátalján Ungváron és Beregszászon működnek, az adatok beszerzése az átlagember számára gyakorlatilag lehetetlen feladat. Példának okáért, Amerikában, ahová 1880–1920 között 20 millió emigráns

érkezett Európából (csupán 1907-ben 1,3 millió volt az érkezők száma), megőriznek minden, a családfához szükséges adatot, ami letölthető az internetről is (Ellis Island kikötőjének dokumentációja). Reméljük, hogy a nemrég bejelentett, már igencsak esedékes magyar–ukrán közös fejlesztések nálunk is elérhetővé teszik a tárolt okmányok adatait minden érdeklődő számára.

Dr. Fodor István

Az ötvenhatosok áldozata nem volt hiábavaló

Az 1956-os forradalom Magyarország 20. századi történelmének egyik legmeghatározóbb eseménye volt. A magyar nép a sztálini terror és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharcot, mert szabadon akart dönteni arról, miként éljen. November 4-én a karhatalom a szovjet haderő segítségével ugyan leverte a forradalmat, de az ötvenhatosok áldozata nem volt hiábavaló: küzdelmük megalapozta az ország mai szabadságát. A magyar kormány 2013-ban hivatalosan nemzeti gyásznappá nyilvánította ezt a napot.

A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) és a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség szervezésében a Pásztor Ferenc Közösségi Házban zenés-irodalmi műsorral emlékeztek meg az 1956-os forradalom áldozatairól. Az egybegyűlteket Jakab Eleonóra, a KÉSZ beregszászi csoportjának vezetője köszöntötte. Elmondta, hogy a három évvel ezelőtt alakult szervezetük első megmozdulása éppen az '56-os forradalom évfordulójára szervezett rendezvény volt. Azóta minden évben tartanak megemlékezéseket. Idén rendhagyó módon nem az október 23-i ünnepnapra, hanem november 4-re, a forradalom leverésének gyásznapjára időzítették.

Megosztotta gondolatait a jelenlévőkkel Molnár János római katolikus esperes-plébános is, aki hangsúlyozta: ahogy az '56-osok kitarítottak, úgy nekünk is ki kell tartanunk, és ki is fogunk tartani, mert a magyar embert a történelem folyamán nem lehetett megtörni, megfélemlíteni és félreállítani. A magyar embernek gerince volt és van, és

nyelvünk, kultúránk és önazonosságunk megőrzésében.

Ezután a gálócsi ellenálló csoport egyik tagja, az 1956-os emlékéremmel kitüntetett Molnár László visszaemlékezését hallhattuk, aki iskolás volt, amikor Magyarországon kitört a forradalom. Mint elmondta, a felnőttek esténként körülülték a telepési rádiót — amelyen, ha recsegve is, de fogni lehetett a Szabad Európa Rádió adását —, onnan próbáltak információt szerezni az eseményekről. Azt remélték, hogy a trianoni szerződéssel megcsönkített anyaország most magára talál, és a szabadsághar-

és gyűjteni kezdték a falu határában fellelhető második világháborús fegyvereket, töltényeket. 1944 őszén Gálóc közelében egy hónapig folytak a frontharcok, így nem volt nehéz lőport, puska- és ágyugolyót, gránátot, aknát, karabélyt találni az erdőben és a legelőkön. A titokban összeszedett fegyvereknek a csoport legfiatalabb tagja, Molnár László lett a raktárosa, aki mindent gondosan ládába rakott, és elrejtett otthon a csűrben.

egyenes tartása mindenki előtt. Végül Isten áldását kérte nemzetünkre, hogy minden nehézség közepette segítsen bennünket

Az események hatására hárman — Molnár László, Perduk Tibor és Pasztellák István — „ellenálló csoportot” szerveztek,

A forradalom második évfordulóján aztán akciót szerveztek: felhívást fogalmaztak meg, amit Pasztellák István október 23-a hajnalán két helyen is kiragasztott a faluban. „A véreskezű szovjet diktátorok vérbe fojtották a magyar forradalmat...” — hirdették a plakátok, amelyek hamarosan a helyi párttitkárhoz kerültek. A KGB még aznap nyomozni kezdett a tettesek után, s hamar eljutottak a fiatalokhoz, akiket letartóztattak. A kihallgatásokat követően összeszedték a rejtetegetett fegyvereket. A karhatalom nem hitte, hogy az iskolásoknak nem volt felnőtt felbujtójuk. A gálócsi származású, akkoriban Huszton szolgáló Gecse Endre református tiszteletesre akarták rábizonyítani, hogy kapcsolatban állt a magyar felkelőkkel, és a gyerekeket is beszervezte. A lelkész végül a kihallgatások során halálra verték. A fiúk is megszenvedték a magukét: ketten börtönbüntetést kaptak, az akkor még fiatalokú Molnár László megúsza azzal, hogy hetente jelentkeznie kellett a körzeti KGB-s tisztnél.

A tartalmas beszámoló után a rendezvény kulturális részében a Krajnikné Hegyi Irén által összeállított zenés irodalmi műsorban az alkalomhoz illő versek, énekek hangzottak el a gyülekezet tagjainak előadásában. A kisiskolástól a nyugdíjasig minden korosztály színpadra lépett. A szívhez szóló, megható műsort Békésiné dr. Lukács Angéla, a beregszászi magyar külképviselet konzulja köszönte meg.

Végül a megemlékezőket szeretetvendégség várta, ahol kötetlen beszélgetések során alkalmuk nyílt megvitatni a látottakat-hallottakat.

Szemere Judit

1956, te csillag

A magyar nép október 23-án méltatja az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulóját. Nemzeti ünnepünk alkalmából Magyarország Ungvári Főkonzulátusa, Beregszászi Konzulátusa, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) közös szervezésében Ungváron megemlékezésre került sor. Az ünnepségek vendége volt Dr. Trócsányi László, Magyarország igazságügyi minisztere.

Az egykori KGB megyei központjának épülete előtt álló 1956-os emlékműnél közösen emlékezett meg a két kárpátaljai magyar külképviselet, valamint a KMKSZ és az UMDSZ az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc hőseiről és áldozatairól, majd az emlékezők az esőben gyalog átvonultak az ungvári börtönhöz, ahol megkoszorúzták az épület falán elhelyezett emléktáblát. A két helyszín jelképes, hisz egykor az ungvári KGB-székház pincéiben és az ungvári börtönben tartották fogva, és ezekben az épületekben kínozták meg azokat a magyarokat, akiket Magyarországról szállítottak Ungvárra, illetve azokat, akiket Kárpátalján vettek őrizetbe.

Buhajla József ungvári magyar főkonzul az ünnep alkalmából mondott beszédében hangsúlyozta: „’56 tiszta forradalmát az utca népe indította. Azok a fiatalok, akik az ostromban születtek, akik nélkülözésben, diktatúrában nőttek fel, akiket az elnyomó hatalom zsigeri gyűlölete és a szabadság iránti mérhetetlen vágy szenvedélyes hőskökké gyúrt, akik megértették, hogy mit követel a nemzet, és tudták: most meg kell védeniük a hazát.” A főkonzul emlékeztette a jelenlévőket, hogy a szabadságot ma is, holnap is, minden nap meg kell védeni, és ebben a nemes feladatban minden magyarra szükség van.

Hennagyij Moszkalj, a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal vezetője köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a magyar forradalom volt az első, amely szembe mert szállni a szovjet totalitárius rezsimmel. Kijelentette, hogy Kárpátalján is nagyon sok támogatója volt az ’56-os magyar forradalomnak, és nem csak a magyarok között. „Dicsőség a magyar forradalom hőseinek!” – zárta gondolatait magyarul Kárpátalja kormányzója.

Brenzovics László, a KMKSZ elnöke,

Ukrajna Legfelsőbb Tanácsának képviselője hangsúlyozta: az 1956-os magyar forradalom a magyar történelem egyik legdicsőségesebb lapja, amikor az elnyomott és kifosztott magyar nemzet egyszer csak azt mondta: elég volt! A történészek még vitatkoznak azon, hogy mik voltak az

okai, és pontosan hogyan zajlottak az események, azonban egy biztos: a magyarság akkor elsősorban a szabadságért, a demokráciáért, a függetlenségért, nemzeti szimbólumaiért harcolt. Annak ellenére, hogy a kárpátaljai magyarság még jelentősebb elnyomás alatt élt a Szovjetunióban, mint a magyarországi magyarok, szép példáját mutatta a szolidaritásnak. Fiatalok különböző akciókat szerveztek a forradalom támogatása céljából, amiért később meg is kapták büntetésüket.

„1956 talán a legnagyobb mértékben járult hozzá a kommunista rendszer felbomlásához, mert a forradalom után az elvesztette erkölcsi alapját, akik addig hittek benne – különösen a nyugati értelmiség

körében –, azok is kiábrándultak belőle” – hangsúlyozta a KMKSZ elnöke, majd megköszönte a magyar társadalomnak és a magyar kormány jelen lévő miniszterének, Trócsányi Lászlónak, hogy most, amikor a kárpátaljai magyarság oktatási rendszeréért és nyelvéért vívja küzdelmét, maga mögött tudhatja Magyarország támogatását. Ugyancsak köszönetet mondott a küzdelemhez nyújtott támogatásért Kárpátalja kormányzójának és a Kárpátaljai Megyei Tanácsnak.

Zubánics László, az UMDSZ elnöke kiemelte: „Nem idegen tankoktól és koncepciós perekétől kell napjainkban félnünk, hiszen sokkal alattomosabb férgék rágják közösségünk fájának gyökereit. Legszenőbb értékeinket, anyanyelvünket, az anyanyelven való oktatás jogát próbálják meg iskoláinkon kívülre szorítani.

Fontos, hogy higgyünk egy jobb, szebb, könnyebb világban, és támogassuk egymást, mert közösen mindig könnyebb”.

Milován Sándor 1956-os elítélt, a KMKSZ tiszteletbeli elnöke felidézte az akkori eseményeket: „1956-ban a magyar forradalmat vérbe fojtották az orosz tankok Amerika és a nyugati világ hallgatóságos jóváhagyásával, és helyreállt Európában a Jaltában kidolgozott »rend«. Magyarországról százezrek külföldre menekültek, sokan meghaltak, és még többen börtönbe kerültek még a környező országokban is, köztük én is, tizenhat évesen.” Elmondta, hogy ukrán anyanyelvű sorstársaival milyen parázs vitákat folytattak, s hogy ezek ellenére hány dologban értettek mélységesen egyet. „Azt viszont sohasem gondoltam volna – mondta –, hogy a szabad Ukrajnában veszélybe kerül a magyar oktatás ügye.” Milován Sándor felhívta a figyelmet arra is, hogy az ukrán szélsőségesek részéről hangoztatott szeparatizmus vádja igencsak veszélyes, mivel megbonthatja azt a sok évszázados együttélési kultúrát, amelyre oly büszkék vagyunk itt, a Kárpátok tövében.

A Kárpátaljai Megyei Zenei-Dramai Színházban Trócsányi László igazságügyi miniszter mondott ünnepi beszédet, aki tolmácsolta a magyar kormány üdvözlését. A kárpátaljai magyarok voltak a leginkább elzárva a többi magyar nemzetrésztől a szovjet időkben, ezért különös tisztelet érdemelnek részünkről, hogy a rendkívül nehéz körülmények között is megőrizték anyanyelvüket és önazonosságukat –

'56-os megemlékezés Beregszászon

mondta, majd emlékeztetett arra, hogy a történelem folyamán a mai Kárpátalja területe több államhoz is tartozott, de a népessége állandó maradt. Nekünk, magyaroknak a Kárpátalja szó hallatán történelmünk fontos helyszínei és képei vonulnak fel a szemünk előtt: Beregszász, Munkács, Huszt, Rahó, Técső és persze Ungvár – tette hozzá.

Emlékeztetve arra, hogy 1956-ban Kárpátalja és Ungvár is annak az országnak a része volt, amelynek a csapatai leverték a forradalmat, rámutatott: nemcsak a helyi magyarság volt áldozata annak a zsarnokságnak, amely ellen Magyarország népe felkelt, hanem Kárpátalja minden nemzeti közössége szenvedett elnyomást.

A magyar nemzet egységének fontosságáról szólva a tárcavezető kiemelte: ha a kárpátaljai magyarok közösségének fennmaradását és fejlődését elő kívánjuk segíteni, akkor első helyen az anyanyelven történő tanulás kérdését kell említeni. „Méltatlan lenne az ünnephez, ha elhallgatnám: nem tudunk napi-rendre térni az anyanyelvi jogok súlyos szűkítése felett az ukrán törvényhozás részéről” – hangoztatta, utalva a kisebbségi jogokat sértő oktatási törvényre. „Reméljük,

hogy ukrán barátaink is felismerik, hogy ott, ahol a kisebbségek nem érzik jól magukat, hamarosan a többségi nemzet tagjai sem fogják, s ezért felülvizsgálják a tanügyi jogszabályt” – mondta, hangsúlyozva: „a magyarság nemzetközi egyezményekben rögzített nyelvi jogaiért határozottan kiállunk”.

A kárpátaljai ünnepi megemlékezések méltó és felemelő befejezése volt a Koltay Gergely által 1976-ban alapított, nemzeti rockzenét játszó Kormorán együttes nagysikerű koncertje.

KH-összeállítás

Beregszász közössége október 23-án a vasútállomás előtti téren tavaly felállított emlékműnél méltatta az 1956-os magyar forradalom 61. évfordulóját. A himnuszok elhangzása után Torzsa István, Magyarország

beregszászi külképviseletének konzulja köszöntötte az egybegyűlteket. Ünnepi beszé-

dében a diplomata felidézte a 61 évvel ezelőtti eseményeket, amelyek megváltoztatták a huszadik század történelmét. Hangsúlyozta: hősnek nem születik az ember, hőssé a körülmények, a történelem teszi azt, aki arra méltó. Azokat a diákokat, akik október 23-án az utcára vonultak, mert elégük volt az elnyomásból, és azokat az egyszerű magyar embereket, akik 1956 októberében odaálltak a diákok mögé, ma már méltán nevezhetjük hősöknek. Nem gondolták ők akkor, hogy megrengetik a nagy Szovjetuniót, és mégis sikerült, mert bár nem volt fegyveres erejük, de volt lelki erejük – mondta,

majd hozzátette: az, hogy Magyarországon

1989-ben megdőlt a kommunista rendszer, '56-nak is köszönhető. Akkor is diákok indították el a változást, és '89-ben is volt egy fiatalokból álló párt, amely mára az ország meghatározó ereje. „A magyar népet hosszú időre nem lehet szolgásgorba taszítani, a magyar népnek megvan a szabadságvágya – folytatta a konzul. – Nyilván más nemzetekről is elmondható ez, de azt, hogy olyan változást hoztak volna a XX. század történelmében, mint amit hozott Magyarország, az kevés nemzetről mondható el. Ötvenhatos hőseinket nem felejtjük, nem felejtethetjük, hisz mindaz, ami ma Magyarországon történik, nagy mértékben az ő bátor

tetteiknek köszönhető. Bár még koránt sincs minden rendben, számtalan problémával kell szembenézni, de Kárpátalja népe fölött is kisüt majd a nap.”

Hartyányi Jaroslava, a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület elnöke, a magyarországi ukránok parlamenti szószólója ukránul köszöntötte a megjelenteket. Hangsúlyozta: a kisebbségben élő népeknek – a magyaroknak itt, Kárpátalján, a magyarországi ukránoknak odaát – az a feladatuk, hogy megőrizték anyanyelvüket, kultúrájukat. Mint mondta, azzal, hogy anyanyelvén szól a megjelentekhez, szolidaritását fejezi ki a kárpátaljai magyarokkal az oktatási törvénnyel kapcsolatban, majd hozzátette: azért is jöttek el együtt ünnepelni ezen a napon

az itteni magyarokkal, hogy demonstrálják: az egyszerű emberek, népek közötti mélyen gyökerező barátságot soha senki nem szakíthatja szét.

A beszédek elhangzása után Deák Alexandra, a Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középiskola diákja elszavalta Sajó Sándor: *Magyarnak lenni* című versét, majd a Kodály Zoltán nevű viselő művészeti iskola tanárainak énekkara adott elő egy az alkalomhoz illő kórusművet.

Ezt követően a járás és a város vezetői, a társadalmi szervezetek képviselői elhelyezték

a kegyelet koszorúit az emlékműnél.

Az esemény résztvevői az Európa-Ma-

gyar Ház udvarán lévő '56-os emléktáblánál is fejtejtették, s Babják Zoltán polgármester köszöntő szavai után elhelyezték az emlékezés virágait.

Sz. J.

Közös múltunkból tanulva közösén építsük a jövőt!

Kárpátalja történetét bemutató állandó kiállítás nyílt az ungvári várban

A Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Helytörténeti Múzeum és a Nyíregyházi Jós András Múzeum szakmai együttműködésének és a magyar kormány támogatásának köszönhetően, a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal és a megyei tanács közreműködésével november 21-én került sor a *Kárpátalja története a VIII. századtól 1920-ig* című állandó kiállítás ünnepélyes megnyitójára.

Az ungvári helytörténeti múzeum az idei év elején kezdeményezte a megye történelmét bemutató állandó kiállítás létrehozását, és a tárlatnak helyt adó romos épületrész felújítását. A kezdeményezést felkarolta a kormánybiztosság, és 2017. június 12-én aláírták az együttműködési szándéknyilatkozatot a projekt megvalósításáról. A tervet a megyei vezetés is támogatta. A szakmai hátteret a Nyíregyházi Jós András Múzeum és a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeum között megkötött együttműködési megállapodás biztosította. A program megvalósítására a Miniszterelnökség és a Bethlen Gábor Alap utalt ki pénzügyi forrásokat, a projektgazda a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet volt.

A jelentős kronológiai szakaszt és történelmi anyagot lefedő kiállítási anyag összeállítására a modern kor szakmai és műszaki lehetőségeit felhasználva került sor, abból a megfontolásból, hogy megőrizték és a nagyközönség számára is hozzáférhetővé tegyék a történelmi múlt értékeit, új utakat mutassanak a nemzetek és az államok közötti együttműködés számára. A projekt sikeres megvalósítása konkrét bizonyítéka Ukrajna és Magyarország határmenti együttműködésének a kultúra – esetünkben a múzeológia – kérdéseiben.

A kiállítási anyag interaktív program-elemei nem csupán a 21. század technikai kihívásainak felelnek meg, illetve mutatnak hiteles képet Kárpátalja történetének egy-egy fontosabb korszakáról, de pozitív élményekkel gazdagítják mind a kárpátal-

jai embereket, mind pedig az ide látogató turistákat.

Az intézmények közös munkájának eredményeként létrejött projekt három részből tevődött össze. Egyrészt a magyarországi múzeumi anyagok feltérképezése, a kiállítandó tárgyak beszerzése, valamint interaktív programok összeállítása a nyíregyházi múzeum gondozásában, másrészt a kárpátaljai múzeumi anyagok feltérképezése, kiállítási anyagok összeállítása a kárpátaljai helytörténeti múzeum kezelésében, végül a tárlat helyszínül szolgáló helyiségek felújítása, ami szeptember 15-től november 18-ig tartott.

Dr. Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke a vendégek bemutatását követően kiemelte: fél évszázad alatt ez az első gyűjteményes kiállítás, amely történelmi hűségre és művészi kivitelezésre törekedett. A kiállítást a várépület négy egymásba nyíló termében, egy különálló vetítoszobában és egy hosszú folyosón rendezték be, összesen 500 m²-en, különböző látványelemek, az interaktivitást biztosító technika és múzeumpedagógiai program bevonásával, amely megfelel a XXI. század elvárásainak.

Dr. Grezsa István, a Miniszterelnökség Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének és összehangolt fejlesztési feladatainak kormányzati koordinációjáért felelős kormánybiztosa a megnyitón elmondta, hogy a legnagyobb örömet az jelentené számára, ha itt minél több látogató, köztük magyar, ukrán és más nemzetiségű diákok és tanáraik megismernék Kárpátalja múltját, megvitátnák, s a párbeszédet a megértés uralná a kárpátaljai nemzetiségek képviselői között a jövőben.

Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára kihangsúlyozta, a nagy történelmi időszakot átfogó állandó kiállítás a magyar és ukrán fél szoros szakmai és politikai összefogásának köszönhetően jöhetett létre, ami a két múzeum, a kormánybiztosság és

Kárpátalja vezetése közötti gyümölcsöző együttműködést jelzi.

– A magyar kormány részéről a kormánybiztosság 108 millió 400 ezer forinttal járult hozzá a kiállításához – mondta a politikus, kiemelve a sokrétű támogatást, amelyet Magyarország az elmúlt években nyújtott Kárpátaljának a gazdasági, a kulturális és a szociális szférában. – Tesszük mindezt azért, hogy az itt élő emberek a szülőföldjükön tudjanak boldogulni, itt alapítsanak családot, s a jövő generációk is itt nőjenek fel – zárta gondolatait Potápi Árpád János.

Vaszil Seba, a Lehoczky-múzeum igazgatója kihangsúlyozta, hogy a kiállítás az elmúlt hét évtized első olyan tárlata, amely tudományos alaposággal mutatja be Kárpátalja történetét.

– A kiállított tárgyak 90%-a eredeti, azokat eddig a vár pincéjében tárolták. Ezek között korabeli fegyverek, harci felszerelések, öltözetek, háztartási eszközök, bútorok, térképek, képek, dokumentumok, pecsétek, címerek találhatók.

Az állandó kiállítási anyag összeállítására céljából a múzeum szakemberei közel 2000 különféle kiállítási tárgyat vizsgáltak meg. A kiállítás keretében bemutatott tárgyak

kivitelezésében (manökenek, portrék, másolatok, makettek) Kárpátalja olyan ismert és elismert képző- és iparművészeit vonták be, mint Olga Szkakandij, Szerhij

majd otthont. A tervek szerint itt iskolások, illetve egyetemi hallgatók számára tematikus foglalkozásokat, előadásokat, filmvetítéseket szerveznek majd.

Gluscuk, Vaszil Kohutics, Ihor Szlivka, Szerhij Tyaszko, Mihajlo Beleny és mások.

Dr. Rémiás Tibortól, a nyíregyházi Jósa András Múzeum igazgatójától megtudhattuk, hogy az enteriőrök kialakításában és a fegyverek másoltatásában, valamint az interaktív anyagok összeállításában segítettek.

Az UMDSZ nevében dr. Spenik Sándor, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács (UMNT) elnöke Illyés Gyula Magyarsáért-díjat (a Kárpátaljai Magyar Nívódíjak egyik kategóriája) adományozott Grezsa Istvánnak önzetlen munkájáért, amellyel hozzájárul Kárpátalja és az egyetemes magyar közösség fejlesztéséhez, Klisza Krisztinának és Mihajlo Dzsahmannak, a múzeum munkatársainak lelkiismeretes munkájukért egri utazási utalványt ajándékoztak.

Mihajlo Rivisz, a Kárpátaljai Megyei Tanács elnöke elmondta, hogy a történelem az, amit örízni kell az emlékezetünkben, mert a tények megoldhatnak egy-egy vitát, elősegíthetik az új kapcsolatok építését, és megmutathatják, hogyan kell fejlődnünk, és merre vezet az utunk.

– A vár történelmi épületében most, amikor sokat hallunk a nyelvi kérdéstről, itt csak egyetlen nyelv szólal meg, a történelem nyelve, és ebben nem lesznek viták – hangsúlyozta az elnök és reményének adott hangot, hogy sok turistát vonz majd a kiállítás.

Nemcsak kárpátaljai, de régióközi szempontból is újításnak számít az interaktív szoba kialakítása, amely a jövőben múzeum-pedagógiai foglalkozásoknak ad

A kiállítási anyag összeállításakor a szakmai felügyeletet ellátó múzeumok elsősorban abból a szempontból indultak ki, hogy a rendelkezésre álló eredeti tárgyakra építve – amelyek eddig megfelelő kiállítási helyiségek

hiányában a raktárakban várták jobb sorsukat – olyan történelmi „útvonalat” állítsanak össze a felnövekvő nemzedék számára, amely mellett, hogy a soknemzetiségű Kárpátalja valós történelmi múltját prezentálja, rámutat azokra a kapcsolódási pontokra, amelyek a két szomszédos nép, a magyar és az ukrán történelmét összekötik.

A 8. századtól az első világháború végéig terjedő időszakot felölelő anyag európai színvonalú körülmények között mutatja be azt a hatalmas történelmi értéket, amelyet Kárpátalja képvisel, megmutatva azokat a mozaikkockákat, amelyet az elmúlt évszázadok során egymás mellé simulva egy egységes képet mutatnak – a békés együttéléstől a szabadságküzdelmekben való közös részvételig.

A *Kárpátalja története a VIII. századtól 1920-ig* című kiállítás színvonalát tekintve megállja helyét Közép-Kelet-Európa hasonló gyűjteményei között. Bizonyítéka egy történelmi folyamatosságnak, az európai értékek bemutatása és biztatás arra, hogy hasonló kiállítások létrehozásával sikerül elkerülni a különféle spekulációkat, amelyek a történelmet övezik. A kiállítás egyfajta beruházás a jövőbe is, hiszen a felnövekvő nemzedékek toleranciára való nevelése egyfajta továbblépés Ukrajna Európába tartó útján.

A szervezők és a kivitelezők ezúton szeretnének köszönetet mondani mindazoknak, akik munkájukkal, szakmai tanácsaikkal segítették a kiállítás megvalósítását.

r. v. – z. l.

Megrázó dokumentumfilm az elhurcoltakról

„A lélek a túlvilágon csak akkor nyugszik meg, ha akad a földön valaki, aki élete igazságát kimondja.”

(Hamvas Béla)

Október 20-án zsúfolásig megtelt a budapesti Duna Palota Széchenyi terme, ahol bemutatták a *Kárpátaljai tragédia* című dokumentumfilmet. A Gulág-Gupvi Emlékbizottság által is támogatott 52 perces film forgatókönyvírója és rendezője Hajduk Márta, vezető operatőre Vass Tamás, a zenei szerkesztője Darázs Erzsébet.

A rendező munkája során óriási mennyiségű fotót és írásos dokumentumot használt fel, amelynek összegyűjtését Molnár D. Erzsébet, a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Intézet munkatársa segítette.

A filmben részleteket hallhatunk a lágerek túlélőinek visszaemlékezéseiből.

A rendező a témával foglalkozó neves történészeket (Molnár D. Erzsébet, Bognár Zsolt, Dupka György, Zubánics László) és ismert újságírókat (Kulin Zoltán, Gál Emese) is megszólaltat, a XXI. századi „Lucifert” K. Debreceni Mihály újságíró alakítja, az egyik epizód szerepében Kacsur Andrást, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház igazgatóját is láthatjuk. A filmben elhangzik Marcsák Gergely fiatal kárpátaljai költő *Örök fogságban* című drámai verse, ő maga pedig egy megzenésített lágereballadát ad elő. A film készítésében közreműködtek továbbá Balázs Bulcsú, Bereczky Tamás, Debreceni Mihály, Hatos Gyula, Mohl József.

A dokumentumfilm az egykori országrész (ma nemzetetrész), Kárpátalja szinte minden magyar és német családját érintő tragédiájáról szól, amiről sokan még mindig félnek beszélni, félnek a megaláztatás körülményeinek nyilvánosságra kerülésétől, de már többen eljutottak odáig, hogy a lágerekben elhunyt hozzátartozóik neve felkerülhetett a Szolyvai Emlékpark márványtábláira és siratófalára. Az alkotás főleg a fiatalokat igyekszik megszólítani, hiszen ők azok, akik a már meglévő és a később előkerülő neveket is emlékeztette tehetik. Ahhoz, hogy tudják, miért is mennek el a szolyvai golgotához, miért és kikre is emlékeznek, meg kell ismerniük a szenvedéstörténetek folyamatos láncolatát.

A filmvetítés előtt a tiszabökényi Tiszacsillag aszszonykórus lágereballadát adott elő, Serfőző Bence pedig elszavalta a *Kárpátalja* című verset.

Az est háziasszonya, Gál Emese először dr. Szakály Sándort, a VERITAS Történetkutató Intézet főigazgatóját kérte fel, hogy mondja el véleményét a filmről, majd Erdélyi János Balázs Béla-díjas filmrendező szót elismerő szavakkal az alkotásról. A filmben szereplők közül jelen volt dr. Dupka György történész, Bognár Zsolt és a Gulágot megjárt 93 éves Fóris Kálmán. A bemutatón a Kárpátaljai Szövetség elnöksége és tagsága is nagy számban képviseltette magát.

A vetítés végén Nagy Kálmán, a film producere és Hajduk Márta valamennyi résztvevőnek megköszönte a közreműködést.

A Kárpátaljai tragédia hiánypótló, értékes, tényfeltáró alkotás, amely híven adja vissza azt a szenvedést, amelyet elődeink, vidékünk férfilakossága átélt. Nagyon reméljük, hogy ez a film eljut valamennyi tanintézetbe határon innen és túl...

Tudósítónk

Az egyedüllét nem magány

A lassan ritkuló sárga levelek között bújócskázó napfény aranyló pöttyökkel hinti be a nő fáradt arcát. Élvezi az őszi napsütést, a sugarak meleg cirógatását, ismét itt egy újabb október, suttogja maga elé.

Vasárnap délelőtt van, nem készül sehová, élvezi otthona békés csendjét, nyugalma. Kitarja a balkon ajtaját, már megszelídült a hajnali csipős levegő lehetete, kedveskedő szellő szökik a szobába, és fanyar illatot lop be magával. Megjött az én időm, itt a vénasszonyok nyara! A minap, egy ilyen aranyló őszi napon, éppen e szavakkal fogadta a barátnőjét is, aki határozottan visszautasította: ugyan már, miféle vénasszonyok nyara... most van az indián nyár! Mosolyogva emlékezik vissza: hát, ha indián nyár, akkor legyen az, még jobban is hangzik, nem emlékeztet a korunkra, az éveink számára! Bár ettől mi, mindketten... hát igen... Ám, ha jobban belegondolok, fűzi tovább gondolatait, szegény édesanyám az én koromban, már rég nem volt az élők sorában! Én meg, lám, élek... Elkedvetlenül fordít háttal a kinti ragyogásnak: viszont, ha beválik, amit a számmisztika jósolt meg, akkor nekem már csupán egyetlen év maradt hátra itt, e földi életben...

Érdekes, nincs benne semmi félelem, sem rossz érzés, ha erre gondol, pedig mostanában többször is eszébe jut a jóslat. Amennyiben igaz lesz, akkor sem tehet semmit. Isten kezeben vagyunk mindnyájan, erős az én hitem, így égi Atyámra bízom sorsomat, mormolja maga elé, és hálával gondol az Úr hatalmára. Csak hát, ebben az esetben, arra az egyetlen évre, kár volt megcsináltatni a fogait... Ami ugye nem olcsó multság, ráadásul több héten át tartó, naponta sok órák kitartást, fájdalomtűrést igénylő gyötrelme volt, amíg el nem készült. De az tény, hogy hibátlan munkát végeztek a szájában...

– Pasid sincsen, mire neked az ennyire drága és tökéletes fogsor? Nem lenne elég jó egy ki-be tehető protkó? – csengenek vissza fülébe a bántó szavak annak szájából, akitől soha nem várta volna.

– Mert én így szeretem, és így akarom – válaszolta nehezen gyűrve le magában a bántás miatti fájdalmat, meg a torkát fojtogató könnyeket, melynek legfőbb kiváltója a tetemes költség. A feleslegesen kiadott, valóban sok pénz, amelyet, a kérdező szemszögéből nézve, inkább neki kellett volna odaajándékozni. Mégsem haragszik rá... most sem... inkább végtelenül szomorú és csalódott. Mert a másíknak a szavaitól a közöttük lévő, egykor sziklaszilárdnak hitt szeretet falán ismét egy újabb repedés keletkezett, a már meglévők pedig még inkább elmélyültek. Aztán feledve a sértést,

a bántást, halkán maga elé kuncog: hű, az lenne csak nemvárt knock out, ha valóban beválna a jóslat, amiről eddig senkinek nem tett említést, s egy év múlva tényleg elpatkolna, szájában a drága, új fogakkal! Gondolatban legyint rá, de addig is élvezi, sőt, örül neki; mennyivel más lett az arca, magabiztosabb a megjelenése... Belepillant a tükörbe: a gyermekemnek és családjának köszönhetem, akik nem kis áldozatot vállaltak értem. Naponta vittek és hoztak, mert a legjobbat akarták nekem. A fiamnak volt igaza, aki erre az orvosra szavazott. Ilyen lelkiismeretes, pillekező fogorvossal, amilyen a doktornő, no meg a vele együtt dolgozó lánya, aki nemcsak szép és kedves, hanem nagy tudású szájsebész is, mi tagadás, nagyon ritkán találkozok az ember...

A tükörszótalkáról sórarakozottan emeli fel az ósdi, sérült, kopott, lemezfából készült csokoládés dobozt. Jó hogy eszébe jutott. Mennyire örült volna Bori, a talpraesett, helyes riporternő, hogyha előbb gondol erre a skatulyára... Nyáron, amikor nála jártak a szülővárosában ezek a filmesek, a régi, valós otthonában, ahol filmre vették a beszélgetésüket... De már tud róla, és jön érte. Óvatosan tartja a kezében: több mint százéves... A múlt század elejéről való, és az anyámé volt. Ő kapta ajándékba a legkedvesebb barátnőjétől, Ilonka nénitől, aki egy pesti kirándulásáról hozta anyunak ajándékba. Ilonka néni... én őt már nem ismertem, vagyis nem emlékszem rá – tűnődik el az anyjától oly sokszor hallott néven eltöprengve. Túl kicsi voltam még, amikor gettóba vitték őt a lányával együtt. A férje nem érte meg a zsidóüldözést, jóval előtte meghalt. Aztán sem Ilonka néni, sem Klárka nem jöttek többé haza, mindketten ott haltak meg valamelyik haláltábor gázkamrájában.

Megborzong: milyen hűvös lett hirtelen, pedig a nap most is ragyogva süt, sugarai vigasztalóan aranyozzák be a szobát. Anya nagyon szerette Ilonka nénit, életében több, ennyire igaz barátnője már nem is volt. A fehérneműs szekrényben őrizgette ezt a dobozkát, ebben tartotta a csipkés zsebkendőit, amit csak vasárnaponként vett elő, és tett be a ridiküljébe, ha templomba ment. Kisgyermekként sokszor vele voltam én is, s az istentisztelet alatt többször kivettem táskájából a zsebkendőt, aminek anyja nem igazán örült. Beszippantottam a selyemkendőcske különlegesen finom csokoládéillatát, amelyet a kis skatulya éveikig megőrzött. Jó lett volna megköstölni, bele-

harapni a valamikori bonbonok egyikébe, ami benne volt, abban a háború utáni, nincstelen világban. Anya eltúrta, hogy játszom vele, mert legalább addig csendben maradtam. Igaz, rám parancsolt, bele ne fűjjam az orromat a himzett zsebkendőjébe, és ha megnéztem, azonnal tegyem vissza a táskájába. Istenem, de régen volt! Lehet, jobb lett volna, ha tovább játszhatok vele, mert akkor nem firkáltam volna tele a padot a ki tudja honnan került tintaceruzával. Az az irkafirka a mai napig megvan, amikor a templomban vagyok, visszaköszön nekem az előttem álló pad pereméről... Forogtom kezemben a dobozt, és betűzöm a fedelébe beleégetett, már színevesztett, kifakult százéves írást, amit oly sokszor láttam, hogy behunyt szemmel is el tudom olvasni: Kugler Henrik, Gerbeaud.

Maga előtt látja az anyja arcát, amint vasárnap reggel, istentiszteletra indulva, szertartásosan előveszi a dobozkát. Óvatosan tartotta a kezében, akár valami becses kincset, és amíg nézte, a szeme mindig furcsán elhomályosodott. Hogy a doboz egyik része megrepedt, sőt, le is tört egy darab az oldalából, az már anyja halála után történt. A gyermekei kezemunkája... Igaz, idővel visszaragasztotta, ami többé-kevésbé sikerült is, de nem a régi. Mégis megőrizte. Most pedig odaajándékozta annak a híres amerikai múzeumnak, amelyik éppen az ilyen tárgyakat gyűjti. Anyukámért teszem, suttogja maga elé. Életében nem túl gyakran, nagyon kevésszer mondtam neki, hogy szeretem. Igen, többször kellett volna... Ha én meghalok, senki nem tartja már fontosnak, nem lát majd semmit ebben a kis ütött-kopott dobozkában, ami anyának olyan sokat jelentett. Sok évtizeden átívelve, egy magyar és egy zsidó lány igaz barátságának soha nem halványuló emlékét őrizgette ez a jelentéktelen kis fadoboz, a baráti szeretetnek azt az el nem múltó emlékét, amely anyukámat a haláláig elkísérte. Az utánam jövők számára nem lesz egyéb, mint egy kidobni való, haszontalan lom. Én úgy érzem, hogy az odaajándékozás gesztusával nemcsak a tárgy marad életben, hanem az én édesanyám emléke is tovább él. Ez a kis skatulya megőrzi, és tovább viszi...

Most az asszony váratlanul egy másik nevet kezd némán ismételtetni magában. Aztán csodálkozva gondolja: ez meg hogy jutott az eszébe? Jézusom, az embernek jó lenne néhanapján nagytakarítást végezni az emlékezetében. Hogy mennyi felesleges emléket őrizget az agya, igen, ideje lenne lomtalanítani. Pontosan azt kellene tenni, győzködi magát, miközben egyre ismételteti a bogáncsként belekapaszkodó régi nevet: Frank Perola... Mi ez a név, jaj, mi lehet? Aztán a felismeréstől megkönnyebbül: hiszen ez egy másik doboznak a neve! No, de miért jutott éppen most

Az egyedüllét nem magány

◀ az eszébe? Leül a pamlag szélére, és töprengve néz maga elé: miért is? Megvan! Hiszen az előbb Ilnka néni gondolt a fadóbozkát tartva a kezébe... Akinek a leánykori neve Kirschner volt, anya őt így emlegette mindig. Ez a másik meg egy bordó zománcú pléhskatulya volt, sokáig tő meg cérna állott benne, a tetejére az volt ráírva, hogy Frank Perola, hogyha jól emlékszik... Eredetileg illatos örölt kávé volt benne, amit Farbenblum nénitől kapott anya ajándékba, dobozostól. Eltűnődik a felismerésen: ő is zsidó volt! De ennek nem volt semmi jelentősége, mindenkinek természetes volt... Vajon jól emlékszik még a néni nevére? Érdekes, a szomszédasszony keresztnevét nem őrizte meg az emlékezete, pedig naponta átjött anyához. Szerette a nénit, sok gyereke volt, és jókat lehetett játszani velük. Ő mindig csak a vezetéknevén szólította, az asszony pedig így hívogatta magukhoz: gyere át hozzánk kisbecses, az öreg zsidóasszony finom flódnit sütött, és te nagyon szereted... Ezen megint eltűnődik: miért mondta magáról, hogy öreg, hiszen a gyerekei mind kiskorúak voltak, igaz, nála azért jóval idősebbek... Most, visszagondolva, úgy tűnik, hogy fiú volt valamennyi, bár ez sem biztos, de talán éppen e miatt kedvelte őt annyira az asszony... Egyszer hitte el neki, hogy tényleg öreg, amikor náluk volt és a néni valamiért levette fejéről a parókáját. Akkor kopaszon tényleg borzasztó öregnek látta, és nagyon megijedt tőle. A nő nevetve mondta neki: ne félj, lenne nekem hajam, sok is, de a mi vallásunk úgy kívánja, hogy amikor férjhez megyünk, le kell nyírni a hajunkat, kopaszra. Hiszen az előbb mégis volt haja, mondta ő értetlenkedve. A néni nevetve tette fel fejére a szép barna parókát: látod, most is van! A nő férjére nem emlékszik, az ő hároméves agya csak a néni emlékét fogadta be megőrzésre. Kedves asszony volt, tőle kapta anya a szépen fénylő, bordó pléhdobozt. Ami a dobozra volt írva, később, iskolásként tudta csak elolvasni, lám, még ma is emlékszik rá. De arra már nem, hogy pontosan milyen helyesírással volt írva.

Aztán őket is gettóba zárták, de előtte fel kellett tűzniük a sárga csillagot. Még a gyerekeknek is. Akkor követelőzve kérte anyját, neki is tűzzenek a mellére egy olyan sárga csillagot, amilyen a fiúkon van. Farbenblum néni magához ölelte, és halkan súgta a fülébe: Isten őrizzen meg téged ettől, kis becesem! Egy este már sötétedett, amikor átjött hozzájuk a néni, s egy éppen olyan Frank Perolás dobozt rejtegetett a kabátja alatt, amelyet anyának adott. Vele jött a legidősebb fia is, aki a hátán nehéz batyut cipelt...

Ősz volt, már korán sötétedett, kinn nem sok ember járt, és a néniék félve jöttek át hozzájuk az utca túloldaláról. Kérem, fordult anyához, segítsen rajtunk, rejtse el az ékszereinket, hátha egyszer hazajövünk, legalább ennyi értékünk maradjon meg, amivel újra kezdhethetjük az életet. Ma éjjel vagy hajnalban elvisznek minket is a gettóba, hiszen közülünk az utcában már nem maradt egy család sem... Anya kétségbeesve mondta, hogy nem meri vállalni, megtenni, hiszen sokan tudják, hogy jóban vannak, ezért bármikor jöhetnek hozzánk házkutatást tartani, s akkor minden oda-vész! Az ágyneműt, a porcelánt, meg ami a batyuban van, hagyják itt, azt megőrzi nekik, ha hazajönnek, itt találják, igéri! De értse meg, az aranyat nem, semmiképpen sem! A maguk házában vastagok a falak, a pincéjük mély és kőből épült, találnak helyet, ahová eldughatják az ékszereket... Vagy a pincében vagy az ajtótokban, sőt, a rakott tűzhely alá is betemethetik, csak igyekezzenek, rejtsek el mielőbb! Sírva borultak egymás vállára a néniel, aztán anya kipakolta a batyuból a drága porcelán teáskészletet meg a márkás nippeteket, és cipődobozokba rakva a saját cipői közé tette. A párnákat, paplanokat, az ezüst étkészletet, az ebédlőszervizt bevitték a nagypapa szobájába, és elrakták a szekrényébe, az ágyneműt bevetették a nagypapó ágyába. Most pedig siessenek haza, mondta anya sürgetve, és találjanak egy jó, megbízható helyet az értékeiknek. Így dobozostól rejtsek el!

Ezt a két nippet és a herendi gyertyatartót tegyék külön, mert a kislánynak szeretném ajándékozni – nyújtotta felém elcsukló hangon a néni az addig kezében szorongatott szép dísztárgyakat. Ez a gyertyatartó nem a zsidó hit jelképe, de értékes és a szívemnek nagyon kedves. Közeleg, jön a karácsony, gyűjtsanak meg benne két szál gyertyát: az egyik égjen az ünnepük tiszteletére, a másik meg értünk, a családomért. Így majd emlékezni fogsz énám, az öreg zsidóasszonyra, kisbecsesem, te... Ha már nem leszek, hogyha többé nem jönnék haza...

Az asszony sóhajtva néz a vitrinén álló értékes gyertyatartóra. Istenem, hány karácsony múlt el azóta, mennyi gyertya égett le abban a kétkarú gyertyatartóban! Az asszony tényleg nem jött vissza soha többé. Anyám hordott nekik enni a gettóba akkor is, amikor Ilnka néni és Klárka már nem voltak ott... Őket elvitték egy korábbi transzporttal. Egyszer az egyik őrmester azt mondta neki, ha még egyszer látja, hogy ennivalót hozott, őt is a zsidók közé csukja. Anyám nem vitatkozott vele, hanem azon

túl a hátsó kerítésen át adta be az élelmet a szomszéd családnak, egy emberséges tizedes segítségével.

Az öt Farbenblum fiú közül csak a legkisebb jött haza Auschwitzból, tüdőbeteg. Anya befogadta pár éjszakára, a konyhában aludt a dikón, de kérte, hogy mielőbb menjen el, mert vért köpött és megállás nélkül köhögött. Nagyon sajnálta, de engem féltett, hiszen még mindig kicsi voltam, ezért igyekezett megóvni a betegségtől. Néhány nap múlva a fiúnak sikerült bejutni a régi házukba, és szomorúan látta, hogy az értékek rejtekhelyét felfedezhették az oda önkényesen beköltözők menekültek, vagy talán inkább az orosz katonák. Mindent elvittek, csak a Frank Perola feliratú doboz ásitott üresen, összetaposva az összehasogatott, felfeszített, mocskos padlón... Anya összecsomagolta a nálunk megőrzött ágyneműt, porcelán étkészleteket, ezüst holmit, és Farbi – mindenki így szólította a fiút – vonatra szállt, s még időben átjutott a határon Kassára, az egyik rokonához. Mielőtt elment, anyám megölelte a szerencsétlen, beteg gyereket, aki nem győzött eléggé hálálkodni neki, hogy az egykori életükből származó, és a szülői házra emlékeztető, nálunk maradt holmit, mindet hiánytalanul megőrizte. Remélte, meggyógyul, és mindennek hasznát veszi az életben. Anya is bízott benne. Most, visszagondolva a történetekre, úgy emlékszik, hogy valamivel később anya örömmel újságolta a szomszédoknak: a Farbi üzent, jól van, segített rajta az akkor csodaszernek számító, Amerikából kapott injekció, a sztreptomycin, és a rokonaival együtt ki fog vándorolni Amerikába. Vajon honnan tudta, ezt sem kérdezte meg tőle soha...

Az asszony maga elé révedve nézi a fákon maradt, sárgába hajló leveleket, a sápadó színeket, ott, ahol már nem éri a napfény az alsó ágakat, ahova nem talál utat a lassan szelídülő őszi nap ragyogása.

Megteríti magának az asztalt, beteszi a mikroba melegedni a vasárnapi ebédet. Nincs benne szomorúság, jó volt ez az időutazás, a múltnak a megidézése. Úgy érzi, kellett... Bekapcsolja a rádiót, mindjárt kezdődnek a déli hírek. Amíg a rádió gombját igazgatja, arra gondol, egyedül van ugyan, de az egyedüllét nem jelent magányt. Vele vannak az emlékek. Mert az egyetlen hely, ahol a múlt most is él, az emlékezetünk. És a múltnak akkor van hatalma felettünk, ha hagyjuk, hogy meglátogasson minket, hogyha lehetőséget kap rá. Amikor időt szakítunk arra, hogy a feledés függönyét fellibbentve újraélesszük régvolt szeretteinknek, egykorvolt barátainknak az emlékét. Ilyenkor ők segítenek, számúzik életünkben a magányt. Mindig. Vagyis majdnem mindig...

Weinrauch Katalin

A versfordító pályázat eredményhirdetése

Ez év tavaszán a Beregszászért Alapítvány Beregszász szabad királyi városi rangra emelésének 770. évfordulója alkalmából pályázatot hirdetett Percjuk Ljubov egyik legszebb költeményének magyarra fordítására. A pályázati felhívást a Kárpátaljai Hírmondó idei tavaszi számában olvashatták az érdeklődők.

Percjuk Ljubov 1946-ban született Poltavában, 1964-ben költözött Beregszászra, ahol a Lembergi Műszaki Főiskola elvégzése után az építőiparban dolgozott. 2007 óta Izraelben, Tel-Avivban él. Oroszul és ukránul írt verseiben nosztalgiával és nagy szeretettel ír Beregszász egykori szépségéről, ottani barátairól. Eddig öt verseskötete látott napvilágot. Számos versét ő maga zenésíti meg. Irodalmi tevékenysége mellett közéleti szerepet is vállalt: számos ukrán nőkonferencián vett részt, több irodalmi díjat nyert. 2007-ben a város Pro Urbe díjjal tüntette ki.

A november 1-jei határidőig 7 pályamű érkezett, amelyeket a szerzők nevének feltüntetése nélkül az alapítvány kuratóriuma által felkért zsűri értékelt. A bíráló bizottság tagjai kárpátaljai és felvidéki költők voltak. Az első helyen holtverseny alakult ki. A két győztes pályaművet, Füzesi Magda és Dalmay Árpád fordítását itt közöljük.

Ifjúkorom városa Ifjúságom városa

A természetben oly törékeny minden...
Halljuk ma még a bús hegedűszót,
Szívünk is dobban, szinte észrevétlen...
Nehéz feledni mindazt, ami volt.

Tárt karokkal a hegyek elhúzódtak,
Hogy város épüljön e szent helyen,
S az embereknek, kik otthont találtak
Földjük, vizük itt mindig meglegyen.

Múlt az idő, szép lassan bandukolva,
S a völgyben lenn, hol mindent szem vigyáz
Vihartól, széltől lakóit megóvva
Egyre szépült a régi Beregszász.

Nyárfák jelölték, hol a Vérke útja,
Húsítse utak fáradt vándorát.
S asztalokon ünnepi gyertyák lángja
Hazahívhasson hegyen, völgyön át.

A nap hevétől forró kőlépcsőknek
Porát lemosta a Vérke-vizünk,
Adjunk hálát a számos nemzedéknek,
Mely megőrizte e csodát nekünk.

Fűzfák ölelte régi, árva strandunk
Vízébe most bánatot könnyezünk.
Gyermekeinknek majd mindent elmondunk,
Unokáink tudják, ha nem leszünk.

Emlékszel még, milyen volt itt régen?
Minden ablak a napra nevetett.
A langyos esők után kéz a kézben
Mezítláb jártunk az utcán veled.

A központ fái májusi színekben
Pompázva várták az első vihart.
Áldásuk adva reánk önfeledten
Rózsaszín sátruk védőn betakart.

Domboldalaink szőlői sorába
Arany szálakat szőtt a napsugár.
És nekünk ketten nem maradt más hátra,
Megőrizni, mi unokánkra vár.

Ifjú barátom, nyílnak a virágok,
Ne félj hát attól, mit hoz a jövő!
Támaszd fel bátran a régi világot,
Szeresd Beregszászt, sürges az idő!

Ne hagyj a reményt elhalni szívedben,
De ha szereted szülőföldedet,
Tedd ezt a várost, olyanná, mint régen:
Virágzóvá a szép Vérkénk felett!

Fordította: Dalmay Árpád

A természetben minden olyan könnyed...
Ábrándozhatsz a nyári ég alatt.
És hullathatod a múltért a könnyed...
És emelhetsz emlékből falakat.

A hegyek önként meghátráltak hajdan,
Hogy otthont nyerjen lábunknál a nép,
Kik tisztelték az áldott anyaföldet,
A zöld füvet, s a folyó hús vizét.

Az évek lassan-lassan elperegettek,
S a hegy tövében házak, merre látsz:
Elődeink egy várost teremtettek,
És becézték: szépséges Beregszász.

A Vérke útját nyárfasor jelölte,
Arnyat kerestünk dús lombjuk alatt,
És őrt álltak, hogy az idegen földről
A szálfagyertyák hazahívjanak.

A folyó csendben nyaldosta a partot,
Mosta a forró kőlépcsők porát.
Sok emberöltő vívta itt a harcot,
Hogy megmaradjon e csodás világ.

A néptelen, megkopott strand homokján
Múltat sírnak a szomorúfüzek.
Szóljunk múltunkról napjainknak fogytán,
Az unokánk azt hadd ítélje meg.

Volt ez a város ünnepben sugárzó,
És fényözön szállt a házak felett,
Mi eső után, mezítláb kószáltunk,
S a kirakat is visszanevetett.

A városközpont buja ragyogása
Ölelte a májusi mennydörgést,
S a virágzó fák rózsaszínű sátra
Áldón borult ránk, óvón állt körénk.

A hegyoldalak szőlőket dajkáltak,
Napfényben fürdött az egész világ,
Az volt dolgunk, hogy e csodát a mának
Gyermekeinknek őrizzük tovább.

Ifjú barátom, gondoldj a jelenre,
Amíg még nyílnak a gesztenyefák,
Keress írt a tájon ütött sebekre,
Éleszd fel újra, mentsd meg Beregszászt!

Ne hagyj, hogy a reménység porba hulljon,
Ha szereted a szülőföldedet,
Tégy azért, hogy a város megújuljon,
Viragozzék a vén folyó felett.

Fordította: Füzesi Magda

Arany – 200

A világ magyarsága 2017-ben ünnepli Arany János születésének bicentenáriumát. Folyóiratunkban is több beszámolót közöltünk arról, Kárpátalja irodalombarátai hogyan emlékeztek nagy költőnkre. Téli számunkban két verssel gondolunk a jubilánusra. Az egyiket 170 évvel ezelőtt írta a sűrű hű barát, a másikban kortársunk sorolja egy „odaátra” címzett levélben jelenünk sorskérdéseit. Mi Arany Jánosnak, a költőnek a titka? Hitelessége, amelylyel arra biztatja olvasóit: merítsenek kincseiből.

Petőfi Sándor

ARANY JÁNOSHOZ

TOLDI írójához elküldöm lelkemet
Meleg kézfogásra, forró ölelésre!...
Olvastam, költőtárs, olvastam művedet,
S nagy az én szívemnek ő gyönyörűsége.

Ha hozzád ér lelkem, s meg talál égetni:
Nem tehetek róla... te gyújtottad úgy fel!
Hol is tehetted szert ennyi jóra, ennyi
Szépre, mely könyvedben csillog pazar
fényel?

Ki és mi vagy? hogy így tűzokádó gyanánt
Tenger mélységéből egyszerre bukkansz ki.
Más csak levelenként kapja a borostyánt,
S neked rögtön egész koszorút kell adni.

Ki volt tanítód? hol jártál iskolába?
Hogy lantod ily mesterkezekkel pengeted.
Az iskolákban nem tanulni, hiába,
Ilyet... a természet tanított tégedet.

Dalod, mint a puszták harangja, egyszerű,
De oly tiszta is, mint a puszták harangja,
Melynek csengése a rónákon keresztül
Vándorol, s a világ zaja nem zavarja.

S ez az igaz költő, ki a nép ajkára
Hullatja keblének mennyei mannáját.
A szegény nép! olyan felhős láthatára,
S felhők közt kék eget csak néhanapján lát.

Nagy fáradalmait ha nem enyhíti más,
Enyhítsük mi költők, daloljunk számára,
Legyen minden dalunk egy-egy vigasztalás,
Egy édes álom a kemény nyoszolyára! –

Ezen gondolatok elmém környékezték,
Midőn a költői szent hegyre jövék fel;
Mit én nem egészen dicstelenül kezdék,
Folytasd te, barátom, teljes dicsőséggel!

(Pest, 1847. február)

Füzesi Magda

Dagerrotípiá odaátra

(Üzenet Arany Jánosnak)

ülsz egy margitszigeti padon
jó Arany Jánosunk
harangoznak a szél-pengette ágak
„én is voltam királylányka
királylányból jávorfácska
jávorfából furulyácska”
kottázza egy darázs
a lapulevél alatt

haj micsoda
megtiport Antiókhia
a forrasztófü
rég kiszáradt kiskertünkől
fától fáig faltól falig
elkóborol a néhai bárány
kikönnyezett igazgyöngyök helyett
békaporontyok lakják vizeinket
kilép a létből a lét
mintha csak tejért menne a boltba
kikaparja magát a hó alól
fekete mágiából
leprából
képtelen igazságok
homorú tükrében
meglátni magad
akkor is ha ez a csönd
már nem embernek való

összekaszabolták
a világnak
hetvenhét ágát
hetvenhét ágának
hetvenhét virágát
az elátkozott idő
fekete gyomrából
ki tudja felhozni
összeragasztatni
a messzelátó üvegcserepeit

a fák minden évben
megszülik a vihart,
esőcseppben kódolt üzenetek
jönnek a végtelenből
ki érti
ha még
anyánk sírását sem halljuk

meg kell húzni
a vízbe temetett harangokat
mindent elemésztő
tűz van a lelkek falujában
elszabadultak
az átok alatt fogant pusztulatok
fekete üszök porlad a markomban
Istenem
kiben bízatsz immár
ha rozsdás vaspántok szorítják
házadnak kapuját

testben sem
kísérjük el halottainkat
a jó pap még ki sem mondja az áment
apánk sírja felett,
kezünkben a maroktelefon
a búcsúztató éneket sem tudjuk
mibe kapaszkodjék
a hitehagyott lélek
a kötélék
elbomlik magától

ülsz egy margitszigeti padon
jó Arany Jánosunk
harangoznak a szél-pengette ágak
„én is voltam...”
mondod
és visszaballagsz a halhatatlanságba

Gyerekszáj

Karácsonyi néni voltam

Nagyon kellemes és élvezetes feladatot ruházott rám a család a karácsony előtti napon, ami maga volt az ajándékom: Zétikét, négyéves unokámat kellett felügyelnem, őriznem, szórakoztatnom, amíg édesanyja és a két nagyfi a szentes-tét előkészítő kötelességekkel birkóztak, amelyek „epicentruma” a konyha volt.

Mondanom sem kell, élveztük egymás társaságát, mint addig is minden esetben, de most kontroll nélkül és hosszabb ideig: volt meseolvasás, birkózás, autókázás, várépítés, lovagolás nagyapa hátán stb., hangos tetszésnyilvánítás háttérhangjaival.

Egy idő múltán így szólt hozzám:
– Papa, éhes vagyok. Menjünk ki, kérjünk valamit anyucitól vagy mamától.
– Tudod mit? Eredj a fürdőszobába, moss kezet, addig én elkészítem az uzsonnát, és behozom a szobádba.

Nem volt ellenvetés, tettük a dolgunkat.

Behoztam kisunokámnak egy tálcán néhány kisebb szelet sült húst, főtt tojást,

vajas kenyeret, kakaót. Nekilátott, jóízűen elfogyasztotta, majd rövid ejtőzést követően folytattuk a felhőtlen szórakozást ott, ahol abbahagytuk.

Másnap az esti órákban együtt volt a család, a Jézuska érkezését ünnepi vacsora előzte meg. Zétikénk adrenalinnal telítve, felfokozott hangulatban várta az ajándékokat. Nem volt kedve fogyasztani a finomabbnál finomabb falatokból a szülők, a nagyszülők szorgos igyekezete ellenére sem.

Egyszer csak körülhordozta tekintetét a jelenlévő asztaltársaságon, ami három kivétellel nökből állt, és határozottan így szólt:

– Papa is olyan volt tegnap, mint ti.

A nők értetlenül néztek egymásra, majd szinte egyszerre szegeztek neki a kérdést:

– Hogyhogy olyan, mint mi?

– Hát néni volt, mert ő adott enni, amikor éhes voltam.

Sz. T.

Találkoztam Józsikával

Magas, vállas, de eléggé elhanyagolt külsejű fiatalember köszönt rám a minap.

– Jó napot, tanár bácsi! – szólott mosolyogva. – Ugye, nem tetszik megismerni? Én vagyok, Józsi.

Tényleg nem ismertem meg, még így sem. De úgy tettem, mintha. Elvégre, ezt várta tőlem.

– Mit csinálsz mostanában? – kérdeztem tőle.

– Hát, semmit, munkanélküli vagyok – válaszolta meglepő önértéssel.

– És eddig, korábban? – próbáltam belekapaszkodni valamibe.

– Eddig se. Én még nem dolgoztam semmit – mondta, s közben azt fürgészte, hogy most kötekedni akarok veled, vagy csupán érdeklődöm.

Jobban végigmérem, hátha találok rajta valami ismertetőjegyet, ami felidézheti bennem gyermeki önmagát. Lehet vagy harmincéves, talán több is.

– Család van? – kérdeztem.

– Van, egy fiam meg egy lányom.

– És miből éltek? – tettem fel a kérdést, amit legszívesebben visszaszívni nék, mert talán megsértődik.

– Hol ebből, hol abból, néha felvesznek közmunkára – válaszolta egykedvűen, a legnagyobb természetességgel.

Ekkor a cipőjére tévedt a tekintetem. Erre a szakadt, félrecsámpált tákolmányra, amelynek madzag a fűzője. És ekkor rádöbbenem, hogy kivel is van dolgom. Mert egy ilyen cipőt nem lehet elfelejteni.

Boldogult általános iskolai tanár koromban tanítottam Józsikát. Rengeteget hiányzott, s amikor kérdőre vontuk, azt válaszolta, csak egy cipő van otthon, amelyet az apjával közösen hordanak. Így aztán, amikor az nincs otthon, ő nem jön iskolába. Tény, hogy a cipője legalább három számmal volt nagyobb, és madzaggal kötötték meg.

Mint lelkes, ifjú pedagógus, felmérést végeztem az osztályban „Mi lesznek, ha nagy lesznek?” címmel. Volt, aki egész kis fogalmazást írt gyermekkori álmairól, az ő papírlapján viszont egyetlen szó szerepelt: „Munkanélküli”.

– Mért akarsz te munkanélküli lenni? – kérdeztem akkor meglepetten.

– Apám is munkanélküli, már évek óta. Na és aztán? Legalább nem parancsol neki senki.

És most itt álltunk huszonöt év elteltével, egymással szemben.

– Na, én megyek, tanár bácsi – rázza meg a kezemet.

Hosszasan néztem utána. Jó ideje nem találkoztam olyan emberrel, aki ennyire meg tudta valósítani gyermekkori álmait.

Szakmai tapasztalat

Ülünk az orvosi rendelő várójában. Két takarítónő, egy idősebb és egy egészen fiatal, szinte még kamasz ráérősen kotorgatja a port a hosszú folyosón. Amikor már kissé ritkul a tömeg, felszabadul néhány szék, ezt is elunják, megtámasztják a kezükben lévő partvist, leülnek ők is, látszik, hogy inkább beszédbe elegyednének a betegekkel.

– Én nem tudom, mi lehet ezzel a gyerekekkel – panasolja egy fiatalasszony a szomszédjának. – Megállapították az orvosok, hogy tüdőgyulladásos, de csak köhög meg köhög.

– Refluxa lesz annak, nekem elhíhet – szólal meg az idősebb takarítónő. – Ez hétszentség!

Aztán egy öregúr szólal meg az ablak melletti széken.

– Én most nem azért vagyok itt – de szörnyű, hogy már hetek óta viszketek meg viszketek. És senki sem tudja, mitől – panasolja keserves ábrázattal.

– No, az meg akkor allergia lesz – adja megint a takarítónő a kéréstlen tanácsot. – Jobban teszi, ha elmegy a gyógyszerárba, és kér valamit allergia ellen.

– Hát az én derékfájásomnak mi lehet az oka? – kérdi egy terebélyes öregasszony fellelkedve.

– Magának meg gerincsérve van, ez olyan biztos, mint ahogy itt ülök.

– Gerincsérvem? Ezt még soha nem mondták – hitetlenkedik az asszony. – Pedig még tablettát is írt a doktor úr.

– Milyen tablettát? – kérdi az önkéntes gyógyító. – Sárgát vagy fehéret?

– Hát... fehéret – jön a bizonytalan válasz.

– No látja, ez a baj. A sárgát kellett volna szedni.

A kis fiatal takarítónő tátott szájjal hallgatja ezt a sok okosságot.

– No hallja, Bözsi néni, maga aztán mindenre tudja a választ – ad hangot ámulatának.

– Hát hogyan tudnám. Harminc éve vagyok a szakmában – hangzik az elégedett válasz.

Aztán felállnak, és kezükben a vödörrel meg a partvissal elismerő tekintetek tüzeiben sétálnak ki a folyosóról.

Orémus Kálmán

A megbízott

Amióta az emberek közösségben élnek, mindig volt vezetőjük. A mindenkori vezető pedig választott magának társakat, akikben megbízott.

A mi történetünkben nem akármilyen megbízotról van szó. Az eset nem mostani, kezdhethetnénk talán úgy is, hogy: egyszer volt, hol nem volt, rég volt, talán igaz sem volt!

A Szovjetunió ideje alatt Kárpátalján minden faluban – egyebek mellett – voltak mezőgazdasági megbízottak is.

Az 1945–46-os években a kolhozok szervezése idején a mezőgazdasági gazdálkodóktól elvették, azaz államosították a földeket és minden mezőgazdasági felszerelést: épületeket, lovakat, teheneket, ökröket, szekereket, ekéket, eke előtti taligákat, boronákat, és hadd ne soroljam tovább...

A szovjethatalom mindent államosított, még az embereket is, és központi utasítás, illetve felügyelet alá rendelte őket. Moszkva mindent tudott, hogy mire van szükségük az embereknek. Az állampolgárok pedig kötelesek voltak a Kommunista Párt Központi Bizottságától várni az utasításokat, és végrehajtani a kapott feladatokat. A kommunista párt megbízottjai szigorúan ellenőrizték is ezt (ahogy mostanában is egyes államvezetők saját törvényi felügyelet alá szeretnék vonni minden embert).

Az utasítás szabályai nem voltak rögzítve szigorú „törvénykönyvben”. A megbízást a megbízó szóbeli utasításai szerint és a kommunista párt érdekeinek megfelelően kellett teljesíteni. Nem volt szükség írásba foglalt utasításokra, holmi formaságokra. Ha valaki nem teljesítette a megbízott szóbeli utasításait, az másnap – jobb esetben – a KGB irodájában kihallgatáson találta magát, és ha ragaszkodott a saját álláspontjához, vagyis nem engedett a „huszonegyből”, akkor valószínűleg a GULAG-beli viszonyokat is megismerte. Az nem számított, hogy igaz volt-e vagy sem...

Egy-két évenként, téli időben „választották” a kolhoz elnökét és vezetőségét 100%-os igen szavazattal.

A zord, hideg tél után aztán kezdett tavaszodni.

1947 márciusában minden kolhoz elnöke és vezetősége megkapta az utasítást, hogy a gazdálkodóktól a szovjethatalom által elkobozott mezőgazdasági felszereléseket a kolhoz udvarán megtisztítva, összeszerelve sorakoztassák fel a tavaszi munkához.

Azt is megmondták, hogy a készenléti állapotot a megbízottak vizsgálni fogják. Természetes volt hát, hogy a kolhozok vezetőségének minden igyekezete arra összpontosult, hogy majd a megbízottak mindent a legnagyobb rendben találjanak...

A nagybégányi kolhozelnökök és emberei is igyekeztek mindent nagy szakértelemmel megcsinálni. Rendbe hozták az istállókat, kisorakoztatták a szekereket, boronákat, ekéket, és izgottan várták az ellenőrzést. A megbízott meg is érkezett. Végignézte az istállókat, és sorban megnézte az összes mezőgazdasági felszerelést.

Az elején úgy látszott, mintha mindent rendben talált volna, de amikor az ekéket vizsgálta, és meglátta, hogy az eketaligán az egyik kerék nagyobb, a másik kisebb, megváltozott az arca, szikrázott az szeme, és kijelentette: ez szabotázs!!!

És kiadta a parancsot: rögtön cseréljék át a kis kerekeket a kicsikhez, a nagy kerekeket a nagyokhoz! És megvárta, amíg átcserelelik. Az emberek próbálták ugyan kézzel-lábbal elmagyarázni, hogy ennek úgy kell lenni, ahogy van, de a megbízott nem értett sem magyarul, sem a mutogatásból. Az ellenőrzés végeztével aztán elment a pártbizottságra, és az első titkárnak feljelentést tett a szabotázsról. Az első titkár sebtében összehívta a pártbizottságot, szerencsére azonban a rendkívüli tanácskozáson volt olyan hozzáértő tag is, aki a többieknek elmagyarázta, hogy a nagy kerék a barázdában, a kis kerék viszont a még szántatlan földön gurul...

Így aztán a megbízott új parancsot adott a kolhozba, hogy az eketaligán cseréljék vissza a kerekeket...

A mai időben vajon léteznek-e ehhez hasonló felkészültségű övodai, iskolai, felsőoktatási, mezőgazdasági megbízottak? Az újságok nem írják róluk, mert „egyes” országokban a médiát kisajátították az államvezetők, így a kérdés költői marad...

Hudák Rudolf

ELISMERÉSEK

* Szeptember 23-án Ungvár napja alkalmából számos díjat, elismerést, köztük díszpolgári címeket adtak át. A városi tanács képviselőinek döntése értelmében Ungvár díszpolgára lett Szalipszki Endre, Magyarország egykori beregszászi főkonzulja, aki 2010 és 2014 között tevékenykedett Ungváron főkonzul-helyettesként. A megtisztelő címet a magyar diplomata a nemzetközi együttműködés megszilárdításához, a kulturális, a sport, a tudományos és az oktatási kapcsolatok elmélyítéséhez, Ukrajna eurointegrációs törekvésének elősegítéséhez való jelentős személyes hozzájárulásáért kapta. Hasonló elismerésben részesült Janka Burjanova, a Szlovák Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának korábbi főkonzulja.

* Papp Tihamér ferences szerzetes, egykori beregszászi plébános részesült idén a Pásztor Ferenc-díjban, amely minden év októberében egy olyan személyt illet, aki áldozatos munkájával, szolgálatával hozzájárult a beregszászi római egyházközség életének kibontakozásához.

* A Charta XXI. Egyesület által november 13-án Budapesten, a Párbeszéd Házában tartott rendezvény középpontjában Kárpátalja állt. Az esten Jean Monnet-émlékérmet kapott Palojtay Márta, a Család és Élet civil szervezet egyik vezetője és férje, Popovics Béla Magyar Örökség díjas pedagógus, munkácsi helytörténész.

Palojtay Márta Budapesten nevelkedett, a cserkészlet révén ismerkedett meg Popovics Bélával, akivel négy gyermeket nevelnek. Palojtay Márta Majnek Antal munkácsi római katolikus püspök egyik közvetlen munkatársaként tevékenykedik, a lelke volt annak az akciónak, amelynek révén Kárpátalja városaiban évek óta magyar és ukrán nyelvű abortuszsel-

lenes, magzatvédő plakátok láthatók, jelentősen lecsökkentve a terhességmegszakítások számát.

Popovics Béla munkácsi középiskolákban oktat magyar irodalmat és művelődéstörténetet. Évtizedek óta kutatja Kárpátalja magyar helytörténetét. Tanulmányok, cikkek, illetve előadások formájában tette közzé munkája eredményeit, két könyve is megjelent. 2013-ban megkapta a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetését, tavaly pedig Magyar Örökség Díjban részesült.

* November 16-án Budapesten átadták a Bethlen Gábor Alapítvány (BGA) idei kitüntéseit. Márton Áron-émmel tüntették ki többek között Matl Péter munkácsi szob-

rászművészt, magyar honalapítási emlékművek alkotóját.

Matl Pétert méltatva Rieger Tibor szobrászművész, a BGA kurátora hangsúlyozta: ami Matl Péter kitűnő képességeinél, gazdag fantáziájánál is fontosabb, az magyar sorsa, és annak is a legkegyetlenebb, kárpátaljai formája. Ez egyben keresztény sors, ő ebből a világból érkezett. A maga építőkövét a szellemi Magyarország-hoz tette le, amelynek feladata, a keresztény értékek védelme, mely ma aktuálisabb, mint valaha.

* November 20-án Budapesten átadták a Junior Prima Díj sajto kategóriájának elismeréseit.

Az átadóünnepségen Krikszán László, a díj mecénási feladatait 2014 óta ellátó KAVOSZ Zrt. vezérigazgatója kiemelte: nagy az érdeklődés az elismerés iránt. Mint mondta, a 37 jelöltből 28-an jutottak be a második fordulóra, közülük választotta ki a széles körből válogatott zsűri a hat győztest.

Megemlítette: a kétmillió forintos pénzdíjjal is járó versenyben idén először határon túli magyar pályázók is indulhattak, akik közül ketten vehették át az elismerést. Egyikük

Simon Rita, az Ungváron megjelenő Kárpáti Igaz Szó újságírója.

Simon Rita laudációjában elhangzott, hogy szép magyarsággal, kiegyensúlyozottan és közérthetően megírt, ifjúsági és oktatási témájú riportjait ismerte el a zsűri.

* Kitüntették Zán-Fábián Sándor kárpátaljai püspököt a magyarság és a kereszténység védelméért végzett áldozatos munkájáért. A Reformátusok Szatmárért Közhasznú Egyesület díját a mátészalkai reformációi ünnepségen adták át október 27-én.

* Puskin-éremmel tüntették ki

Vidnyánszky Attila Kossuth- és Jászai Mari-díjas rendezőt, a Nemzeti Színház igazgatóját a népek közötti barátság és együttműködés erősítéséért. Az elismerést Szergej Lavrov orosz külügyminiszter adta át Moszkvában november 4-én, az orosz nemzeti egység napján. Az indoklás szerint Vidnyánszky Attila azért kapta a díjat, mert nagyban hozzájárult az orosz irodalom népszerűsítéséhez, és megismerteti a magyar közönséget Oroszország kulturális örökségével.

SZEPTEMBER

Szeptember 1. Tanévnyitó ünnepségek Kárpátalja oktatási intézményeiben.

Szeptember 1. Az ungvári Bagolyfészek kiállítótermében megnyílt a Szribnij molbert (Ezüst Festőállvány) képzőművészeti verseny résztvevőinek munkáit bemutató tárlat.

Szeptember 1. A huszti református templomban *Magyarnak lenni* címmel koncertet adott Kovács Nóri.

Szeptember 2. A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) és a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége (SZMPSZ) összefogásával a kettézárt falu Szlovákiában lévő részén, Nagyszelmencen megtartották a kárpátaljai és a felvidéki magyar tanítvány iskolák országos tanévnyitó ünnepségét, amelynek a nagyszelmenci görögkatolikus templom adott otthont.

Szeptember 2. Idén először önálló tanévkezdő ünnepséget rendeztek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetében.

Szeptember 3. Rahón sor került a XVII. „Hucul Brinza” Gasztronómiai Fesztiválra. A gálakoncerten neves sztárvendégek léptek fel.

Szeptember 5. Az ungvári ILKO Galériában megnyílt Vaszil Szkakandij festő, grafikus kiállítása.

Szeptember 7–8. A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban vendégszerepelt a magyarkanizsai Udvari Kamarszínház.

Szeptember 9–10. Kerékpáros zárandoklat indult Máriapócsra az Ukrán-Magyar Területfejlesztési Iroda és a Nyírségi Turista Egyesület szervezésében.

Szeptember 9–10. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet kétnapos fesztivállal állított emléket Dobó István alakjának az Ungvári járásban Császlócon és Szerednyén.

Szeptember 10. A lovagkirályra emlékeztet Szent László kárpátaljai tiszteelői a mezőkaszonyi középiskola épülete előtt, ahol a múlt évben felavatták a király emléktábláját abból az alkalomból, hogy a község határában mért vereséget az országba betörő besenyő hadakra, s Szent Katalinnak tiszteletére kápolnát építtetett.

Szeptember 12. Az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar kara történelem szakos diákjainak rendhagyó történelem óra keretében dr. Dupka György történész előadást tartott a Kárpát-medencei, ezen belül a kárpátaljai magyarság sorstragédiáiról, többek között az 1944. novemberi elhurcolásokról, a sztálini terrortól, az erőszakos szovjetizálásáról.

Szeptember 14. A beregszászi művelődési házban a *Senki sem tőkeletes* című musical comedyt mutatta be a Csabai Színistúdió. Az előadás az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet támogatásával valósult meg.

Szeptember 14–17. Munkácson lezajlott a „Varisszke pivo” Kézműves Sörök II. Fesztiválja. A hagyomány a régió nagyműtű sörkultúrájához kapcsolódik: II. Rákóczi Ferenc 1701-ben kelt oklevelében engedélyezte Podheringen egy sörfőző manufaktúra indítását, amelynek hagyományait 1728-ban tovább folytatták a várost birtokló Schönborn grófok.

Szeptember 15–17. A Micz-bán Hagyományörző Társaság és a Ritmus néptáncgyűttes szervezésében Eszenyben megrendezték a Micz-bán Napokat.

Szeptember 16. Beregszászon megtartották a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) közgyűlését, melyen tisztújításra is sor került. Ennek eredményeként Török Dénest újabb két évre a KMNE elnökévé választották.

Szeptember 16. Az Ars Sacra Fesztivál keretében a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség ötödik alkalommal rendezte meg a *Nyitott templomok napját*.

Szeptember 16–17. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa először rendezte meg a hUNGary Fest hagyományörző rendezvényt.

Szeptember 17. Ungváron, a Posta téren felavatták a „Hallom” miniszobrot annak emlékére, hogy 120 esztendeje létesült az első telegráfkapcsolat Ungvár és Budapest között.

Szeptember 20. A Nagydobronyi Községi Tanács, a KMKSZ Nagydobronyi Alapszervezete, valamint a Nagydobronyi Térségfejlesztésért Civil Szervezet immár másodszer szervezte meg a *Magyarnak maradni szülőföldemen* című konferenciát, melyen a magyar nemzetpolitika eredményeiről és terveiről, a helyi oktatási-, kulturális-, infrastrukturális beruházásokról és értékörzésről számoltak be az előadók.

Szeptember 23. A magyar népzene kimeríthetetlen tárházába engedett résnyi betekintést a Gödöllői Szimfonikus Zenekar kamaraegyüttese Beregszászon. A főiskola Esztergom termében megszervezett hangverseny bevételét idén Kulikovszka Ágnes gerincműtéte költségeinek fedezésére fordítja a szervező, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet.

Szeptember 23. A reformáció 500 éves évfordulójának tiszteletére szerveződött az az emlékmenet, amelyet a Beregszászi járásban tartottak. Az ötletgazda, Dávid Árpád mezőgecei lelképásztor reggel gyalogosan indult el mintegy 15 gyülekezeti tag kíséretében Mezőgecséből, hogy aztán Tiszacsoma, Badaló, Halábor, Mezővári, Borzsova, Nagymuzsaly, Nagybakta érintésével az esti órákban térjen vissza szolgálati helyére. A mintegy 30 kilométernyi útszakasz során több mint százan csatlakoztak a menethez, útközben zsoltárokat énekeltek.

Szeptember 25. Kövér László, a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Magyar Egyesülete és a magyar Országgyűlés elnöke a Nagyszőlősi Járási Kórházban

felavatta a Megyei Jogú Városok Szövetségének 36 millió forint értékű adományából megújult gyermekosztályt. A nagyszőlősi látogatás előtt a magyarországi küldöttség a beregszászi járási kórházba és a mezővári roma óvodába látogatott el, amely helyekre szintén nagy értékű adományokat vittek.

Szeptember 25. A Beregszászi Járási Máltai Szeretetszolgálat a Csilla von Boeselager szociális központban integráló játszótérrel létesített, ahol egészséges és mozgássérült gyermekek egyaránt tudnak játszani. A játszótér a Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége és az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával jött létre.

Szeptember 27. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriuma adott otthont a Kárpát-medencei Magyarok Zenéje program kárpátaljai állomásának. Fellépők: BorzsaVári zenekar, Servet zenekar (csángó népzene), Misztrál együttes.

Szeptember 27. A Sodró népzenei együttes szervezésével a Hagyományok Háza Hálózat szakmai koordinációjával és a KMKSZ Ungvári Középszintű Szervezetének társszervezésében az ungvári Váralja múzeum-kávézóban ismét megnyitotta kapuit a jól ismert folkocsmas programorozat.

Szeptember 30. Megrendezték a Beregszászi Jótékonyági Félmaraton. A futóversennyel az Ökumenikus Segélyszervezet fel kívánta hívni a magyar közvélemény figyelmét a háború nyomán tovább romló gazdasági helyzetű szomszédos országban nélkülöző családokra, a segítségnyújtás fontosságára.

Szeptember 30. A magyar népmese napja alkalmából mesemondó verseny zajlott a beregszászi Rákóczi-főiskolán a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet szervezésében.

Szeptember 30. – október 1. A makosjánosi Barna György stadionban megrendezték a BeregFest – 2017 hagyományos programot, ahol többek között sor került a beregvidéki termékbemutató vásárra és sok más szórakoztató műsorra is.

OKTÓBER

Október 1. Kerékpárokat kapott a Karácsfalvai Sztojka Sándor Görög-katolikus Liceum. Az ajándékot Gelei Botond, a Petőfi Program ösztöndíjasa, a Dr. Gelei József Alapítvány létrehozója adta át Tóth Jenőnek, az iskola vezetőjének.

Október 2. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács ingyenes idegenvezető képzést indított a Miniszterelnökség Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja fejlesztési feladatainak koordinálásáért felelős kormánybiztossága és a Bethlen Gábor Alap támogatásával.

Október 2. A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház társulata bemutatta a Remete és hatujjú (RH+) című darabot.

Október 6. Az aradi vértanúk napján színvonalas s egyben megható mű-

■ soral emlékeztek meg a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetének diákjai a főiskola átriumában. Hasonló megemlékezést tartott a KMKSZ Beregszászi Alapszervezete a beregardói Perényi-kas-tély udvarán.

Október 6. Kárpátalja magyarsága hagyományosan Nagyszőlősen, báró Perényi Zsigmondnak, Ugocsa vármegye mártírhalált halt főispánjának a szobránál tartotta központi megemlékezését az 1848-49-es forradalom és szabadságharc vértanúiról. A rendezvény szónokai Román István, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal vezető kormány megbízott, Barta József, az ünnepséget szervező Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség alelnöke, a Kárpátaljai Megyei Tanács első elnökhelyettese voltak.

Október 6. Ungváron a város magyarsága a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) szervezésében emlékezett meg az aradi vértanúkról. A Kálvária temetőben Szegelethy János honvédhadnagy sírjánál Zubánics László történész, az UMDSZ elnöke és Dupka György történész, a MÉKK elnöke koszorúzott.

Október 5–6. Ungváron a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeumban *Kelet- és Közép-Európa a kulturális törésvonalak mentén a XI–XII. században: dinasztiák, háborúk, vallások* címmel tartottak nemzetközi tudományos konferenciát a Kárpátaljai Magyar Oktatásért Alapítvány és az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézete szervezésében. A konferencia résztvevői megtekintették a Közép-Európai Kulturális Intézet *Szent László emlékezete* című kiállítását.

Október 7. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, a megyei állami közigazgatási hivatal művelődési főosztálya, nemzetiségi és vallásügyi főosztálya, a Nagyszőlősi Járási Állami Közigazgatási Hivatal és a Tiszapéterfalvai Községi Tanács szervezésében a tiszapéterfalvai kultúrházban lezajlott a XXVII. Kárpátaljai Magyar Folklorfesztivál. A seregszemle mintegy 400 résztvevője a magyar népzene, néptánc és népdal kincseiből adott ízelítőt, a legjobbak értékes jutalomban részesültek.

Október 8. A beregszentmiklósi várkastély udvarán megtartották a Pro Arte-Munkács civil szervezet által szervezett IV. Kárpátaljai Nemzetközi Szobrásztábor záróünnepségét. Matl Péter, a szervezet elnöke elmondta, hogy Ole Videbæk Dániából, Said Ahmedi Iránból, Piotr Brozek Lengyelországból, Balanyi Zoltán Magyarországról, Rhea Marmentini Spanyolországból, Ivan Demjan az ukrán Velétéről, ifj. Hidi Endre Nagydobronyból érkezett. A 6 résztvevő két hét alatt komoly műveket formált, amelyek a jövőben me-

gyénk különböző településeire (Veléte, Gut, Palágykomoróc a munkácsi járási Nádaspatak/Trosztjanica) kerülnek. Köszöntötte a művészeket Szerhij Hajdaj, a Munkácsi Járási Közigazgatási Hivatal elnöke, aki a márványtömböket biztosította, Gulácsy Géza, a KMKSZ Jótékonyági Alapítvány igazgatója, megyei képviselő, Fülöp Andrea Magyarország ungvári konzulja, Molnár Ildikó, a megyei művelődési főosztály helyettes vezetője megígérte, hogy jövőre az V., jubileumi tábor megszervezéséhez csatlakozik a művelődési főosztály is.

Október 5–6. Budapesten, a Forrás Galériában Dupka György, a MÉKK elnöke megnyitotta Klisza János ungvári festő kiállítását.

Október 11. A 2017-re meghirdetett Szent László-év keretében a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség első alkalommal rendezett tudományos konferenciát a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Célja királyunk üzenetének átadása a mai kor emberének. Megnyitó beszédében Majnek Antal munkácsi megyéspüspök a szentéletű uralkodóról is mondott néhány szót, kiemelve: „Lászlót harcosként ismerik, mégis a békét szerette”. Az összegyűlt tanárokat, hallgatókat, érdeklődőket Csatáry György, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola történelem tanszékének vezetője köszöntötte. Ezt követően előadást tartott: Solymosi László történész, akadémikus, Lakatos Balla Attila, a Nagyváradi Római Katolikus Egyházmegye régésze, történésze, Braun László főiskolai oktató (II. RFKMF), Székely Gusztáv, a Salánki Mikes Kelemen Középkorú történelem-tanára, Kész Barnabás főiskolai tanár (II. RFKMF), Pirigy Gergely történelem szakos hallgató. Zárszóként Molnár János beregszászi esperes-plébános hangsúlyozta: „Legyünk büszkéek szentéletű királyunkra, és ne úgy tekintünk rá, mint a középkor egyik uralkodójára, hanem mint egy példaképre, aki a mai kor emberének is üzen.”

Október 12–19. Berekfürdő és Csíksomlyó után Beregszászon szerveztek hálózatépítő konferenciát a Kárpát-menedencei magyar lelki segítők számára. A Kárpátaljai Magyar Mentálhigiénés Társaság, a Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológiai Intézete és a Nemzetstratégiai Kutatóintézet (NSKI) által szervezett eseménynek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont.

Október 14. Református ifjúsági délutánt tartottak Beregszászon a KRISZ szervezésében. A délután folyamán az ifjúsági rendezvény résztvevői, közel 500 fiatal, egy szabadtéri „flashmob”-ot (vilámcsoúdület) szerveztek.

Október 14–15. A Hagymányok Háza Hálózat kárpátaljai kirendeltsége a hónap folyamán elindította a néptáncgyűttesek szakmai fejlődése érdekében létrehozott

mentorprogramot. Ennek lényege, hogy a már működő kárpátaljai táncgyűttesekhez havi rendszerességgel anyasországi szakemberek járnak ki, akik segítik az adott csoportok fejlődését és előrehaladását az autentikus magyar néptánc világában. A mentorprogram első alkalma a felső-Tisza-vidéki szórványtelepüléseken tartották meg: Técsőn, Visken. Október 22-én a beregszászi Rezeda Néptáncműhelyben, november 4-én Csapon is elindult a mentorprogram.

Október 21. Londonban lépett színpadra a sárosorosi Holozsai Eszter, a Virtuózok kárpátaljai nyertese. A Virtuózokban való szereplése eredményeként az Arnel Opera Festival jóvoltából nemzetközi bemutatkozására is lehetőséget kapott. Így a London Mozart Players kíséretében léphetett fel a zenekar állandó koncerthelyszínén, a St. John evangélikus templomban.

Október 21. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány szervezésében újra kezdetét vette a tehetséggondozás a következő központokkal: Ungvár (koordinátora Kulin Judit), Nagydobrony (koordinátora Molnár Erzsébet), Bátyú (koordinátora Szántó Edit és Bajusz Erzsébet), Munkács (koordinátora Horvát Ivett), Tiszaújlak (koordinátora Simon József), Aknaszlátina (koordinátora Benedek Imre), Beregszász (koordinátora Snicer-Pobránszky Gabriella), Mezővári (koordinátora Bíró Éva).

Október 23. Ungváron a Dayka Gábor középiskolában koszorúzással egybekötött megemlékezést tartottak. Mások mellett dr. Dupka György történész rövid előadásában emlékezett az 1956-os forradalom magyarországi és kárpátaljai hőseire.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Felsőfokú Szakképzési Intézet tanárai és diákjai is megemlékeztek az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc kitörésének 61. évfordulójáról.

Az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézetében tartott megemlékezés keretében Dr. Trócsányi László, Magyarország igazságügyi minisztere megkoszorúzta az 1956-os forradalom emléktábláját, majd részt vett az intézet diákjai által szervezett megemlékezésen.

Október 27. A Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet (KRISZ) közreműködésével megrendezték a nyolcadik kárpátaljai, egyben a hatodik Kárpát-menedencei Református Ifjúsági Imaéjjelt. Az esemény témája ezúttal a reformáció volt. Az idei év segédanyagát a KRISZ fiataljai dolgozták ki.

NOVEMBER

November 3. Az Ungvári Nemzeti Egyetemen megnyitották a Pécsi Egyetem ECL Nyelvvizsgarendszer Nemzetközi Magyarországi Központjának Ungvári Fiókinézményét. A két felsőoktatási intézmény közötti megállapodás

alapján az Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetnél a jövőben angol, német, francia, orosz, ukrán, cseh, szlovák, román és magyar nyelvekből lehet majd ECL-rendszerű nemzetközi nyelvvizsgát tenni.

November 3. A második világháború során elhunyt honvédek emlékére emeltek kopjafát Szürteben. A szentendrei székhelyű Vigyázók Had- és Kultúrtörténeti Egyesület és a KMKSZ Szürtei Alapszervezete által rendezett megemlékezésen hat honvédek állítottak méltó emléket – magyar katonáknak, akik a mai Kárpátalja területén vesztették életüket.

November 3. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Főiskolán lezajlott a XIV. Fiala Kutatók Konferenciája a Genius Jótékony-sági Alapítvány és a főiskola szervezésében. A tudományos szimpóziumon 4 szekcióban 34 fiatal kutató ismertette munkáját a neves magyarországi és kárpátaljai professzorokból és doktorokból álló zsűri előtt.

November 4. Az UMDSZ Beregszászi Járási Szervezete és a Kaszonyi Középiskola szervezésében a településen megemlékeztek az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésének évfordulójáról, megkoszorúzták a kaszonyi ellenálló emléktábláját.

November 7. A nagy októberi forradalom 100. évfordulója alkalmából Ungváron, a Kijevi parton új miniszobrot avattak. A „Hasta la vista, Lenin” című alkotást – egy vasúti kocsit, amelyben a deszkák közé lesve megpillantható Lenin miniatűr mellszobra, melyet Fegyir Sándor és Mihajlo Kolodko szobrász ötlete alapján Roman Murnik készített.

November 9. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Főiskolán a Biológia és Kémia Tanszék, valamint a Fodor István Kutatóközpont szervezésében méltatták a Magyar Tudomány Ünnepe, emlékezve Széchenyi Istvánnak a Magyar Tudós Társaság megalapítását indítványozó 1825. november 3-i felajánlására. Az idei év programjai kettős jubileum köré szerveződtek, ugyanis ez évben méltatják a kutatóközpont névadója, Prof. Dr. Fodor István születésének 110. évfordulóját, illetve a Biológia és Kémia Tanszék alapításának 10. évfordulóját. A konferencia Kolozsvári István, Ljubka Tibor és Szamborovszky József természetfotóiból nyílt kiállítással zárult.

November 10. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában gasztronómiai bemutatóval és kóstolóval egybekötött jótékonyági rózsabált rendeztek a Kárpátaljai Rózsahölgyek Társasága szervezésében.

November 11. Márton-napi rendezvényekre került sor Munkácsra a város védőszentje, Szent Márton születésének 1701. évfordulója alkalmából. A program keretében többek között ünnepi felvonulást, a felnőttek és a gyerekek számára a középkort megidéző lovagi tornát is szerveztek.

November 7–10. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a Magyar Erdelmisségek Kárpátaljai Közössége szervezésében Ung-, Bereg- és Ugocsa-vidéken megrendezték a kárpátaljai magyar irodalmi napokat, ezen belül a XI. Együtt írótabort.

A rendezvénysorozat Ungvár, Munkács, Gát, Beregszász, Nagyberég, Nagyszőlős, Karácsfalva, Tiszapéterfalva, Tiszabökény, Tivadarfalva, Nagypalád tanintézményeiben, könyvtáraiban zajlott le az *Együtt* szerkesztőinek, aktív szerzőinek és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság tagjainak részvételével. Az egyes programokban részt vett Pomogáts Béla irodalomtörténész, a Magyar Nyelv és Kultúra Társasága – Anyanyelvi Konferencia (AK) tiszteletbeli elnöke, Mórítz László, az AK alelnöke is.

Az írótabor résztvevői a tiszabökényi Árpád-házi Szt. Erzsébet templomban Dupka György, a kiállítás összeállítójának tárlatvezetésével megtekintették az *Egyházüldözés Kárpátalján 1944–1991* idővándor tematikus kiállítást, amelyet a Gulágra elhurcolt és a megtorlás áldozatává vált kárpátaljai római katolikus, görögkatolikus papok, református lelképásztorok és más felekezetek vezetői emlékének szenteltek.

Tiszapéterfalván a település neves fiára, Kiss Ferenc irodalomtörténészre (Péterfalva, 1928. november 11. – Budapest, 1999. október 30.) emlékeztek, majd megkoszorúzták a helyi középiskola falán lévő emléktáblát.

November 13. *Állandóan változó – változóan állandó* címmel szervezett ünnepi műsort a magyar nyelv napján a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Magyar Tanszéki Csoportja és a Hódinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont.

November 15. Innovatív munkamódszerek a könyvtárakban címmel könyvtáros-továbbképzésre került sor Nagyszőlősön a KMMI és a nyíregyházi Móríc Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár szervezésében.

November 15. Életének 45. évében elhunyt Brenzovics Marianna író, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének oktatója.

November 16. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán *Indivisibiliter ac Inseparabiliter – Feloszthatatlanul és elválaszthatatlanul* címmel tudományos konferenciát rendeztek a kiegészítés 150. évfordulója alkalmából.

November 17–18. Kétnapos munkalátogatásra Kárpátaljára érkezett Lilija Hrincevic ukrán oktatási miniszter, aki Ungváron és Beregszászon közoktatási szakemberekkel tárgyalt.

November 18. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja Együttműködésének és Összehangolt Fejlesztési Feladatainak Kormányzati Koordinációjáért Felelős Kormánybiztosság és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar

Főiskola közös szervezésében a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesülete szakmai támogatásával a beregszászi főiskolán továbbképzést rendeztek családorvosok, gyermekorvosok és védőnők számára.

November 19. A KMKSZ Ungvári Alapszervezetének szervezésében megemlékezést tartottak a „málenkij robotra” elhurcoltak tiszteletére az ungvári Kálvária temetőben állított emlékműnél. A rendezvényt Kulin Judit, a KMKSZ Ungvári Alapszervezetének elnöke bonyolította le. A meghívott vendégek között jelen volt Buhajla József főkonzul, Balogh Livia, a KMKSZ Ungvári Járási Szervezetének elnöke, a történelmi egyházak képviselői: Héder János református tiszteletes, Pogány István római katolikus plébános, illetve Ambrus József görögkatolikus lelkész. A KMKSZ Ifjúsági Szervezetének Ungvári Alapszervezetét Gyöngyössi Tibor (elnök) és Ovecskina Viktória (titkár) képviselték.

November 21. A kijevei Csokoládé Ház múzeumban megnyitották a nemrég elhunyt Micska Zoltán kárpátaljai festőművész kiállítását.

November 22. *Innovatív munkamódszerek a könyvtárakban* címmel könyvtárosok továbbképzését tartották meg Tégláson a KMMI és a nyíregyházi Móríc Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár szervezésében.

November 24–28. Tóth Péter Lóránt, Radnóti-díjas versmondó 10 kárpátaljai magyarokta településen lépett fel „*Nekem áldott az a bölcső, mely magyarrá ringatott...*” című emlékműsorával, amellyel a 200. éve született Arany János előtt tisztelgett.

November 26. Filmbemutatóra került sor Szalókán a helyi művelődési házban. *Kárpátalja – Szalóka* című rövidfilmjéért Mankovits Tamás az idei első Rendszerváltó Filmszemlén, Lakiteleken elnyerte a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Hírlap különdíját.

November 26. Az Ördögboroda néptáncgyűttes (Erdély, Balánbánya) a Kárpát-medence hat országa hat települését érintő turnéjának ungvári állomásán a „*Napszentület*” – *Őseink Hagyatéka* című előadást láthatta a közönség a Kárpátaljai Megyei Filharmóniában. Az ungvári fellépés a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és Magyarország Ungvári Főkonzulátusa támogatásával valósult meg.

November 28. Beregszászon, a Fodó Sándor Kulturális Központban az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium és a Görögkör szervezésében bemutatták Bertók László és Szarka Sándor *A hit parázsa. Egy görögkatolikus pap küzdelme a KGB-vel a Gulágtól a rendszerváltásig* című könyvét.

Összeállította:
Dupka György és Zubánics László

50 év, 50 festmény

Hájas István bemutatkozó kiállítása Beregszászon

A reformáció 500. évfordulójának alkalmából Hájas István bátyúi festő képeiből nyílt kiállítás a Beregszászi Református Egyház gyülekezeti termében. A tárlat az alkotó 50. születésnapja alkalmából 50 festményt mutat be.

A megjelenteket Taracközi Ferenc, a gyülekezet vezető lelkésze köszöntötte János evangéliuma második részének

festő lánya. Mint mondta, a festészet a színeivel, ecsetvonásaival olyan érzéseket képes közvetíteni a néző felé, amelyet szavakkal nem tudunk kifejezni. A mai világban, amikor a hétköznapokban annyiféle inger éri az embert, szemet gyönyörködtetni óriási kihívás, olyan feladat, amelyre a festészet egyedüli módon képes. Végül háláját fejezte ki a mindenható Istennek a kiállítás létrejöttéért, és köszönetet mondott a gyülekezet vezetőinek a lehetőségért.

Hájas István Nagyszőlősen született 1967-ben. Gyermekkorától kezdve előszeretettel rajzolt, így az általános iskola elvégzése után az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában folytatta tanulmányait, amelyet fafaragómester képesítéssel végzett el. Több tanintézményben

dolgozott dekoratőrként, majd a Nagyberegi Református Líceum nevelőtanára, titkára, design-felelőse volt. 2005-től egyházi levéltárosként dolgozik. 1990–1993 között hitoktatóképző tanfolyamot végzett, azóta a bátyúi református gyülekezet hitoktatója. Életében a művészet csak hobbi szinten van jelen, nagyobb szerepet

17. versével: „A te házadhoz való féltő szeretet emészt engem”. Az 500 éves reformáció méltatásaként a fa lombja és gyökere közti kapcsolatról beszélt: ha egészséges és erős a gyökér, egészséges és szemet gyönyörködtető a lomb is. Ez a példa jól szemlélteti az egészséges gyökerekből táplálkozó keresztény hitet. A reformációnak mélyre nyúló gyökerei vannak, és sok áldást hozott magával. E két dolog, a gyökér és a lomb, a múlt és a jelen összhangja fontos üzenetet hordoz számunkra. A mai keresztyén embernek folyamatos reformációra van szüksége, az igazi változást pedig Isten viszi véghez. Hájas István munkásságát jellemezve a tiszteletes arra utalt, hogy Istennel élő emberként a Tőle kapott talentummal képeivel is az Úr felé mutat.

„Szép az, ami érdek nélkül tetszik” – ezzel az Immanuel Kanttól származó gondolattal nyitotta meg édesapja első önálló kiállítását Karikó-Hájas Csilla, a

kap az egyházi szolgálat, Isten ígéjének továbbadása, de – mint vallja – festészet nélkül sokkal szegényebb lenne az élete.

Csendéletek, portrék, tájképek – Hájas István festményei Isten gyönyörű teremtet világát tükrözik. Őt pedig az teszi

boldoggá, ha ezt a sok csodát úgy tudja ábrázolni, hogy azzal másoknak is örömet szerez. Vallja, hogy a művészet nem lehet öncélú; nem az alkotó a fontos, hanem az alkotáson keresztül a mindenható Isten.

Sz. J.

Vaszil Szvida-émléktáblát avattak Ungváron

Szvida Vaszil (1913–1989) szobrász, fafaragóművész tiszteletére domborműves bronzéremmel helyezték el annak a háznak a falán, ahol 1952-től élt és dolgozott. Ungváron sokan gyűltek össze, hogy megemlékezzenek híres honfitársukról. A művész

világszerte elismerésnek örvendett, ő lett az első kárpátaljai, aki megkapta a legmagasabb ukrainai művészeti kitüntetést, a Sevcsenkodíjat. Kijevben a Nemzeti Múzeumban 15 alkotása látható.

Pótolták Schossel András síremlékét

Az egykor európai híru szobrász-mo-dellőr, Schossel András (1824–1874) öntöttvasból készült, művészi értéket képviselő síremléke, a körülötte lévő többi csodálatos öntöttvas síremlékekkel együtt nyomtalanul eltűnt a Munkácshoz közeli Frigyesfalva római katolikus temetőjéből. A vasgyűjtők ezúttal pótolhatatlan értéket tüntettek el. A KMKSZ Munkácsi Középszintű Szervezete a Bethlen Gábor Alap támogatásával betonból formáz-tatta újra a síremlék pontos mását, rendezték a terepet, és felállították az emlékelet, hogy Schossel András tisztelői megtalálhassák a művész sírját, és leróhassák kegyeletüket. A pótolts síremlék ünnepélyes felavatására október 15-én került sor.

Az új síremlékről annak alkotója, Emma Ruszin szobrászművész elmondta, hogy az eredetivel pontosan azonos, csak a vandálok számára remélhetőleg értéktelen betonból készült. A művésznő Frigyesfalván született, ott is nőtt fel, ma is ott él. Kislánykorában gyakran sétált a temetőben. Amikor a Lvovi Művészeti Akadémián szobrászatot tanult, 2010 körül még jártak lemergi barátaival a temetőben, akik ámulattal fotózták a csodálatos öntöttvas szobrokat, egyedi síremlékeket. Ezután hosszabb ideig nem járt arra, férjhez ment, gyermekeket szült, és amikor megint felment a temetődombra, ott „tragédia és katasztrófa” fogadta. A kimagasló művészeti értéket képviselő temetőből semmi nem maradt. Később Gulácsy Géza azzal kereste meg, hogy keresik a sír pontos helyét. Emma több helybélivel pontosan meg tudta mutatni a helyet. „Akkor ajánlottam fel, hogy elkészítem a síremlék pontos, méretarányos mását betonból, hisz korábban több fotós és rajzot is készítettem róla.”

Tudósítónk

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Tóth Róbert festőművész

Víztükör

Rónafüred

Tavaszi és Téli harca

Virágzás

Tóth Róbert 1969-ben született Ungváron. Általános és középiskolai tanulmányait a Sislóci Középiszkolában végezte el, közben Bakonyi Zoltán stúdiójában ismerkedett a képzőművészet alapjaival. Később Petrecki László grafikus műhelyében mélyítette tudását. Ezután kezdte keresni saját művészi „hangját”, amit leginkább az impresszionizmusban talált meg. Elmondása szerint a szabad ég alatt való alkotásban tud a legjobban kiteljesedni. „A pillanat ereje, a napszak, az aktuális évszak és az előttem elterülő környezet hangulata az, ami arra készítenek, hogy esetet fogjak” – vallja ars poeticájában a festő.

Tóth Róbert 2003-tól a Kárpátaljai Hivatásos Művészek Társaságának, 2007-től a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) tagja. Jelenleg Botfalván él és dolgozik. Alkotásait egyéni kiállítások keretében Ungváron, Baján, Kalocsán, Budapesten láthatták az érdeklődők. Rendszeresen részt vesz a RIT csoportos kiállításain, rendezvényein.

Ez év novemberében Beregszászon is bemutatkozott a művészetkedvelő közönségnek. A Színtáj–impresszió című tárlatot Kulin Ágnes, a RIT elnöke nyitotta meg, aki röviden jellemezte Tóth Róbert alkotói világát, kiállított festményeit. Galériánkban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold Kiállítótermében december közepéig megtekinthető kiállításból adunk ízelítőt a Kárpátaljai Hírmondó olvasóinak.

-ditta-

Naplemente

Öreg bükkfák

A hágón

Eső előtt